

ШУМСКОПРИВРЕДНА ОСНОВА
ЗА ХАНПИЈЕСАЧКО ШУМСКОПРИВРЕДНО ПОДРУЧЈЕ
(важност од 01.01.2018. до 31.12.2027. године)

СКРАЋЕНА ВЕРЗИЈА

САДРЖАЈ			СТРАНА	
I	УВОДНИ ДИО		1	
1.	Разлози за израду шумскопривредне основе		2	
2.	Основне карактеристике шумскопривредног подручја		3	
2.	1.	Географски положај шумскопривредног подручја	3	
2.	2.	Границе шумскопривредног подручја	4	
2.	3.	Имовинско-правно стање шумскопривредног подручја	5	
2.	4.	Биолошке, климатске, орографске, геолошке и педолошке карактеристике шумскопривредног подручја	5	
2.	5.	Општекорисне функције шума	10	
2.	6.	Угроженост шума од биљних болести, штеточина, имисије штетних гасова и шумских пожара	11	
2.	7.	Организација управљања у шумарству	14	
2.	8.	Број и структура запослених у шумарству	14	
2.	9.	Економски и саобраћајни услови	14	
2.	10.	Развијеност осталих индустријских капацитета и пољопривреде	14	
3.	Посебна ограничења у газдовању на дијеловима шумскопривредног подручја		16	
4.	Основне карактеристике методике рада која се користи при изради шумскопривредне основе		20	
4.	1.	Формирање класификационих и уређајних јединица	21	
4.	2.	Таксациони радови на терену	22	
4.	2.	1.	Обиљежавање граница просторних уређајних јединица	22
4.	2.	2.	Геодетски радови	22
4.	2.	3.	Таксациони радови у високим шумама са природном обновом	22
4.	2.	4.	Таксациони радови у шумским културама	23
4.	2.	5.	Таксациони радови у изданачким шумама	23
4.	2.	6.	Таксациони радови на површинама подесним за пошумљавање и газдовање	23
4.	2.	7.	Таксациони радови на површинама неподесним за пошумљавање и газдовање	24
4.	2.	8.	Таксациони радови на минираним површинама	24
4.	3.	Канцеларијски радови		24
4.	3.	1.	Израда карата	24
4.	3.	2.	Мјерење површина	24
4.	3.	3.	Одређивање бонитета станишта	24

4.	4.	Фактори за прерачунавање укупне дрвне масе у масу крупног дрвета и обрнуто	25
4.	5.	Извођачи радова на изради шумскопривредне основе	26

II	СТАЊЕ ШУМА У ДОБА УРЕЂИВАЊА			
1.	Преглед површина		28	
1.	1.	3.	Површине ширих категорија по привредним јединицама	31
1.	1.	6.	Површине ширих категорија по општинама	32
2.	Површине шума и необраслог шумског земљишта у доба уређивања (миниране површине)			
2.	3.		Површине ширих категорија по привредним јединицама - миниране површине	33
2.	6.		Површине ширих категорија по општинама - миниране површине	34
2.	7.		Површине шума и необраслог шумског земљишта у доба уређивања (неминиране и миниране површине)	
2.	7.	1.	Површине ширих категорија по привредним јединицама (миниране – неминиране површине)	35
2.	7.	2.	Површине ширих категорија по општинама (миниране – неминиране површине)	36
3.	Стање дрвне залихе , запреминског прираста и осталих таксационих елемената			
3.	3.		Дрвна залиха , запремински прираст и остали таксациони елементи по ширим категоријама шума	37
3.	3.	1.	Шире категорије високих шума са природном обновом	37
3.	3.	2.	Шире категорије шумских култура	41
3.	3.	3.	Шире категорије изданаčkih шума	44
3.	3.	4.	Шире категорије површина подесних за пошумљавање и газдовање	45
3.	3.	5.	Шире категорије површина неподесних за пошумљавање и газдовање	45
3.	3.	6.	Спорно шумско земљиште (узурпације)	45
3.	5.		Дрвна залиха , запремински прираст и основни таксациони елементи по општинама	
			Општина Хан Пијесак	46
			Општина Соколац	54
			Општина Милићи	58
			Општина Власеница	61
3.	7.		Стање шумских комуникација и степен отворености подручја	65

IV	ПЛАНОВИ ГАЗДОВАЊА ШУМАМА ЗА НАРЕДНИ УРЕЂАЈНИ ПЕРИОД				
2.	2.	3.	План сјеча по ширим категоријама шума	67	
2.	2.	4.	Обим сјеча по врстама дрвећа, дебљинској структури и квалитету	68	
2.	2.	6.	План сјеча по општинама	70	
3.	1.	1.	Производња шумских дрвних сортимената по категоријама шума за шумскопривредно подручје	72	
3.	1.	3.	Производња шумских дрвних сортимената по категоријама шума за општине	74	
3.	1.	4.	Приказ основне технологије и средстава рада	77	
3.	1.	5.	План коришћења осталих шумских производа	77	
3.	1.	5.	1.	Потенцијалне могућности коришћења љековитог биља	78
3.	1.	5.	2.	Корисне врсте гљива и њихове производне могућности	79
4.	План шумскоузгојних радова				
4.	1.	Врста и обим шумскоузгојних радова		80	
4.	1.	1.	Врста шумскоузгојних радова	80	
4.	1.	2.	Обим шумскоузгојних радова	81	
4.	1.	3.	План шумскоузгојних радова за шумскопривредно подручје	81	
4.	1.	6.	План шумскоузгојних радова по општинама	82	
5.	План заштите шума				
5.	1.		Врсте шумских штета и мјере заштите	83	
5.	1.	1.	Заштита шума од штетног дјеловања човјека	83	
5.	1.	2.	Заштита шума од стоке и дивљачи	84	
5.	1.	3.	Заштита шума од инсеката и биљних болести	84	
5.	1.	4.	Заштита шума од елементарних непогода	86	
5.	1.	5.	Заштита шума од шумских пожара	86	
6.	План инвестиција				
6.	1.	План изградње нових и план реконструкције постојећих шумских камионских путева		89	
6.	2.	План изградње осталих објеката потребних за реализацију шумскопривредне основе		90	
6.	3.	План набавке механизације и остале опреме инвестиционог карактера		90	
6.	4.	План осталих инвестиционих улагања		90	

	ПРИЛОЗИ			
--	----------------	--	--	--

I УВОДНИ ДИО

Шумскопривредна основа је план за дугорочно газдовање шумама у коме мора бити утврђена еколошка, привредна и социолошка подлога за биолошко побољшање шумских ресурса и остваривање општег интереса у складу са Стратегијом развоја шумарства и Шумарским програмом политике. Шумскопривредна основа се израђује за период од десет година, с тим да се прије истека наведеног периода мора извршити израда и усвајање нове шумскопривредне основе.

Чланом 2. Правилника о елементима и садржају шумскопривредних основа, ("Службени гласник Републике Српске", бр. 52/09 и 43/11) прописано је да шумскопривредна основа садржи:

- а) уводни дио,
- б) стање шума у доба уређивања,
- в) анализу и оцјену досадашњег газдовања шумама,
- г) планове газдовања шумама за наредни уређајни период и
- д) економско-финансијску анализу.

Поред наведеног текстуалног дијела саставни дио шумскопривредне основе чине карте и уређајни елаборати.

Уводни дио шумскопривредне основе садржи:

- а) разлоге за израду шумскопривредне основе,
- б) основне карактеристике шумскопривредног подручја,
- в) посебна ограничења у газдовању на дијеловима шумскопривредног подручја (заштитне шуме, шуме са посебном намјеном и сјеменске састојине) и
- г) основне карактеристике методике рада која се користи при изради шумскопривредне основе (формирање газдинских класа, прикупљање и обрада података и израда планова).

1. Разлози за израду шумскопривредне основе

Шуме представљају један од најсложенијих екосистема на планети који као добро од општег инте-реса и природно обновљив ресурс има непроцјењив значај за људско друштво. Шумарство је веома комплексна привредна грана коју првенствено карактерише отвореност простора и дугорочно планирање на бази континуитета газдовања шумама. Шума је добро од посебног друштвеног значаја које поред производних има и друге општекорисне функције (заштитна, хидролошка, климатска, хигијенско-здравствена, туристичко-рекреативна, привредна, наставна, научно-истраживачка и др.), из чега проистиче и обавеза шумарских стручњака да шуме и шумска земљишта плански користе за производњу дрвета, узгој и лов дивљачи, искориштавање споредних шумских производа, рекреацију, заштиту вода итд. Њихова је дужност да ускладе различите циљеве газдовања, да их третирају комплексно и да тако постигну највећу корист коју шума својим директним и индиректним утицајима даје друштву.

Све поменуто утицало је на друштво да коришћење, обнову и заштиту шума регулише посебним законским прописима.

Чланом 17. став 1. Закона о шумама, ("Службени гласник Републике Српске", бр. 75/08 и 60/13), прописано је: "Шумама се газдује на основу шумскопривредне основе и извођачких пројеката". Ставом 2. истог члана закона прописано је „Основа је план за дугорочно газдовање шумама у коме мора бити утврђена еколошка, привредна и социолошка подлога за биолошко побољшање шумских ресурса и остваривање општег интереса у складу са стратегијом развоја шумарства и шумарским програмом Републике“.

Чланом 18. став 5. Закона о шумама прописано је: "Основом се одређују основне смјернице и циљеви газдовања шумама, мјере за унапређивање шума, очување и јачање општекорисних функција шума и заштита шума, а Основа садржи и анализу досадашњег газдовања шумама, приказ стања шума, циљеве газдовања шумама, врсту и обим радова".

Ова шумскопривредна основа има рок важења 01.01.2018. до 31.12.2027. године.

2. ОСНОВНЕ КАРАКТЕРИСТИКЕ ШУМСКОПРИВРЕДНОГ ПОДРУЧЈА

У складу са Правилником о елементима и садржају шумскопривредних основа, приказане су основне карактеристике Ханпијесачког шумскопривредног подручја:

- 1) географски положај шумскопривредног подручја,
- 2) границе шумскопривредног подручја,
- 3) имовинско-правно стање шумскопривредног подручја,
- 4) биолошке, климатске, орографске, геолошке и педолошке карактеристике шумскопривредног подручја,
- 5) општекорисне функције,
- 6) угроженост шума од биљних болести, штеточина, имисије штетних гасова и шумских пожара,
- 7) организација управљања у шумарству,
- 8) број и структура запослених у шумарству,
- 9) економске и саобраћајне услове и
- 10) развијеност осталих индустријских капацитета и пољопривреде.

Познавање основних карактеристика шумскопривредног подручја неопходно је за успјешно рјешавање основних циљева и задатака газдовања шумама у наредном уређајном периоду.

2.1. Географски положај шумскопривредног подручја

Одлуком Владе Републике Српске о формирању шумскопривредних подручја у Републици Српској ("Службени гласник Републике Српске", бр. 101/05, 10/07 и 107/12), формирано је Ханпијесачко шумскопривредно подручје, чији је корисник Шумско Газдинство „Височник“ са сједиштем у Хан Пијеску.

Шумскопривредно подручје Ханпијесачко налази се на територији сљедећих општина:

- Хан Пијесак - 96,12 % укупне површине
- Милићи - 1,32 % укупне површине
- Соколац - 1,45 % укупне површине
- Власеница - 1,11 % укупне површине

Подручје се на сјеверу наслања на општину Власеница, на сјевероистоку на општину Милићи, на југоистоку на Рогатицу, на југозападу на општину Соколац, и на сјеверозападу се граничи са општином Олово у Федерацијом БиХ.

Општина Хан Пијесак се налази у источном дијелу Републике Српске и Босне и Херцеговине. Налази се на развођу ријека Ступчанице и Жепе. У насељеном мјесту Хан Пијесак живи 2.018 становника, док у Општини Хан Пијесак живи 3.530 становника. Хан-Пијесак се налази на надморској висини од 1.100 m што га чини градом са највећом надморском висином у Републици Српској. Окружен је висовима и бујним четинарским и листопадним шумама које су допринијеле да ово мјесто постане позната климатска и ваздушна бања. Окосницу привреде Хан Пијеска чини ШГ "Височник" које послује у саставу ЈПШ "Шуме Републике Српске" а.д. Соколац.

2.2. Границе шумскопривредног подручја

Границе Ханпијесачког шумскопривредног подручја утврђене су Одлуком Владе Републике Српске о формирању шумскопривредних подручја у Републици Српској.

Опис граница Ханпијесачког шумскопривредног подручја:

Граница ШПП “Ханпијесачко” почиње од тригонометра 1317 - Дебело брдо и креће се у правцу југоистока на тригонометар 1171 - Борје. Са тригонометра 1171 граница скреће са правца југоисток и иде у правцу истока, долази на коту 1313. Са коте 1313 иде југоисточно преко мјеста званог Столац на коту 1280 - В. Мукат. Са коте 1280 граница подручја иде преко Козловаче на коту 1272. Од коте 1272 продужава у истом правцу и пење се на тригонометар 1338, да би, затим, и даље управцу југоистока, изишла на коту 1405 - В. Игриште. Са коте 1405 - В. Игриште граница мијења правац и са југоистока скреће у правцу сјевероистока у дужини око 1.200 метара и долази на око 400 м сјеверно од тригонометра 1276 - Новин врх и скреће сјевероисточно увалом до тригонометра 1157. Граница ШПП на овом дијелу од тригонометра 1157 сијече пут Хан Пијесак - Власеница и излази на Хан Поглед, на коту 1259. Са коте 1259, преко Врхова и тригонометра 1194, те Стрмца, долази на коту 1192. Граница даље иде југоисточно према коти 1140 и на око 300 м сјевероисточно од коте 1140 мијења правац у правац истока на тригонометар 1128, те наставља на тригонометар 1106 и долази на пут Караула – Кестенска коса, и наставља путем око 500 м, скреће источно на коту 1221 - Жеженица. Од Жеженице граница иде на коту 1195 Јасен, затим преко Струга на тригонометар 1222, на коту 1245, те преко Врхова и коте 1315 на коту 1281 – Врани камен, одакле наставља на коту 1328 - Ђипа. Од коте 1328 иде гребеном у правцу југоистока и преко Ђипске косе долази на око 500 м сјеверозападно од коте 1295 на Коритној коси, и наставља гребеном на коту 1295. Са коте 1295 иде јужно око 200 м и скреће југоисточно и на око 1500 м скреће источно, те последије око 500 м мијења правац у југоисток и последије око 1.000 м долази на око 200 м сјевероисточно од тригонометра Преврата. Даље граница иде у правцу истока око 800 м и мијења правац у југозапад и долази на коту 1401 - Јаворник. Граница даље иде југоисточно и пролазећи на око 200 м источно од коте 1264 - Кличевац долази на коту 1359 - Врановина, одакле наставља југоисточно на тригонометар 1180, и иде даље истим правцем и долази на око 400 м сјеверозападно од коте 1371 - Рудинско брдо и скреће према западу на коту 1406 - Стрмица, одакле наставља истим правцем према коти 1204. Са коте 1204 иде у правцу југозапада до саставка Ријеке и Лађаника и продужава ријеком до тригонометра 605, гдје скреће западно и иде на око 200 м сјеверно од брда Вршчић, одакле наставља сјеверозападно око 1.000 м и прелази у правац запад око 500 м и наставља сјеверозападно Сурдуком на тригонометар 1028. Од тригонометра 1028 граница се ломи југозападно и пролази између Рудица и коте 1109 до мјеста званог Козаре. Од Козара граница скреће у правцу сјеверозапада преко тригонометра 1130 - село Симић, одатле продужава преко Бабића бунара на тригонометар 1076,

затим пролази поред села Витомири и иде на тригонометар 1100, и излази на асфалтни пут Мркаљи - Цимрије, скретница за Витомире, одакле иде путем преко тригонометра 1126 и наставља путем око 500 м, и скреће јужно око 100 м, и прелази у правац југозапад и пролази око 100 м сјеверно од тригонометра 1214 и наставља истим правцем и долази на око 100 м источно од коте 1236. Ту скреће у правцу сјеверозапада око 800 м гарницом одјела 71 и 70 ГЈ “Јавор” и долази на прстен одјела 70, 71 и 68/1 ГЈ “Јавор”. Одатле наставља границом одјела 68/1 и 70 и даље границом одјела 68/1 и 69/1 на тригонометар 1138, и наставља сјеверно преко Палјике границом одјела 69/1 и 68/2 око 1500 м, и скреће западно на магистрални пут Соколац - Хан Пијесак код мјеста званог Цестарница и даље продужава магистралним путем до раскршћа

за село Кути до прстена одјела 76 и 78 и наставља границом одјела 76 и 78 и наставља преко тригонометра 1103 границом одјела 76/79 и 75/79 и долази до тригонометра 1172. Од тригонометра 1172 скреће сјеверозападно на тригонометар 1203, одакле наставља истим правцем у дужини 1100 м преко Кучанске планине до брда Висе, гдје скреће југозападно и долази до тригонометра 1175, одакле наставља до тригонометра 1126 и ту се ломи и скреће сјеверозападно преко тригонометра 1272 на коту 1294 - Бабинска планина. Са коте 1294 иде сјеверозападно на коту 1307 и наставља у правцу тригонометра 1239 и 1216 - Рубинском косом на раскршће путева у мјесту званом Кланац. Од Кланца иде сјеверно преко Чађавице и излази на пут за Жеравице, и иде источно на коту 1069 - Вис. Од Виса продужава у правцу сјевероистока, сијече пут за Пјеновац, поток Ступчаница, излази на тригонометар 845, гдје продужава у истом правцу преко Варошког брда до мјеста Васковића. Од Васковића граница ШПП мијења правац и иде на сјевер преко Речица на Голијане, а одатле у истом правцу на тригонометар 1317 - Дебело Брдо, одакле је и почео опис границе ШПП "Ханпијесачко".

2.3. Имовинско - правно стање шумскопривредног подручја

Шуме и шумска земљишта у приватној својини простиру се у виду мањих и већих парцела на цијелом подручју општине Хан Пијесак, па се налазе и на „Ханпијесачком„ шумскопривредном подручју. У шумама у приватној својини у прошлости је долазило до све већег уситњавања парцела. Данас је то један од већих проблема за шумарску струку и власнике шума, уситњеност парцела онемогућује нормално одрживо газдовање јер је готово немогуће на ситним парцелама постићи нормалност и потрајност прихода. На Ханпијесачком шумскопривредном подручју у протеклом уређајном периоду евидентирано је 514,36 хектара узурпираног шумског земљишта. У највећем обиму узурпације су констатоване у ПЈ „Горња Ступчаница“ Дио ове ПЈ до рата је припадао „Оловском“ ШПП-у, а некада је ово насеље било центар подручја са пуно живља. Ратна дешавања су учиниле, број становника се рапидно смањило а остали су нерјешени имовинско-правни послови. Да би проблем површина под узурпацијама био ријешен, односно да у будућности не би долазило до даљњег отуђивања шума и шумског земљишта на читавом шумскопривредном подручју, потребно је да Шумско газдинство "Височник" Хан Пијесак, односно ЈПШ „Шуме Републике Српске“ а.д. Соколац, интензивира сарадњу са надлежним органима општина овог подручја и другим надлежним институцијама Републике и изврши коначно утврђивање граница посједа, те оствари добру сарадњу са надлежним органима судске власти, како би се спријечило противправно присвајање и коришћење шума и шумског земљишта. Мишљења смо да један од начина рјешавања ове проблематике је и откуп земљишта од стране ЈП „Шуме“ РС.

Рјешавање проблема узурпација треба да је у складу са Законом о шумама и Законом о стварним правима, ("Службени гласник Републике Српске", бр. 124/08 и 58/09), као и другим законима и правилницима везаним за ову проблематику.

2.4. Биолошке, климатске, орографске, геолошке и педолошке карактеристике шумскопривредног подручја

Биолошке карактеристике

Према хоризонталном рашчлањењу шумске вегетације у бившој Југославији (Braun-Blanquet) ро (Стефановић, В. et. al, 1977), шумскопривредно подручје Ханпијесачко припада Области унутрашњих динарида, Подручју источnobосанске висоравни, Романијском рејону.

Подручје источnobосанске висоравни обухвата планинске крајеве око Сарајева и Вареша до кањона Дрине са веома израженом Романијском висоравни. Подручје највећим дијелом лежи

изнад 1000 m.n.v. Клима има планински карактер, мада од новембра до маја осјећа се утицај континенталне климе. У вегетационом периоду падне око 52 % годишњих падавина.

Када говоримо о шумској вегетацији најзаступљеније су шуме букве и јеле са смрчком (*Piceo-Abieti-Fagetum*) унутар којих су распрострањене често секундарне шуме бијелог бора и смрче, (*Piceo-Pinetum illyricum*), шуме јеле и смрче, (*Abieti-Picetum illyricum*). Мање површине представљају секундарне шуме букве (*Fagetum montanum et Luzulo-Fagetum*).

Југоисточнобосанско подручје заузима планинске и субалпинске предјеле југисточне Босне, јужно од Сарајевског поља до границе са Црном Гором. Са истока је омеђено линијом која слиједи од Равне планине и Јахорине, кањоном Бистрице и долином Дрине до Шћепан поља. Југозападну границу представљају гребени Бјелашнице, Трескавице, Зеленгоре и Волујака.

На овом подручју распрострањене су шуме букве и јеле са смрчком (*Piceo-Abieti-Fagetum*), као и шуме букве (*Luzulo-Fagetum*). На мањим површинама заступљене су и шуме јеле и смрче. Унутар ових шума распрострањене су секундарне фитоценозе букве (*Fagetum montanum illyricum*). За субалпинску зону карактеристична је заступљеност шуме букве (*Fagetum subalpinum*) и клековине бора (*Pinetum tugi*). На стаништима у кањонима водотока распрострањене су реликтне шуме црног бора (*Pinetum nigrae calcicolum*), шуме црног граба (*Orno-Ostryetum*), термофилне шуме букве (*Ostryo-Fagetum*) и шуме јавора и липе (*Aceri-Tilitum mixtum*).

Климатске карактеристике

Различити климатски утицаји, који делују на простору Републике Српске (Босне и Херцеговине) резултат је дејства природних фактора и законитости опште циркулације ваздушних маса овог простора. Клима је уско везана са осталим компонентама екосистема у коме има јасно одређену функцију и значај. Типови климе у корелационим су односима са земљиштем и вегетацијом.

Планинска и планинско – котлинска клима захватају највећи дио Републике Српске (БиХ) па тако и објекат истраживања. Према еколошко – вегетацијској рејонизацији (Стефановић, et al., 1981), подручје припада области унутрашњих Динарида, подручје источнобосанске висоравни која има планинску климу, док се у вегетационом периоду осјећа утицај континенталне климе.

Планински масиви Босне и Херцеговине углавном се одликују кратким и свјежим љетима те хладним и снијеговитим зимама, гдје су висине снијежног покривача високе, а снијежни покривач се дуго задржава. Климатске карактеристике рефлектоване кроз падавине, топлота и засићеност ваздуха воденом паром, пресудно утичу на обликовање педосфере (Мартиновић, 1997).

Температура ваздуха

Просјечна годишња температура ваздуха за подручје Хан Пијеска, за период 2007-2016. износи 6,05 °С. У вегетационом периоду износи 10,97°С. Просјечни максимум се јавља у јулу и износи 13,79°С, док је просјечни минимум - 1,47°С, у јануару. У току године, просјечна температура ваздуха има негативан предзнак за три мјесеца, период децембар – јануар.

Средње мјесечне температуре за Хан Пијесак (°С) / (извор РХМЗ Бањалука)

ГОДИНА	МЈЕСЕЦ											
	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
2007	0,7	1,2	3,1	7,1	12,0	16,2	18,2	17,1	9,4	6,1	-1,1	-3,8
2008	-1,1	-0,6	1,8	6,0	11,7	15,3	16	16,6	9,9	8,6	3,4	-0,9
2009	-2,8	-3,2	0,4	8,2	12,7	14,2	17,3	16,7	13,1	5,8	5,4	3,5
2010	-3,8	-1,6	1,1	6,3	10,7	14,7	17,1	16,9	11,2	5,1	5,9	-2,0
2011	2,7	-2,5	0,7	6,6	10,1	14,6	16,6	17,3	15,3	6,0	1,8	-0,6
2012	-4,4	-8,5	2,6	6,4	10,1	17,9	19,6	19,1	14,6	9,4	5,4	-3,0
2013	-1,7	-1,7	0,6	8,2	11,4	14,4	17,0	17,6	11,3	9,6	4,0	-0,7
2014	1,8	3,7	4,0	6,5	9,7	14,3	16,1	15,8	11,3	8,6	5,7	-1,0
2015	-	-	0,6	4,9	12,0	14,4	18,8	18,2	13,6	7,6	4,1	0,6
2016	-1,9	3,3	1,6	8,9	10,0	15,5	17,1	14,8	12,1	6,2	2,8	-2,0
	-	-	1,43	5,53	11,04	12,16	13,79	13,71	9,61	5,92	3,05	-
	1,17	1,47										1,05

Падавине

Просјечна годишња количина падавина у овом шумско привредном подручју износи 1056 mm. Максимум падавина се јавља у периоду мај – јун, док је минимум падавина евидентиран у августу (54,2 mm).

У вегетационом периоду падне 572,3 mm, односно 54,20 % од укупне просјечне количине падавина. Повољан распоред падавина у току вегетационог периода је један од предуслова за раст и развој шумског дрвећа у подручју истраживања. Снеж се дуго задржава, тј. просјечне негативне температуре су присутне од новембра (некада и октобра) па до марта (некада и априла).

Количина падавина за Хан Пијесак (mm/m²) / (извор РХМЗ Бањалука)

ГОДИНА	МЈЕСЕЦ												
	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	
2007	97,8	74,2	84,2	49,2	162,2	138,9	56,4	86,3	176,5	166,9	163,0	76,1	1332
2008	47,0	62,8	137,1	71,1	85,6	125,5	176,6	14,9	173,2	54,6	113,9	86,8	1149
2009	89,3	103,6	200,1	49,6	87,0	160,0	112,8	85,4	33,9	161,0	92,3	158,3	1333
2010	144,5	108,8	72,2	110,6	181,4	282,7	84,5	80,5	156,2	97,3	192,5	121,2	1632
2011	40,8	61,4	37,6	48,3	203,0	104,2	119,7	37,7	72,5	60,3	14,4	95,6	896
2012	149,2	139,3	27,6	110,1	228,9	36,4	46,7	10,4	47,8	54,7	50,9	118,6	1021
2013	140,8	131,5	94,1	53,0	201,3	75,3	69,6	75,7	105,5	93,3	88,7	5,6	1134

2014	38,4	28,4	97,6	220,9	327,6	137,7	153,6	150,7	232,4	65,9	57,2	112,3	1623
2015	-	-	231,8	95,6	77,2	127,3	52,4	63,4	119,6	109,8	94,0	5,1	976
2016	85,8	61,0	204,3	112,0	186,9	205,4	133,5	173,3	73,4	124,5	119,6	18,1	1498
	83,1	85,7	75,1	82,5	147,7	106,1	82,0	54,2	99,8	75,4	86,7	77,5	1056

Вјетрови

Подручје ШПП је осредње вјетровито. У годишњој расподјели доминирају вјетрови из сјеверног смијера. Вјетрови су веома честа појава јер је подручје отворено према сјеверу и западу, а посебно велику опасност за шуму представљају олујни вјетрови.

Јаки вјетрови (јачине $F=6$, по Бофору) и олујни вјетрови ($F=8$) су регистровани у овом подручју. Зими када је земљиште смрзло и љети на сувом времену, олујни вјетрови проузрокују бројне вјетроломе. Са порастом надморске висине, повећава се честина и снага вјетрова, а расте и њихова брзина, нарочито преко голети и изнад шуме, управо због њихове турбуленције приликом наилаaska на препреку. Бројне су и штете од снијега.

Орографске карактеристике

Орографски фактори спадају у посебну групу еколошких чинилаца. Релјеф терена утиче многоструко на факторе климе и својства земљишта, што се одражава на састав и развој шумских фитоценоза. Често и сасвим мале разлике у релјефу терена условљавају знатне промјене у вегетацијском саставу. Најзначајнији орографски фактори су: надморска висина, експозиција, нагиб и купираност терена.

Орографске карактеристике овог подручја су доста различите, а с обзиром на велико пространство на коме се налазе шуме и шумска земљишта овог подручја и самим тим се јавља и широк спектар орографских форми. Хан Пијесак је окружен висовима: Великим Жепом 1.537 m, Јаворником 1.219 m, Студеном Гором 1.149 m и Трешњевцем 1.245 m. Овакав географски положај условио је здраву планинску климу.

У погледу надморске висине као једног од орографских фактора, ово подручје припада углавном планинском појасу, са надморском висином која се креће од око 500 па до изнад 1600 метара надморске висине.

Геолошке карактеристике

Геолошка грађа терена је сложена и одраз је сложених геолошких процеса. У тектонски склоп подручја углавном улазе форме набране тектонике. Значајну улогу у структурној грађи има и радијална тектоника, чије се дејство осјећа нарочито после убирања масивне серије мезозојских слојева. Након убирања дошло је до таложења седимената синклиналних зона на које су касније крљушасто навучени слојеви средњег и горњег тријаса. Поред набране тектонике, ништа мањи значај немају ни расједне зоне, од којих су неке веома важне за тектонску грађу цијеле источне Босне (Видовић, et al., 1979).

Посебну важност има расједна зона на линији Хан Пијесак – Жеп, која се пружа даље на југоисток ка Вишеграду. Правац пружања планинског масива Јавор је сјеверозапад – југоисток. Занимљив је положај Жеп (1537 m n.v.) који код Хан Пијеска раздваја синклиналу на два дијела. Велики Жеп је високо уздигнут дуж веома значајне расједне зоне која се протеже са његове јужне стране. У подручју претежно владају крашки процеси, а сами облици који настају су резултанта планинске климе хумидног карактера, тј. повећане количине падавина у којима вода као главни агенс долази до изражаја. Крашки облици су везани за кречњаке који покривају

добар дио подручја. Изузев крашких поља заступљене су и вртаче. За вртаче је везано јако специфично низање кречњачких земљишта (Видовић, 1979; Страјин, 1980).

Подручје истраживања је великим дијелом изграђено од мезозојских кречњака (сивих и црвених), карстификованих и тешко проходних (централна зона – гребен Јавора, сјевероисточни обронци). У подручју Жеравица, Питоме пољане Лапчевина евидентирани су лапоровити кречњаци и лапорци. Поред кречњака, веће површине централног дијела Јавора заузимају кречњаци и рожњаци. У сјевероисточном дијелу заступљени су кварцни пјешчари, конгломерати и глинци (Ружина вода, Партизанско поље), ријетко кречњаци и доломити у унутрашњој палеозојској зони. Сјеверозападне падине карактерише локално присуство перидотита и габродолерита (у подручју Дебелог брда и Рјечица). У југоисточном дијелу евидентирани су језерски седименти (сјеверозападно од Партизанског поља), кварцни пјешчари, а јужним падинама доминирају силикатни супстрати пјешчари, глинци и рожњаци (Речице – Нерићи – Партизан поље). Локално су развијене и друге геолошке подлоге као нпр: кречњачка бреча. Површинско дренарање вода врши неколико потока, врела и изворишта која припадају сливним подручјима Јадра, односно Дрине и Ступчанице. Значајно је споменути рјечице Студени Јадар, Бјесницу и Дубницу које дренарају област Јавора и Доњег Бирча.

Присутна су и многобројна врела и извори – Ружина вода, Кривача (извори у близини Берковине) и др. Присуство врела и потока везано је за контакте силикона и кречњака. На водонепропусним супстратима (силикатима) има више извора као и мањих водотока (Власенички дио Јавора, подручје Пјеновца, Нерића), него на кречњацима – нарочито карстификованим.

Педолошке карактеристике

Земљиште представља површински дио литосфере чија је дебљина у односу на читаву земљину кору ништавна, али та танка опна има пресудан значај за опстанак живог свијета на земљи. Земљиште је основно средство производње у шумарству. Сложен рељеф и разноврсност геолошке грађе, условили су образовање већег броја типова земљишта, различитих особина и производног потенцијала.

Основне карактеристике типова земљишта која се највише јављају на подручју су:

Калкомеланосол (кречњачко-доломитна црница), код нас ово земљиште се још назива и планинска црница и то због упадљиво тамне боје хумусног хоризонта и претежне везаности за планински регион. Основна својства црнице зависе у највећој мјери од степена развоја. Ово је примарна развојна фаза стадија земљишта на кречњаку и углавном се јавља у земљишним комбинацијам (двочланим и трочланим). То су плитка, сува, скелетна, хумусом богата земљишта са значајном површинском стјеновитошћу. Захваљујући високом садржају хумуса, степен засићености базама је висок. То су бескарбонатна земљишта, благо киселе до неутралне реакције. Еколошко-производни потенцијал ових земљишта углавном није повољан, а условљен је рељефом, степеном површинске каменитости, климатским карактеристикама и земљишним комбинацијама коју гради. Главни ограничавајући фактор њихове потенцијалне плодности је мала дубина и карстификована кречњачка подлога, а као плитка земљишта имају малу способност задржавања воде.

Дистрични камбисол (кисело смеђе земљиште) је најзаступљенији представник из камбичне класе земљишта. Ова земљишта настају најчешће непосредно као примарне творевине, а у знатно мањој мјери еволуцијом ранкера. То су дубока земљишта, лаког механичког састава, често скеле-тна, пропустљива за воду и добро аерисана. Физичке особине су јако повољне, док се хемијске одликују израженом киселошћу, ниским степеном засићености базама и оскудним

садржајем приступачних хранљивих материја. Ова земљишта су већином распрострањена у хумидним областима гдје су годишње падавине изнад 700 mm, и то је углавном земљиште брдско-планинских региона гдје претежно заузимају сјеверне стрмије стране. У еколошком-производном погледу ова земљишта спадају међу релативно најпродуктивнија шумска земљишта, што је одређено њиховом дубином и повољним водно-физичким особинама.

Поред овог типа земљишта на подручју се јављају и њихове комбинације.

Калкокамбисол (смеђе земљиште на кречњаку и доломиту) се развија на тврдим чистим кречњацима или доломитима који имају мање од 1% нерастворног остатка. Представља зрели стадиј са завршеним процесом осмеђавања и образовања смеђег (В)-хоризонта. У мозаичним комбинацијама са калкомеланосолом се налази на дијелу ШПП-а. То су средње дубока земљишта, слабо киселе реакције, бескарбонатна и добро дренирана. У планинским регионима заузима најчешће средње висинске појасеве и нешто блаже нагибе. Максимална дубина укупног профила ријетко прелази 60 cm. Испирањем глине ове земљишне творевине прелази у илимеризовано земљиште. Продуктивност ових земљишта одређена је дубином физиолошки активног профила, мезофилношћу станишта и типом земљишне комбинације коју гради. Стварна продуктивност овог земљишта варира у интервалу ширем од једне бонитетне класе.

Илимеризована земљишта (лувисол), заузимају специфичне форме рељефа, гдје се могу образовати и одржати (заравњени терени и вртаче). Основно обиљежје ових земљишта су елувијално-илувијалне миграције глине. То су по правилу дубока, јако испрана, закисељена земљишта (pH < 5). Површинска каменитост је слабо присутна. На доломитима је ово земљиште заступљено неупоредиво мање него на кречњаку, што је последица физичких и хемијских особина доломита, гдје земљиште остаје дуго у фази рендзине. Лувисоли су по правилу дубока земљишта, повољних физичких својстава и као таква су доста продуктивна земљишта.

На шумскопривредном подручју се још јављају и други типови земљишта, који имају знатно мање учешће у укупном шумском земљишту подручја.

2.5. Општекорисне функције шума

Шуму, као дио природе и несумњиво најкомплекснији систем на земљи, карактеришу веома бројна својства која имају непосредан и посредан значај у подмирењу текућих потреба људског друштва.

Функције шума су:

а) **привредна** (економска) функција која подразумијева производњу дрвета и других шумских производа, укључујући и ловну дивљач ради остваривања прихода и

б) **општекорисне** функције шума у које спадају:

1) *еколошке* функције шума, које подразумијевају очување биодиверзитета и заштиту земљишта, вода и климе, укључујући и позитивну улогу у везивању угљеника из атмосфере, односно производњи кисеоника и

2) *социјалне* функције шума које подразумијевају рекреацију, туризам, естетску улогу шума, повољан утицај на здравље људи, образовање, истраживање, одбрану земље и заштиту грађевина и инфраструктуре.

Према утврђеним функцијама и мјерама газдовања, шуме могу бити:

а) *привредне* шуме, које поред очувања општекорисних функција шума првенствено служе обезбјеђивању шумских производа и услуга,

б) *заштитне* шуме, које првенствено служе заштити земљишта и вода, насеља, инфраструктурних и других објеката и остале имовине и

в) *шуме посебних намјена* којима се обезбјеђује:

- 1) заштита биолошке разноврсности и осталих природних вриједности шума,
- 2) заштита генофонда, производња шумског сјемена и садног материјала,
- 3) образовна, научноистраживачка, културно-историјска и естетска функција и
- 4) здравствено-рекреативна и туристичка функција.

Значај шуме као најважнијег природног екосистема није само у трајној производњи дрвне масе, коришћењу осталих шумских производа и узгоју дивљачи, он је далеко шири него што то произилази из података о богатству шумског фонда, производњи шумских дрвних сортимената, оствареном шумском производу, броју запослених и др. Друштвени значај шума у оквиру њиховог вишенамјенског коришћења посебно је изражен кроз заштитно-регулаторне функције. Шуме ублажавају и спречавају водну и еолску ерозију, дјелују на режим вода, посебно на заштиту изворишта питке воде. Посебно је значајна улога шуме у регулацији падавина, температурних колебања, прекомјерне инсолације, заштити од штетних имисионих дејстава, општег утицаја на климу и плодност земљишта итд. Осим тога, шума је без конкуренције по питању здравља, одмора и рекреације становништва, доприноса развоју туризма. Потребе за еколошки дјелотворним комплексом шума прогресивно расту са развојем друштва, а Ханпијесачко шумскопривредно подручје спада међу очуваније екосистеме.

2.6. Угроженост шума од биљних болести, штеточина, имисије штетних гасова и шумских пожара

Шуме су угрожене од стране многобројних биотичких и абиотичких утицаја. На подручју овог шумског газдинства је и даље присутно дејство поткорњака (*Ips typographus* и *Pityogenes chalcographus*). *Pityogenes chalcographus* се најчешће појављује са поткорњаком *Ips typographus* на већим стаблима. Док се осмозуби смрчин поткорњак јавља у доњим партијама стабла, гдје је кора дебља, шестозуби смрчин поткорњак се јавља у горњим дијеловима стабла, гдје је кора нешто тања. Стабло нападнуто објема врстама најчешће је прво напао *Ips typographus*, али такође је могуће да је стабло напао и *Pityogenes chalcographus*. Заједно са присуством агрегацијског феромона се јављају најчешће и гљиве трулежнице са којима такођер поткорњаци коегзистирају (Krokene, 1996). У циљу сузбијања исте, 2017. године је повећан број феромонских клопки на 660 комада, у којима је до 30.06.2017. године ухваћено око 5 675 000 јединки смрчиних поткорњака и објављена је Наредба о спровођењу мјера заштите шума сјечом стабала случајних ужитака на романијском платоу ("Службени гласник Републике Српске", бр. 62/16). Наведена Наредба престала је да важи Наредбом број 12.03.6-330-2629/17, ("Службени гласник Републике Српске", 65/17 бр). Као посљедица дјеловања поткорњака до краја јуна је консигнирано 31 778 m³ дрвне запремине, а дозначено 23 688 m³ дрвне запремине.

Од осталих биотичких чинилаца, изражен је и антропоген утицај, у виду шумских крађа, бесправног присвајања шумског земљишта, крчења шума, пашарења, шумских штета у току искоришћавања шума и сл. У циљу спречавања негативног антропогеног утицаја и осталих шумских штета потребно је повећати надзор од стране чувара шума. Исто тако потребно је остварити добру сарадњу са надлежним органима судске власти у циљу бржег рјешавања поднесених пријава о бесправној сјечи.

Чување шума потребно је организовати као превентивну мјеру да би се сачувала национална добра од отуђивања. Да би се спријечиле бесправне сјече и отуђивање дрвних сортимената, у складу са Законом о шумама потребно је урадити програм заштите и чувања шума, те у том смислу оформити чуварску службу.

Чуварска служба неопходна је у смислу наведеног закона да се спријечи пустошење шума, сјеча шума која није одобрена као редован вид обнављања шума, крчење шума, забрани пашарење, жирење, брст, кресање грана, ако шумскопривредном основом није другачије одређено.

Грађани и правна лица која нанесу штету шумама дужни су управљачу шума надокнадити штету према оштетном цјеновнику. Штете настале дјеловањем човјека у претходном уређајном периоду су износиле 86.266,90 КМ, и то је један од разлога зашто је потребна квалитетнија организација и контрола рада чуварске службе на овом подручју.

Штета која је нанесена овом организационом дијелу предузећа дјеловањем човјека је велика и у наредном уређајном периоду мора бити смањена.

Бесправне сјече у периоду 01. 01. 2007. - 31. 12. 2016. године:

Година	Број пријава за нанесену штету	m ³	Вриједност (КМ)
2007	20	85,00	13.569,28
2008	11	134,46	10.173,28
2009	16	58,31	5.365,12
2010	15	60,18	8.093,19
2011	6	43,82	5.586,21
2012	12	63,28	6.136,86
2013	10	86,12	5.362,00
2014	12	89,94	7.938,03
2015	15	176,61	11.376,47
2016	22	122,15	12.666,46
Укупно	139	919,87	86.266,90

Шумски пожари наносе врло велике штете у шуми. Ниједна штеточина није у стању да таквом брзином нанесе штете тих размјера, као што је то у стању да учини шумски пожар. Дејством шумских пожара готово тренутно нестају огромни комплекси шума, што доноси промјену општег изгледа читавог краја гдје је он беснео.

Према степену угрожености шума од пожара, а према Правилнику о садржају и поступку израде плана заштите шума од пожара, („Службени гласник Републике Српске“, број 107/09) постоји пет степени угрожености шума од пожара:

I степен - врло велика угроженост,

II степен – велика угроженост,

III степен – умјерена угроженост,

IV степен – мала угроженост и

V степен - врло мала угроженост.

Шумско газдинство је дужно према горе наведеном правилнику да доноси сваке године „План за заштиту шума од пожара“, и ово газдинство га доноси. За 2017. годину овај план је донесен под бројем 010-221/17.

Према горе наведеном документу све шуме и шумска земљишта (државне) овог подручја су припадају IV степену угрожености.

Најчешћи узрочник шумских пожара је непажња становништва или излетника. Шуме су све отвореније, што омогућава све дубљи продор човјека у шуму (излетници, локално становништво) те је њихова контрола све тежа.

У том смислу врше се одређене превентивне мјере у циљу усмјеравања излетника на одређене локације, постављају се рампе на улазним путевима, многобројне табле са упозорењима и обавјештењима, врше се пропагандне активности у циљу упозоравања и едукације становништва о могућностима настанка пожара, начину ложења ватре и спаљивања отпадака

итд. Шумско газдинство мора имати организовану службу опажања и дојављивања, поготово у сушном периоду и у периоду када локално становништво припрема и чисти баште и воћњаке, затим потребну опрему за гашење пожара, обучене и спремне екипе за гашење пожара ако до њега дође.

У протеклом уређајном периоду на овом подручју је било 8 приземних пожара. Укупна опожарена површина износи 8,20 хектара, а штете које су при том изазване и трошкови гашења нису евидентирани.

Преглед податка о пожарима приказан је по годинама:

Година	Врој пожара	Врста пожара	Површина (ха)	Штете од пожара (КМ)
2008	-	-	-	-
2009	-	-	-	-
2010	-	-	-	-
2011	-	-	-	-
2012	7	Приземни	6,20	-
2013	-	-	-	-
2014	-	-	-	-
2015	-	-	-	-
2016	1	Приземни	2,00	-
2017	-	-	-	-
2008	-	-	-	-
Укупно	8	-	8,20	-

Повремено се на овом подручју дешавају штете изазване дејством олујних вјетрова у виду вјетро-извала и прелома стабала, затим штете од великих сњегова и екстремно ниских температура (извале, преломи, оштећења крошњи, мразопуцине и сл.), мада су оне задњих година доста ријетке. Мјешовите састојине са пребирном структуром су по правилу отпорније на вјетар, нарочито ако се приликом сјече задржи компактност рубних дијелова шуме изложене ударима вјетра.

Штете од дивљачи на овом подручју нису значајније изражене, али у циљу превентивног дјеловања препоручљиво је у зимском периоду, у сарадњи са ловачком организацијом, обезбиједити довољно хране за прихрањивање дивљачи.

За шумско дрвеће велики значај, поред садржаја угљен-диоксида у ваздуху имају и штетни гасови у атмосфери (аерозагађивачи). Најзначајнији аерозагађивачи су сумпорни оксиди, азотни оксиди и др. Међутим, важан утицај на изазивање „ефекта стаклене баште“ имају фреони, метан, сумпорводоник, угљен-моноксид и др. Већина наведених елемената настаје сагоријевањем у индустрији и моторним возилима, али и свакодневан начин живота модерног друштва доводи до појаве ових елемената. Значајније штете од имисије штетних гасова, киселих киша и сл. на овом подручју нису евидентирани, што не значи да их нема. Сарајево као највеће насеље у БиХ је врло близу и штете од горе наведених елемената су сигурно присутне, али се не евидентирају.

У плановима заштите шума за наредни уређајни период предвиђају се све превентивне и директне мјере борбе против наведених штетних утицаја биотске и абиотске природе.

2.7. Организација управљања у шумарству

Организација шумарства у Републици Српској прописана је чланом 4. Закона о шумама, према којем: „Шумама и шумским земљиштем у својини Републике Српске, управља и газдује Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде“. Према члану 33. став 1. истог закона, дио послова газдовања шумама и шумским земљиштем (коришћење шуме и шумског земљишта у својини Републике, укључујући и обавезу одржавања), обавља ЈПШ „Шуме Републике Српске“ а.д. Соколац, на основу уговора који закључује са Министарством пољопривреде, шумарства и водопривреде уз претходну сагласност Владе. Став 2. истог члана закона предвиђа да се дио послова коришћења шума и шумских земљишта обавља преко организационих дијелова, који су у његовом саставу. Наведене послове на Ханпјесачком шумскопривредном подручју обавља ШГ „Височник“ Хан Пијесак.

2.8. Број и структура запослених у шумарству

Број и структура запослених у ШГ „Височник“ Хан Пијесак је следећа:

Назив квалификације	број запослених		УКУПНО
	мушки пол	женски пол	
Неквалификован (НК)	12	7	19
Полуквалификован (ПК)	1	-	1
Квалификован (КВ)	85	12	97
Висококвалификован (ВКВ)	1	1	2
Средња стручна спрема (ССС)	116	50	166
Виша стручна спрема (ВШС)	5	1	6
Висока стручна спрема (ВСС)	23	17	40
Мастер	2	2	4
УКУПНО	245	90	335

2.9. Економски и саобраћајни услови

Према Одлуци о степену развијености јединица локалне самоуправе у Републици Српској за 2018 („Службени гласник РС“ 93/17. годину општина Хан Пијесак спада у неразвијене јединице. Општина Хан Пијесак има 899 запослених и 550 незапослених становника. (Републичка агенција за развој малих и средњих предузећа, 2017).

Путну мрежу општине овог подручја чине дио магистралног пута Зворник – Источно Сарајево, који пролази кроз Хан Пијесак, регионални пут који повезује Хан Пијесак да путном комуникацијом Олово – Кладањ у Федерацији БиХ и мрежа локалних путева.

2.10. Развијеност осталих индустријских капацитета и пољопривреде

Најзначајнија привредна друштва према дјелатности овог подручја су:

Шумарство (предузећа која врше услуге у области шумарства):

- ✚ ДОО „Бјесница“ Хан Пијесак
- ✚ ДОО „Бортим“ Хан Пијесак
- ✚ ДОО „Мане“ Хан Пијесак
- ✚ ДОО „Жеравице“ Хан Пијесак

- ✚ ДОО „Ћетковац“ Хан Пијесак
- ✚ ДОО „19 децембар“ Власеница

Дрвопрерађивачки сектор (примарна прерада дрвета):

- ✚ ДОО „Бјелаковић“ Хан Пијесак
- ✚ ДОО „Гатер“ Хан Пијесак
- ✚ ДОО „Силванус“ Хан Пијесак
- ✚ ДОО „Депром“ Хан Пијесак
- ✚ ДОО „Гашмал“ Хан Пијесак
- ✚ ДОО „Год“ Хан Пијесак
- ✚ ДОО „МТК Оморика“ Хан Пијесак
- ✚ ДОО „Јасен“ Хан Пијесак
- ✚ ДОО „РСЦ промет“ Хан Пијесак
- ✚ ДОО „Жеравице“ Хан Пијесак

Општина Хан Пијесак има дугогодишње проблеме у снабдијевању становништва водом, како у погледу количине тако и квалитета воде, а изражени су посебно у летњем периоду. Електро-мрежа је у бољем стању, а прекиди у снабдијевању електричном енергијом у зимском периоду су најчешће узоковани кваровима на далеководима због високог снијега.

3. ПОСЕБНА ОГРАНИЧЕЊА У ГАЗДОВАЊУ НА ДИЈЕЛОВИМА ШУМСКОПРИВРЕДНОГ ПОДРУЧЈА

Све шуме имају глобалну, регионалну и локалну вриједност, али када се нека од тих вриједности сматра изузетно важном, шума се може дефинисати као шума високе заштитне вриједности. То подразумијева да се у овим шумским подручјима треба вршити прикладно газдовање како би се сачувале и унаприједиле постојеће вриједности. Шума високе заштитне вриједности може бити мали дио великог шумског подручја, нпр. извор питке воде, мочвара... Било који тип шуме, висока или ниска, природна или вјештачки подигнута, може бити заштитна шума. Такође било који тип шуме може бити заштитна шума уколико спречава ерозију земљишта.

Чланом 46. став 1. Закона о шумама “Влада може да утврди приоритетне општекорисне функције појединих шума, као шуме високе заштитне вриједности, на приједлог Министарства, а на основу поднесеног захтјева заинтересованог правног лица, ако плановима и програмима газдовања шу-мама нису утврђене приоритетне општекорисне функције“.

Према члану 47. став 1. истог Закона „Шумама над којима је утврђена приоритетна општекорисна функција, као шумама високе заштитне вриједности, газдује се у складу са овим законом и прописима донесеним на основу њега“.

Правилник о начину проглашавања, обиљежавања, финансирања, начину газдовања заштитним шумама и шумама посебне намјене, ("Службени гласник Републике Српске", број 57/09), прописује начин проглашавања, обиљежавања, финансирања и начин газдовања заштитним шумама и шумама посебне намјене.

Први кораци за издвајање шума високе заштитне вриједности подразумијевају идентификацију објеката високе заштитне вриједности, а затим прикупљање документације (међународне, државне и ентитетске легислативе, одлука локалних заједница, шумскопривредних основа, специјалистичких студија, карата, итд.) која представљају основ за селекцију подручја која требају бити истражена за ову намјену. За неке категорије шума високе заштитне вриједности (ВЗВ) некада је неопходно обавити више истраживања у различито доба године, што се посебно односи на ријетке и миграционе врсте организама.

Према усвојеним стандардима за сертификацију шума у власништву Републике (*Forest Stewardship Council-FSC*), дефинисани су критеријуми за издвајање шума високе заштитне вриједности.

- ВЗВ– 1: Шумска подручја која садрже глобално, регионално или државно важне концентрације биодиверзитета;
- ВЗВ– 1а: Заштићена подручја;
- ВЗВ– 1b: Угрожене врсте и врсте у опасности;
- ВЗВ– 1c: Ендемске врсте;
- ВЗВ– 1d: Важне повремене концентарције;
- ВЗВ– 2: Шумска подручја која садрже глобално, регионално или државно значајне простране шуме нивоа крајолика;
- ВЗВ– 3: Шумска подручја која садрже екосистеме који су ријетки, у опасности или угрожени;
- ВЗВ– 4: Шумска подручја која обезбјеђују основне природне услуге у критичним ситуацијама;
- ВЗВ– 4а: Шуме важне за водене токове;
- ВЗВ– 4b: Шуме важне за контролу ерозије;
- ВЗВ– 4c: Шуме које представљају значајне препреке пожарима;

- ВЗВ– 5: Шумска подручја фундаментална за задовољавање основних потреба локалних заједница;
- ВЗВ– 6: Шумска подручја значајна за традиционални културни индентитет локалних заједница.

У складу са горе наведеним критеријумима ШГ “Височник“ Хан Пијесак је сачинило приједлог за издвајање заштићених подручја и подручја посебне намјене.

Табела 1. Заштићена подручја и подручја посебне намјене у ШПП „Ханпијесачко“

Привредна јединица	Категорија шума ВЗВ	Газдинска класа	Одјељење	Површина (ha)	Назив
Јавор	ВЗВ-1а	1212,1213	40/1-40/2	28.16	Сјеменска састојина“Кусаче“ S.S. 030-010.1212-1213.06.
		1209	41	Група стабала	Сјеменска састојина“Кусаче“ G.S. 330.1209.06
	ВЗВ-16	1317	80	10	Фитоценоза маљаве брезе и бијелог бора
	ВЗВ-4а	1212	124	14.17	Извориште „Штекавац“
	ВЗВ-4б	1222	34	119.93	Заштита земљишта од ерозије
		1209	203		
		1209	205		
		1209	206		
	ВЗВ-6	1209	88	0.1	Спомен обиљежје
	ВЗВ-6	1209,3118	203-211	1.184.3	Војна зона
	ВЗВ-6	1209	15	0.5	Излетиште „Питома пољана“
ВЗВ-6	1214	38	2	Излетиште „Комница“	
ВЗВ-6	1212	115	0.5	Излетишта „Врела“	
Горња Ступчаница	ВЗВ-1а	1210	50	5.0	Сјеменска састојина „Радојевац“ S.S. 010.1210.38.
		1214	51	5.22	Сјеменска састојина „Радојевац“ S.S. 035.1214.38.
	ВЗВ-4б	1209,5140	39	49.55	Заштита земљишта од ерозије и заштита водотока
		1317	40		
		1209	105		
		1209	106		
	ВЗВ-6	1222	45	0.5	Некропола са стећцима
	ВЗВ-6	1212	81	0.3	Спомен обиљежје
ВЗВ-6	1212	80	0.5	Излетиште „Берковина“	
ВЗВ-6	1317	148	0.2	Спомен обиљежје	
Ратак Деветак	ВЗВ-6	1317	148	0.2	Спомен обиљежје

Табела 2. Ендемске, ријетке, заштићене и угрожене врсте дрвећа, грмља и зељастог биља, риба, птица и дивљачи на ШПП

Р.бр.	НАРОДНИ НАЗИВ	СТРУЧНИ НАЗИВ	ВРСТА ЗАШТИТЕ	ПРИВРЕДНА ЈЕДИНИЦА	ЛОКАЦИЈА (ОДЈЕЉЕЊЕ)
1.	Горски јавор	<i>Acer pseudoplatanus</i>	ендемичан	Јавор	15 Партизанско поље; 16 Јаворник; 33/2,34 Кусаче; 88 Игришта; 203,205,206, 208 Војна зона
				Горња Ступчаница	16 Рјечица; 111,113 Штрбовина; 115 Рубинићи
				Ратак Деветак	35 Стоборани
2.	Горски бријест	<i>Ulmus glabra</i>	угрожен	Јавор	33/2Кусаче; 102 Трешњевац; 125 Хан Крам;
				Горња Ступчаница	70,71 Нерићи
3.	Црни граб	<i>Ostrya carpinifolia</i>	ендемичан	Горња Ступчаница	38,39 Невачка; 58,59 Нерићи
4.	Црни трн	<i>Prunus avium</i>	ендемичан	Јавор	27,29 Криваче; 77 Хан Крам
				Горња Ступчаница	69 Нерићи; 105 Рубинићи
5.	Дивља јабука	<i>Malus syvestris</i>	заштићена	Јавор	5 Партизанско п.; 27,29 Криваче; 81 Хан Крам; 93/1 Игришта; 106 Партизанско п.
				Горња Ступчаница	33 Невачка
6.	Дивља крушка	<i>Pyrus piraster</i>	заштићена	Јавор	29 Криваче; 77,78 Хан Крам; 93 Игришта; 106 Партизанско п.
				Горња Ступчаница	33 Невачка; 37 Равањско; 57 Рјечице; 74 Нерићи
7.	Дивља трешња	<i>Prunus avium</i>	заштићена	Јавор	15 Партизанско п.; 29 Криваче; 81 Хан Крам; 93,95 Игришта;
				Горња Ступчаница	37 Равањско; 58,59 Нерићи; 104 Рубинићи
				Ратак Деветак	110/2,111 Стоборани; 113, 122/2 Батура
8.	Јаребика	<i>Sorbus aucuparia</i>	заштићена	Јавор	77,78,82 Хан Крам; 93/2 Игришта; 108 Трешњевац; 111 Височник; 203 Војна зона
				Горња Ступчаница	68,69 Нерићи; 78,79 Врабачка
9.	Зелена јоха	<i>Alnus viridis</i>	заштићена	Горња Ступчаница	40,42,43 Равањско; 65,66 Нерићи; 104, 105 Рубинићи
10.	Тиса	<i>Taxus baccata</i>	заштићена	Јавор	55 Јаворник; 118 Височник
11.	Планински јавор	<i>Acer heldreichii</i>	ендемичан	Јавор	55 Јаворник;
12.	Цветна бреза	<i>Betula pubescens</i>	ендемичан	Јавор	80,83/2,84/1 Хан Крам; 85 Височник
13.	Дуглазија	<i>Pseudotsuga menziesii</i>	ријетка	Јавор	55 Јаворник
				Ратак Деветак	113 Батура
14.	Божиковина	<i>Llex aquifolium</i>	заштићена	Горња Ступчаница	55 Рјечице; 69 Нерићи
15.	Омелика	<i>Genista radiata</i>	заштићена	Ратак Деветак	139, 140 Брложник
16.	Вимењак	<i>Platanthera bifolia</i>	заштићена	Јавор	82 Хан Крам
17.	Заврата бијела	<i>Cephalanthera</i>	заштићена	Јавор	81 Хан Крам; 107 Трешњевац
18.	Перуника танколисна	<i>Iris graminea</i>	заштићена	Јавор	101 Трешњевац; 121 Височник
19.	Боровница	<i>Vaccinium myrtillus</i>	ендемичан	Јавор	3,8,106 Партизанско п.; 10 Јаворник; 105/2 Игришта
				Ратак Деветак	33 Кусаче; 111 Стоборани
20.	Слатка папрат	<i>Polypodium vulgare</i>	ендемичан	Јавор	10,11/1,12 Јаворник; 78 Хан Крам; 88 Игришта; 95 Брложник
				Горња Ступчаница	58,59 Нерићи; 109,117,119 Рубинићи
21.	Сријемуш	<i>Allium ursinum</i>	ендемичан	Јавор	4/1 Партизанско п.; 92,93/1 Игришта; 102,104/1 Трешњевац; 205,206,208 Војна зона
				Ратак Деветак	149 Брложник
22.	Панчијева оморика	<i>Picea omorika</i>	заштићена	Јавор	77 Хан Крам
				Јавор	77 Хан Крам
23.	Јеленски језик	<i>Phyllitis</i>	заштићена	Јавор	98,103 Трешњевац; 123 Височник
				Горња Ступчаница	21 Рјечице; 75, 86 Врабачка
24.	Европски ариш	<i>Larix decidua</i>	ендемичан	Јавор	55 Јаворник
25.	Црни бор	<i>Pinus nigra</i>	ријетка	Јавор	55 Јаворник; 210 Војна зона
				Ратак Деветак	149 Брложник

Р.бр.	НАРОДНИ НАЗИВ	СТРУЧНИ НАЗИВ	ВРСТА ЗАШТИТЕ	ЛОКАЦИЈА (ОДЈЕЉЕЊЕ)
1.	Срна	<i>Capreolus capreolus L.</i>	Ловостајем заштићена	На простору цијелог ловишта
2.	Мрки медвјед	<i>Ursus arctos L.</i>	Ловостајем заштићен	Црна Ријека, Студена Гора, Црни врх, Ста нага
3.	Зеца	<i>Lepus europaeus Pall.</i>	Ловостајем заштићен	На простору цијелог ловишта
4.	Вјeverица	<i>Sciurus vulgaris L.</i>	Трајно заштићена	На простору цијелог ловишта
5.	Видра	<i>Lutra lutra L.</i>	Трајно заштићена	Слив ријеке, Берковина, слив Ступчанице
6.	Орао змијар	<i>Circaetus gallicus Gm.</i>	Трајно заштићен	Брлошка планина, Репушница, Варошка брда
7.	Орао штекавац	<i>Heliaetus albicilla L.</i>	Трајно заштићен	
8.	Шкањац мишар	<i>Buteo buteo L.</i>	Трајно заштићен	Велики Жеп
9.	Голуб гривњаш	<i>Columba palumbus L.</i>	Ловостајем заштићен	Фереце, Станага
10.	Голуб дуљаш	<i>Columba oenas L.</i>	Ловостајем заштићен	Беглучка коса, Селина буква
11.	Грлица	<i>Streptopelia turtur L.</i>	Ловостајем заштићена	Борјак, Цимрије
12.	Сова шумска	<i>Strix aluco L.</i>	Трајно заштићена	Стоборани, Јаворник, Рубинићи
13.	Ћук обични	<i>Athene noctus S.</i>	Трајно заштићен	На простору цијелог ловишта
14.	Гавран	<i>Cornus corax L.</i>	Трајно заштићен	На простору цијелог ловишта
15.	Љештарка	<i>Tetrastes bonasia L.</i>	Женка-трајно заштићена Муџијак- ловостајем заштићен	На простору цијелог ловишта
16.	Дивља патка	<i>Anas platyrhynchos L.</i>	Ловостајем заштићена	
17.	Поточна пастрмка	<i>Salmo trutta m. Fario</i>	Угрожена	Водотоци Пиштица, Ступчаница, Ријеке

Приједлог за покретање поступка израде елабората за проглашавање заштитних шума и шума посебне намјене могу поднијети власник, корисник шума и шумског земљишта, образовно-научна установа, јединица локалне самоуправе, привредна друштва и друге организације.

4. ОСНОВНЕ КАРАКТЕРИСТИКЕ МЕТОДИКЕ РАДА КОЈА СЕ КОРИСТИ ПРИ ИЗРАДИ ШУМСКОПРИВРЕДНЕ ОСНОВЕ

Шумскопривредна основа израђена је на основу Методике за израду шумскопривредне основе за шуме у друштвеној својини на подручју БиХ, (Матић, В., Сарајево, 1977.)

Израда шумскопривредне основе обухвата припремне радове, теренске радове, завршне радове и израду ШПО у ужем смислу. Припремни радови се огледају у изради спискова посједа и копија катастарских планова, изради радних карата, класификацији шума и шумског земљишта и изради прелиминарног списка газдинских класа, израда кодекса шифара за шумскопривредно подручје и прикупљање свих осталих информација потребних за израду ШПО. Сви припремни радови урађени су на бази података из претходне шумскопривредне основе као и евидентираних промје-на у току претходног уређајног периода. Теренски радови обухватају послове обиљежавања граница (границе одјела, границе привредних јединица и границе шумскопривредних подручја) унутрашње подјеле шума, издвајање одсјека и обиљежавања граница одсјека (састојина), постављања кругова и таксациона снимања на истим, остала снимања (геодетска и GPS снимања). Завршни радови су канцеларијски радови и обухватају унос података у базу података, бонитирање станишта, обрада података на рачунару, израда карата и уређајних елебората. Израда ШПО у ужем смислу обухвата уводни дио, стање шума и необраслог шумског земљишта у доба уређивања, анализу и оцјену досадашњег газдовања, планове газдовања за наредни уређајни период и економско-финансијску анализу.

Према пројектном задатку, поред Методике за израду ШПО, шумскопривредна основа израђена је у складу и на бази слједеће законске регулативе (легислативе):

- Закон о шумама („Службени гласник Републике Српске“, бр. 75/08 и 60/13)
- Закон о ловству („Службени гласник Републике Српске“, бр. 60/09 и 50/13)
- Закон о репродуктивном материјалу шумског дрвећа („Службени гласник Републике Српске“, број 60/09)
- Закон о заштити природе-Пречишћен текст („Службени гласник Републике Српске“, број 113/08)
- Закон о заштити животне средине („Службени гласник Републике Српске“, број 71/12 и 79/15)
- Закон о катастру („Службени гласник Републике Српске“, број 60/11)
- Закон о стварним правима („Службени гласник Републике Српске“, бр. 124/08 и 58/09)
- Закон о уређењу простора и грађењу („Службени гласник Републике Српске“, број 40/13, 106/15 и 3/16)
- Правилник о елементима и садржају шумскопривредних основа, („Службени гласник Републике Српске“, бр. 52/09 и 43/11)
- Правилник о начину прикупљања, критеријумима за расподјелу средстава и поступку коришћења средстава посебних намјена за шуме („Службени гласник Републике Српске“, број 45/14)
- Правилник о начину проглашења, обиљежавања, финансирања, начину газдовања заштитним шумама и шумама посебне намјене („Службени гласник Републике Српске“, број 57/09)
- Правилник о надзору над израдом шумскопривредних основа („Службени гласник Републике Српске“, бр. 57/11 и 79/13)
- Правилник о начину и поступку утврђивања вриједности шума, („Службени гласник Републике Српске“, број 72/09)

- Правилник о садржају и поступку израде плана заштите шума од пожара, („Службени гласник Републике Српске“, број 107/09)
- Одлука о степену развијености јединица локалне самоуправе у Републици Српској за 2018.годину („Службени гласник РС“, 93/17)

Полазећи од предходних поставки, даје се приказ поступка израде шумскопривредне основе, обим, врста и извођачи радова.

4.1. Формирање класификационих и уређајних јединица

Класификационе јединице

У оквиру шумскопривредног подручја формиране су сљедеће класификационе јединице:

- Категорије шума.
- Газдинске класе,

Газдинске класе су еколошко-производне јединице, а истовремено и просторне уређајне јединице у привредној подјели шума. Газдинску класу чини скуп састојина у оквиру истог типа шуме, које су истог поријекла и сличног састава, сличног затеченог стања и основне намјене, што омогућава планирање јединствених циљева и мјера газдовања. Дијелови газдинских класа, у виду одсеја, расути су по цијелом шумскопривредном подручју и чине његову цјелину. Газдинске класе формирају се на основу проведених педолошких и вегетацијских картирања и других истраживања, издвајања шумских састојина на основу тих картирања и њиховог сврставања у производне типове шума.

Резултат и сврха производног диференцирања шума је формирање производних типова шума као основних производних јединица чија је најзначајнија карактеристика подједнаке потенцијалне могућности производње дрвне масе. Једна газдинска класа обухвата, по правилу, шумске састојине које припадају једном производном типу шуме. У случајевима када је производни тип шуме, у оквиру високих шума заступљен са мање од два процента високих шума у шумскопривредном подручју, може се припојити другом сродном производном типу шуме, односно газдинској класи.

Поред предходно наведеног критеријума, при формирању газдинских класа високих шума са природном обновом као посебан критеријум узима се степен деградираности шуме и шумског земљишта. Дјелови високих шума у којим се због великог степена деградираности не може обезбиједити природна обнова, издвајају се на терену, обиљежавају у посебне шумске састојине и сврставају у високе деградиране шуме. То су дијелови високих шума у којима је степен склопа 0,4 или мањи за врсте дрвећа сјенке, односно 0,3 или мањи за врсте дрвећа свјетла, гдје је бонитет станишта пети или четврти, гдје је земљиште до те мјере закоровљено или еродирано да нема никаквих услова за природно обнављање и гдје величина тих дијелова износи 5 хектара или више.

Категорије шума се одређују превасходно према узгојном облику, поријекла и вегетацијских критерија. Према заступљености врста дрвећа и способности за пошумљавање, газдинске класе се сврставају у шире категорије шума: високе шуме са природном обновом, високе деградиране шуме, шумске културе, изданачке шуме, површине подесне за пошумљавање и газдовање и површине неподесне за пошумљавање и газдовање. Ове категорије се на основу вегетацијских критерија, дијеле на **уже категорије** шума. У оквиру њих се сврставају газдинске класе, дефинисане на основу еколошко-вегетацијских и производних карактеристика, односно према циљевима газдовања.

4.2. Таксациони радови на терену

Радове на изради шумскопривредне основе на терену обавили су радници Истраживачко-развојног и пројектног центра – Бања Лука.

4.2.1 Обиљежавање граница просторних уређајних јединица

Обиљежавање граница шумскопривредног подручја, привредних јединица, одјељења и одсјека извршено је у складу са прописима ЈУС-а ("Сл. лист СР БиХ", број 36/68).

4.2.2 Геодетски радови

Геодетски радови имају за циљ да се одреди површина шумских и осталих саобраћајница, положај, облик и површина стоваришта, зграда и других објеката који су од важности за газдовање шумама. При извођењу теренских радова извршена су снимања граница одсјека помоћу визуелних праваца квадратне мреже са еквилистанцом од 100 метара. GPS уређајем извршено је снимање свих новонасталих шумских саобраћајница на подручју.

Након издвајања и обиљежавања класификационих и уређајних јединица, приступило се таксационим снимањима на терену.

4.2.3 Таксациони радови у високим шумама са природном обновом

У циљу приказивања стања шума у доба уређивања прикупљани су подаци за утврђивање следећих таксационих елемената:

- омјер смјесе по врстама дрвећа,
- степен склопа састојина,
- бонитетни разред станишта по врстама дрвећа,
- запремина по врстама дрвећа, дебљинским и квалитетним класама,
- запремински прираст по врстама дрвећа и дебљинским класама,
- дрвна маса стабала пробне дознаке по врстама дрвећа, дебљинским и квалитетним класама,
- број биљака природног подмладка по врстама дрвећа, узрасту, квалитету и начину јављања,
- релативни удио површине коју треба пошумити у циљу комплетирања природне обнове састојина и
- опажања из заштите шума у циљу утврђивања здравственог стања састојина.

За утврђивање наведених таксационих елемената приликом уређивања шума на терену су прикупљани следећи таксациони подаци:

- врста дрвећа,
- пречници стабала на 1,3 m висине,
- квалитет стабала по узгојно-техничкој класификацији (3 класе), и техничкој класификацији (4 класе),
- дебљински прираст стабала на 1,3 m висине у протеклих 10 година,
- висина стабала,
- степен склопа састојина (прекривеност земљишта крошњама стабала) и
- могући обим сјеча са становишта континуитета продукције (пробна дознака стабала).

Класификација стабала извршена је на основу:

“Критеријуми узгојно-техничке класификације стабала“ и „Критеријуми техничке класификације стабала“ (Матић, et.al. 1971 и Матић, 1977).

Прикупљање таксационих елемената вршено је на пробним круговима распоређеним у виду јединствене мреже квадрата са еквидистанцом од 100 метара.

Полупречник круга за поједине дебљинске класе:

Дебљинске класе (cm)	Полупречник круга (m)
5-10	2,5
11-20	4,5
21-30	5,5
31-50	9,0
51-80	15,0
81 и више	25,0

Полупречници пробних кругова на којима су снимани подаци о подмлатку:

Узраст подмлатка (cm)	Полупречник круга (m)
Висина 10-50	0,70
Висина 50-130	0,90
Прсни пречник 0-5	1,20

Степен склопа утврђиван је на пробним круговима мјерењем прекривености крошњама стабала изнад таксационог прага у правцу снимања на потезу од 50 метара.

Здравствено стање регистровано је на кругу полупречника 25 метара. Снимање података о врстама дрвећа, пречницима и степену склопа вршено је на сваком пробном кругу, док су подаци о квалитету стабала, подмлатку, дебљинском прирасту, пробној дознаци и висинама стабала регистровани на сваком четвртном (деталном) пробном кругу, који су такође распоређени у виду мреже квадрата са еквидистанцом од 200 метара.

4.2.4 Таксациони радови у шумским културама

У шумским културама изнад таксационе границе, од 5 cm, на пробним круговима се региструју сви подаци као у високим шумама са природном обновом, с тим да се не региструју стање подмлатка и обим пошумљавања. Поред тога оцјењује се старост подигнутих култура и врши њихово сврставање по класама старости (добни разреди).

У културама испод таксационе границе евидентирају се врсте дрвећа и старост култура ради њиховог сврставања по класама старости.

4.2.5 Таксациони радови у издначким шумама

Прикупљање таксационих елемената у издначким шумама вршено је на пробним концентричним круговима распоређеним у виду јединствене мреже квадрата са еквидистанцом од 100 метара, с том разликом да су постављани само тзв. обични кругови. Таксациона граница је помјерена на 0 cm, а дебљинске класе су остале исте као у високим шумама са природном обновом, с тим да имамо још једну нову дебљинску класу, од 0-5 cm.

4.2.6 Таксациони радови на површинама подесним за пошумљавање и газдовање

Приликом редовног уређивања шума идентификовани су шибљаци и голети који су подесни за пошумљавање и газдовање, те су утврђене њихове тачне површине. Друга таксациона снимања на овим површинама нису била потребна, те се нису ни изводила.

4.2.7 Таксациони радови на површинама неподесним за пошумљавање и газдовање

У оквиру ових површина издвојене су шуме неподесне за газдовање, а таксациони елементи су процјењивани. Остале непродуктивне површине (крш и голети, сталне шумске чистине, просјеке испод далековода и шумске комуникације) само су регистровани.

4.2.8 Таксациони радови на минираним површинама

На површинама на којима су у протеклим ратним дешавањима постављена минско-експлозивна средства, и која су као таква заостала до овог уређивања шума нису вршена директна мјерења на терену, већ су подаци који су приказани у стању шума добијени процјеном таксационих елемената. Процјена је извршена на основу анализе сателитских снимака, визуелне процјене стања, гдје је то било могуће и коришћењем података премјера састојина које су по структури најближе минираним дјеловима који се процјењују.

4.3. Канцеларијски радови

4.3.1 Израда карата

Класични начин израде карата започињао је израдом матрица на бази топографских карата и наношењем граница шумскопривредне подјеле. Копирањем и ађустирањем матрица добијане су радне карте за теренске радове. Теренска карта са дефинитивно утврђеном подјелом на просторне и уређајне јединице служила је као основ за ручну израду финалних карата: основне карте, карте газдинских класа, карте саобраћајница, прегледне карте итд.

Развојем Географског информационог система (GIS-а) и глобалних информационих технологија развили су се и различити софтвери намијењени за картографију у разним областима, па тако и у шумарству. Један од тих софтвера је и *WinGIS 2003*, професионални GIS систем за рад у MS Windows окружењу аустријске фирме *PROGIS Software AG*, намијењен за дигитализацију свих потребних елемената шумскопривредне подјеле, генерисање површина, креирање базе података и њихово увезивање са топографским картама у циљу добијања финалних шумарских карата у дигиталној форми. Приступ подацима у графици и бази података је практичан. Штампана је могућа у неограниченим количинама. Тачност дигиталних карата зависи од тачности изворних података.

4.3.2 Мјерење површина

Мјерење површина у досадашњој пракси обављено је дигиталним планиметром са основних карата $M=1:10.000$. Примјеном софтвера *WinGIS 2003* програмски је ријешено директно мјерење свих потребних просторних података као што су: површине одјељења и одсјека, дужина и површина путева и других потребних података по уређајним и класификационим јединицама.

4.3.3 Одређивање бонитета станишта

За изравнавање висинских кривих кориштен је метод покретних средина и рачунарска графика. При методу покретних средина умјесто појединачних користе се средње висине по дебљинским

степенима. У првом кораку када нанесемо средње висине дебљинских степена добијамо изломљени висински полигон. У другом кораку узимамо покретне средине од по три сусједна дебљинска степена и добијамо нешто правилнији висински полигон, а након трећег изравнавања можемо се определијелити којој висинској кривој из тарифног низа одговара конкретна састојина.

4.4. Фактори за прерачунавање укупне дрвне запремине и запреминског прираста у запремину крупног дрвета и запреминског прираста и обрнуто

Прерачунавање укупне дрвне залихе у дрвну залиху крупног дрвета и запреминског прираста вршено је на основу Таблица таксационих елемената високих и изданаčkih шума у СР БиХ, групе аутора: Дринић П., Матић В., Павлић Ј., Пролић Н., Стојановић О., Вукмировић В., (1980.), посебно издање Шумарског факултета у Сарајеву.

ФАКТОРИ ЗА ПРЕРАЧУНАВАЊЕ ЗАЛИХЕ УКУПНЕ ДРВНЕ ЗАПРЕМИНЕ У ЗАПРЕМИНУ КРУПНОГ ДРВЕТА И ОБРНУТО							
ВРСТА ДРВЕЋА	Дебљинске класе у см						
	5-10	10-15	15-20	20-30	30-50	50-80	преко 80
	Фактори						
Јела и смрча	0,18	0,62	0,77	0,85	0,87	0,83	0,79
Борови	0,33	0,65	0,79	0,86	0,89	0,90	0,91
Буква	0,20	0,62	0,72	0,80	0,86	0,88	0,88
Храстови	0,21	0,62	0,80	0,86	0,88	0,87	0,86

Прерачунавање се врши тако што се укупна дрвна залиха множи фактором из таблица, а прерачунавање залихе крупног дрвета у укупну дрвну масу врши се дијелењем конкретне дрвне залихе са одговарајућим фактором.

ФАКТОРИ ЗА ПРЕРАЧУНАВАЊЕ ЗАПРЕМИНСКОГ ПРИРАСТА УКУПНЕ ДРВНЕ ЗАЛИХЕ У ЗАПРЕМИНСКИ ПРИРАСТ КРУПНОГ ДРВЕТА И ОБРНУТО							
ВРСТА ДРВЕЋА	Дебљинске класе у см						
	5-10	10-15	15-20	20-30	30-50	50-80	преко 80
	Фактори						
Јела и смрча	0,65	0,80	0,80	0,90	0,90	0,78	0,71
Борови	0,67	0,77	0,84	0,93	0,93	0,93	0,93
Буква	0,74	0,77	0,80	0,88	0,88	0,91	0,91
Храстови	0,83	0,86	0,88	0,89	0,89	0,88	0,85

4.5. Извођачи радова на изради шумскопривредне основе

Таксационим радовима на терену руководили су:

- Слободан Шкобић, дипл.инж. шумарства
- Бошко Пајић, дипл.инж. шумарства

Таксациона снимања на терену обавили су :

- Славиша Јурошевић, дипл. инж. шумарства
- Маријана Настић, дипл. инж. шумарства
- Драган Малеш, дипл. инж. шумарства
- Вера Субашић, дипл. инж. шумарства
- Јован Лукић, дипл. инж. шумарства
- Миле Видовић, дипл. инж. шумарства
- Никола Јанковић, апсолвент шум.факултета
- Ненад Мандић, апсолвент шум.факултета
- Ранко Борковић, апсолвент шум.факултета
- Павле Каповић, апсолвент шум.факултета
- Далибор Лучић, шум. техничар
- Младена Јовичић, шум. техничар
- Никола Бјелановић, шум. техничар
- Слађана Косорић, шум. техничар
- Боро Лучић Говедарица, шум. техничар
- Сандра Лукић, шум. техничар
- Александра Д, Боровина, шум. техничар
- Младен Деурић, шум. техничар

Контролу теренских радова извршио је ШУМА-ПЛАН Д.О.О. Челинац:

- Дане Тепић, дипл.инж. шумарства

Координатор на изради шумскопривредне основе из ШГ „Височник“ Хан Пијесак:

- Радомир Ребић, дипл.инж. шумарства

Израду карата обавили су:

- Нада Трипуновић, дипл.инж. шумарства
- Тања Радуловић, дипл.инж. шумарства
- Драгица Јокић, грађевински техничар

Компјутерском обрадом података руководио је:

- Предраг Вујанчевић, дипл. информатичар

Шумскопривредну основу написали су:

- Др Радован Лучић, дипл.инж. шумарства
- Др Велибор Благојевић, дипл.инж. шумарства
- Бошко Деспот, дипл.инж. шумарства

Комисија за рецензију:

- Проф. др Зоран Говедар, председник
- Мр Борис Марковић, члан
- Раско Грујић, дипл.инж. шумарства, члан
- Милан Кеџман, дипл.инж. шумарства, члан
- Милко Остојић, дипл.инж. шумарства, члан

II СТАЊЕ ШУМА У ДОБА УРЕЂИВАЊА

II. СТАЊЕ ШУМА У ДОБА УРЕЂИВАЊА

1. ПРЕГЛЕД ПОВРШИНА

Према планираној динамици и законској обавези, у току 2016. године извршено је прикупљање таксационих података и осталих података о стању шума и необраслог шумског земљишта на „ХАНПИЈЕСАЧКОМ“ шумскопривредном подручју.

Стање шума и необраслог шумског земљишта у доба уређивања, према важећем Правилнику за израду шумскопривредне основе се исказује по класификационим и уређајним јединицама. Класификационе јединице су газдинске класе и категорије шума, а уређајне јединице су шумскопривредно подручје, привредне јединице, подручје општина, одјељења и одсјеци.

Шумскопривредно подручје представља економски и природно заокружену цјелину, а формира се на основу природних, станишних, економских, географских и других услова, којима се обезбјеђује цјелина подручја, динамика трајности приноса и прихода шума, отвореност и општекорисне функције шума. Шумскопривредно подручје представља најужу територијалну јединицу у чијим оквирима се може успјешно газдовасти шумама.

Према Закону о шумама, за шумскопривредно подручје као цјелину ради се шумскопривредна основа која је прије свега инструмент за регулисање газдовања шумама на шумскопривредном подручју на принципу континуитета (трајности) газдовања шумама.

Шумскопривредно подручје се дијели на мање територијалне цјелине или привредне јединице. Привредна јединица представља територијалну цјелину шуме и шумског земљишта, а обухвата шумски комплекс или његов дио.

„ХАНПИЈЕСАЧКО“ шумскопривредно подручје у територијалом и организационом смислу подијељено је на три (3) привредне јединице:

- ПЈ „Јавор“
- ПЈ „Горња Ступчаница“
- ПЈ „Ратак Деветак“

Одјељења су најмање трајне и основне јединице просторне подјеле шума, а формирају се у циљу прегледности и прецизности рада на узгоју, заштити и искоришћавању шума. Подјела шума на одјељења зависи у првом реду од карактера и рељефа самог терена, а у последње вријеме и од развијености саобраћајница. Одсјек је дио шуме минималне површине, довољне унутрашње хомогености, која се својим елементима структуре толико разликује од околине да то захтјева нарочит узгојни, уређајни и привредни поступак (Милетић Ж., 1953).

„ХАНПИЈЕСАЧКО“ шумскопривредно подручје налази се на територији следећих општина:

- Хан Пијесак (шифра 058),
- Соколац (шифра 050),
- Милићи (шифра 033),
- Власеница (шифра 007).

Стање шума и необраслог шумског земљишта у доба уређивања приказано је у наредном излагању кроз:

- преглед површина,
- преглед дрвних залиха, запреминског прираста и осталих основних таксационих елемената,
- релативне грешке процјене таксационих података,
- стање отворености шумскопривредног подручја.

На основу предходно проведеног педолошког и вегетацијског картирања и издвојених производних типова шума, у „ХАНПИЈЕСАЧКОМ“ шумскопривредном подручју издвојене су и формиране сљедеће газдинске класе и категорије шума и шумског земљишта:

Списак газдинских класа на „ХАНПИЈЕСАЧКОМ“ шумскопривредном подручју:

Ред. број	СПИСАК ГАЗДИНСКИХ КЛАСА ЗА ШПП „ХАНПИЈЕСАЧКО“	Шифра
ВИСОКЕ ШУМЕ СА ПРИРОДНОМ ОБНОВОМ		
1.	Шуме букве и јеле са смрчом на дубоким кисело-смеђим земљиштима на киселим силикатним стијенамаи на земљишној комбинацији претежно дубоких киселих смеђих земљишта са плитким кречњачким земљиштима на силикатно-карбонатним стијенама	1208
2.	Шуме букве и јеле са смрчом на серији кречњачких претежно плитких земљишта и на комбинацији претежно плитких земљишта са дистричним камбисолом (киселим смеђим земљиштима) на силикатно-карбонатним стијенама	1209
3.	Шуме букве и јеле са смрчом на серији кречњачких претежно дубоких земљишта	1210
4.	Шуме јеле и смрче на серији кречњачких претежно плитких земљишта	1212
5.	Шуме јеле и смрче на серији кречњачких претежно дубоких земљишта	1213
6.	Шуме јеле и смрче на дубоким киселим смеђим земљиштима (дистрични камбисол) на киселим силикатним стијенама	1214
7.	Шуме смрче и бијелог бора (мразишни тип) на серији кречњачких претежно плитких земљишта и на земљишној комбинацији наведених земљишта и дистричним камбисолима на силикатно-карбонатним стијенама	1222
8.	Борове шуме у сукцесији ка шумама јеле и смрче на серији кречњачких претежно плитких земљишта	1317
ШУМСКЕ КУЛТУРЕ		
9.	Шумске културе смрче у појасу шуме букве и јеле са смрчом на серији кречњачких претежно плитких земљишта	3118
10.	Шумске културе смрче у појасу шуме букве и јеле са смрчом на серији кречњачких претежно дубоких земљишта	3133
11.	Шумске културе бијелог бора и смрче у појасу шуме букве и јеле са смрчом на серији кречњачких претежно дубоких земљишта	3237
12.	Шумске културе бијелог бора и смрче у појасу шуме букве и јеле са смрчом на серији кречњачких претежно плитких земљишта	3246
13.	Шумске културе смрче и бијелог бора у појасу шуме букве и јеле са смрчом на серији кречњачких претежно плитких земљишта	3249
ИЗДАНАЧКЕ ШУМЕ		
15.	Изданачке шуме термофилних лишћара на плитким кречњачким земљиштима	4232
ПОВРШИНЕ ПОДЕСНЕ ЗА ПОШУМЉАВАЊЕ И ГАЗДОВАЊЕ		
16.	Шибљаци у појасу шума букве и јеле са смрчом	5140
17.	Голети у појасу шума букве и јеле са смрчом	5240
ПОВРШИНЕ НЕПОДЕСНЕ ЗА ПОШУМЉАВАЊЕ И ГАЗДОВАЊЕ		
18.	Крш и голети неподесни за пошумљавање и газдовање	6201
19.	Сталне шумске чистине	6301
20.	Шумске комуникације	6401
21.	Просјеке испод далековода	6501
22.	Остале непродуктивне површине	6601
Узурпације		7101

У ШПП-у су заступљене следеће категорије шума и шумског земљишта:

КАТЕГОРИЈА ШУМА И НЕОБРАСЛОГ ШУМСКОГ ЗЕМЉИШТА			
Шира категорија	Шифра	Ужа категорија	Шифра
Високе шуме са природном обновом	1000	Високе чисте и мјешовите шуме јеле и смрче и мјешовите шуме букве, јеле и смрче	1200
		Високе шуме бијелог и црног бора	1300
Шумске културе	3000	Културе смрче и јеле	3100
		Културе бијелог и црног бора	3200
Изданачке шуме	4000	Изданачке шуме храста	4200
Површине подесне за пошумљавање и газдовање	5000	Шибљаци и голети подесне за пошумљавање	5100
			5200
Површине неподесне за пошумљавање и газдовање	6000	Крш и голети неподесне за пошумљавање	6200
		Сталне шумске чистине	6300
		Шумске комуникације	6400
		Далеководи и противпожарне пруге	6500
		Остале непродуктивне површине	6600

1.1.1. Површине ширих категорија шума по привредним јединицама

Шира категорија шума	Привредна јединица			Ш П П ХАН ПИЈЕСАЧКО
	(01) „Јавор“	(02) „Горња Ступчаница“	(03) „Ратак Деветак“	
Шифра	Површина (ha)			
1000	8.754,40	4.319,37	2.995,01	17.068,78
3000	658,98	176,25	6,47	841,70
5000	87,09	18,45	21,99	127,53
6000	118,55	49,97	18,91	187,43
УКУПНО	9.619,02	5.564,04	3.042,38	18.225,44
УЗУРПАЦИЈЕ	11,30	374,39	81,10	466,79

1.1.5. Површине ширих категорија шума по општинама

Шира категорија шума	Привредна јединица				Ш П П ХАН ПИЈЕСАЧКО
	Хан Пијесак (058)	Соколац (050)	Милићи (033)	Власеница (007)	
	Површина (ha)				
1000	16.571,45	293,15	-	204,18	17.068,78
3000	814,02	6,08	-	21,60	841,70
5000	126,56	-	-	0,97	127,53
6000	184,18	1,02	0,22	2,01	187,43
УКУПНО	17.696,21	300,25	0,22	228,76	18.225,44

УЗУРПАЦИЈЕ	466,79	-	-	-	466,79
-------------------	---------------	----------	----------	----------	---------------

2. ПОВРШИНЕ ШУМА И НЕОБРАСЛОГ ШУМСКОГ ЗЕМЉИШТА У ДОБА УРЕЂИВАЊА (МИНИРАНЕ ПОВРШИНЕ)

2.1. Површине ширих категорија шума по привредним јединицама - минирано

Шира категорија шума	Привредна јединица			Ш П П ХАН ПИЈЕСАЧКО
	(01) „Јавор“	(02) „Горња Ступчаница“	(03) „Ратак Деветак“	
Шифра	Површина (ha)			
1000M	1.225,16	-	1.096,17	2.321,33
3000M	104,96	-	6,94	111,90
4000M	-	-	29,57	29,57
5000M	5,67	-	7,00	12,67
6000M	0,45	-	1,10	1,55
УКУПНО	1.336,24	-	1.140,78	2.477,02

2.5. Површине ширих категорија шума по општинама

Шира категорија шума	Привредна јединица				Ш П П ХАН ПИЈЕСАЧКО
	Хан Пијесак (058)	Соколац (050)	Милићи (033)	Власеница (007)	
	Површина (ha)				
1000М	2.055,11	-	266,22	-	2.321,33
3000М	106,09	-	5,81	-	111,90
4000М	29,57	-	-	-	29,57
5000М	10,93	-	1,74	-	12,67
6000М	1,55	-	-	-	1,55
УКУПНО	2.203,25	-	273,77	-	2.477,02
УЗУРПАЦИЈЕ М	47,57	-	-	-	47,57

2.7. ПОВРШИНЕ ШУМА И НЕОБРАСЛОГ ШУМСКОГ ЗЕМЉИШТА У ДОБА УРЕЂИВАЊА (НЕМИНИРАНЕ И МИНИРАНЕ ПОВРШИНЕ)

2.7.1. Површине ширих категорија шума по привредним јединицама (Н-неминирано и М-минирано)

Шира категорија шума		Привредна јединица			Ш П П ХАН ПИЈЕСАЧКО
		(01) „Јавор“	(02) „Горња Ступчаница“	(03) „Ратак Деветак“	
Шифра		Површина у ha			
1000	Н	8.754,40	5.319,37	2.995,01	17.068,78
	М	1.225,16	-	1.096,17	2.321,33
	Σ	9.979,56	5.319,37	4.091,18	19.390,11
3000	Н	658,98	176,25	6,47	841,70
	М	104,96	-	6,94	111,90
	Σ	763,94	176,25	13,41	953,60
4000	Н	-	-	-	-
	М	-	-	29,57	29,57
	Σ	-	-	29,57	29,57
5000	Н	87,09	18,45	21,99	127,53
	М	5,67	-	7,00	12,67
	Σ	92,76	18,45	28,99	140,20
6000	Н	118,55	49,97	18,91	187,43
	М	0,45	-	1,10	1,55
	Σ	119,00	49,97	20,01	188,98
УКУПНО	Н	9.617,02	5.564,04	3.042,38	18.225,44
	М	1.336,24	-	1.140,78	2.477,02
	Σ	10.955,26	5.564,04	4.183,16	20.702,46
УЗУРПАЦИЈЕ	Н	11,30	374,39	81,10	466,79
	М	-	-	47,57	47,57
	Σ	11,30	374,39	128,67	514,36

2.7.2. Површине ширих категорија шума по општинама (Н-неминирано и М-минирано)

Шира категорија шума		Назив општине				Ш П П ХАН ПИЈЕСАЧКО
		Хан Пијесак (058)	Соколац (050)	Милићи (033)	Власеница (007)	
Шифра		Површина у ha				
1000	Н	16.571,45	293,15	-	204,18	17.068,78
	М	2.055,11	-	266,22	-	2.321,33
	Σ	18.626,56	293,15	266,22	204,18	19.390,11
3000	Н	814,02	6,08	-	21,60	841,70
	М	106,09	-	5,81	-	111,90
	Σ	920,11	6,08	5,81	21,60	953,60
4000	Н	-	-	-	-	-
	М	29,57	-	-	-	29,57
	Σ	29,57	-	-	-	29,57
5000	Н	126,56	-	-	0,97	127,53
	М	10,93	-	1,74	-	12,67
	Σ	137,49	-	1,74	0,97	140,20
6000	Н	184,18	1,02	0,22	2,01	187,43
	М	1,55	-	-	-	1,55
	Σ	185,73	1,02	0,22	2,01	188,98
УКУПНО	Н	17.696,21	300,25	0,22	228,76	18.225,44
	М	2.203,25	-	273,77	-	2.477,02
	Σ	19.899,46	300,25	273,99	228,76	20.702,46
УЗУРПАЦИЈЕ	Н	466,79	-	-	-	466,79
	М	47,57	-	-	-	47,57
	Σ	514,36	-	-	-	514,36

3. СТАЊЕ ДРВНЕ ЗАЛИХЕ , ЗАПРЕМИНСКОГ ПРИРАСТА И ОСТАЛИХ ТАКСАЦИОНИХ ЕЛЕМЕНАТА

3.3. Дрвна залиха, запремински прираст и остали основни таксациони елементи по ширим категоријама шума

3.3.1. Шири категорија високе шуме са природном обновом

КАТЕГОРИЈА 1000 - Високе шуме са природном обновом

а) Укупна површина неминираниог дијела ове категорије шума износи **17.068,78** ha, што представља 93,65 % укупне неспорне површине шумскопривредног подручја.

Шири категорија шума	Ужи категорија шума	Газдинска класа	Површина (ha)
1000	1200 1300	1208	2.486,67
		1209	9.034,42
		1210	1.451,21
		1212	1.762,31
		1213	438,69
		1214	1.050,89
		1222	346,82
		1317	497,77
СВЕГА:			17.068,78

б) Структура дрвне залихе:

Врста дрвећа	Омјер смјесе %	Степен склопа	Бонитетни разред	ДЕБЉИНСКА КЛАСА (cm)						Свега	
				6-10	11-20	21-30	31-50	51-80	80+	По ha	На цијелој површини
				(m ³ /ha)							
21-јела	48,05		1,8	3,19	14,64	31,96	121,45	84,28	0,90	256,43	4.376.869
22-смрча	32,83		2,0	1,16	7,29	18,55	88,42	59,13	0,64	175,18	2.990.090
23-бијели бор	1,99		2,1	0,01	0,44	1,12	6,57	2,46	0,00	10,61	181.178
24-црни бор	0,04		2,6	0,00	0,00	0,02	0,17	0,02	0,00	0,21	3.535
25-ост.чет.	0,00		2,0	0,00	0,00	0,00	0,00	0,03	0,00	0,03	441
41-буква	15,37		2,3	0,94	3,50	7,31	31,63	37,56	1,07	82,02	1.399.998
43-пл.лишћ.	1,33		2,8	0,14	0,79	0,68	2,04	3,01	0,46	7,12	121.491
44-ост.лишћ.	0,38		2,7	0,04	0,26	0,28	1,10	0,33	0,05	2,05	35.012
четинари	82,91			4,36	22,37	51,65	216,62	145,91	1,55	442,45	7.552.113
лишћари	17,09			1,12	4,55	8,27	34,77	40,90	1,57	91,19	1.556.501
УКУПНО:	100,00	73,30		5,48	26,92	59,92	251,39	186,81	3,12	533,64	9.108.614

в) Структура дрвне залихе по квалитетним класама у %:

Врста дрвећа	УЗГОЈНО-ТЕХНИЧКА КЛАСА			ТЕХНИЧКА КЛАСА			
	I	II	III	1.	2.	3.	4.
Четинари	40,77	38,76	20,47	57,60	24,85	17,31	0,24
Лишћари	21,98	34,74	43,28	31,96	31,98	32,26	3,80

г) Структура запреминског прираста:

Врста дрвећа	ДЕБЉИНСКА КЛАСА (cm)							Свега	
	0-5	6-10	11-20	21-30	31-50	51-80	80+	По ha	На цијелој поршини
	(m ³ /ha)								
Четинари	-	0,19	0,92	1,70	5,01	2,69	0,02	10,53	179.874
Лишћари	-	0,05	0,16	0,22	0,72	0,58	0,01	1,74	29.600
УКУПНО:	-	0,24	1,08	1,92	5,73	3,27	0,03	12,27	209.474

д) Структура пробне дознаке:

Врста дрвећа	ДЕБЉИНСКА КЛАСА (cm)							Свега	
	0-5	6-10	11-20	21-30	31-50	51-80	80+	По ha	На цијелој поршини
	(m ³ /ha)								
Четинари	0,00	0,23	1,38	3,17	14,53	29,04	0,96	49,31	841.719
Лишћари	0,00	0,10	0,37	0,67	4,88	12,46	0,80	19,28	329.065
УКУПНО:	0,00	0,33	1,75	3,84	19,41	41,50	1,76	68,59	1.170.784

ђ) Структура пробне дознаке по квалитетним класама у %:

Врста дрвећа	УЗГОЈНО-ТЕХНИЧКА КЛАСА			ТЕХНИЧКА КЛАСА			
	I	II	III	1.	2.	3.	4.
Четинари	13	47	40	45	32	22	1
Лишћари	5	30	65	20	36	31	13

е) Стање подмлатка:

Врста дрвећа	Број биљака подмлатка по 1 ha			УКУПНО
	Висина (cm)		Прсни пречник	
	10-50	50-130	1-5 (cm)	
21-јела	3.007	542	202	3.751
22-смрча	1.254	308	73	1.635
23-бијели бор	0	0	1	1
41-буква	1.377	694	389	2.460
42-храст	5	0	0	5
43-пл.лишћари	955	116	27	1.098
44-ост.лишћари	197	42	11	250
Четинари	4.261	850	276	5.387
Лишћари	2.534	852	427	3.813
УКУПНО	6.795	1.702	703	9.200

КАТЕГОРИЈА 1000М - Високе шуме са природном обновом - минирани

а) Укупна површина минираног дијела ове категорије шума износи **2.321,33** ha.

Шира категорија шума	Ужа категорија шума	Газдинска класа	Површина (ha)
1000М	1200М 1300М	1208М	327,31
		1209М	1.266,58
		1210М	105,67
		1212М	78,39
		1213М	63,23
		1214М	17,10
		1222М	1,02
		1317М	462,03
СВЕГА:			2.321,33

б) Структура дрвне залихе:

Врста дрвећа	Омјер смјесе %	Степен склопа	Бонитетни разред	ДЕБЉИНСКА КЛАСА (cm)						Свега	
				6-10	11-20	21-30	31-50	51-80	80+	По ha	На цијелој површини
				(m ³ /ha)							
21-јела	34,89		2,0	1,45	5,52	20,58	63,18	67,78	2,38	160,90	373.495
22-смрча	24,47		2,1	0,88	5,55	16,96	42,88	46,57	0,00	112,84	261.939
23-бијели бор	2,35		2,2	0,00	1,21	1,97	4,39	3,26	0,00	10,83	25.132
24-црни бор	0,02		3,0	0,00	0,10	0,00	0,00	0,00	0,00	0,10	230
25-ост.чет.	0,03		3,0	0,00	0,00	0,00	0,00	0,15	0,00	0,15	356
41-буква	35,48		2,1	2,17	5,89	19,53	65,80	69,62	0,57	163,62	379.813
43-пл.лишћ.	0,93		2,1	0,00	2,20	0,66	0,09	1,34	0,00	4,29	9.961
44-ост.лишћ.	1,83		2,5	0,09	2,18	2,15	3,35	0,65	0,00	8,46	19.633
четинари	61,76			2,34	12,38	39,51	110,45	117,76	2,38	284,82	661.152
лишћари	38,24			2,26	10,27	22,34	69,25	71,61	0,57	176,37	409.407
УКУПНО:	100,00	80,28		4,60	22,65	61,85	179,70	189,37	2,95	461,18	1.070.559

в) Структура запреминског прираста:

Врста дрвећа	ДЕБЉИНСКА КЛАСА (cm)							Свега	
	0-5	6-10	11-20	21-30	31-50	51-80	80+	По ha	На цијелој поршини
	(m ³ /ha)								
Четинари	-	0,03	0,22	1,37	2,81	2,56	0,01	6,98	16.212
Лишћари	-	0,06	0,35	0,64	1,73	1,30	0,00	4,10	9.506
УКУПНО:	-	0,09	0,57	2,01	4,54	3,86	0,01	11,08	25.718

3.3.2. Ши́ра категорија шумских култура

КАТЕГОРИЈА 3000 - Шумске културе

- а) Укупна површина неминираних шумских култура износи **841,70** ha, што је 4,62 % од укупне неспорне површине шумскопривредног подручја. Површина са процјењеном дрвном масом износи 823,57 ha.

Ши́ра категорија шума	Ужа категорија шума	Газдинска класа	Површина (ha)
3000	3100 3200	3118	310,75
		3133	106,06
		3237	139,59
		3246	129,22
		3249	156,08
СВЕГА:			841,70

- б) Структура дрвне залихе у m³:

Врста дрвећа	Омјер смјесе %	Степен склопа	Бонитетни разред	ДЕБЉИНСКА КЛАСА (cm)						Свега	
				6-10	11-20	21-30	31-50	51-80	80+	По ha	На цијелој површини
				(m ³ /ha)							
21-јела	2,94		2,5	0,12	0,67	2,77	2,80	3,06	0,04	9,45	7.786
22-смрча	68,10		2,9	4,43	43,73	75,82	75,91	18,69	0,52	219,10	180.441
23-бијели бор	23,56		3,0	0,47	14,28	39,92	19,11	2,00	0,00	75,78	62.412
24-црни бор	2,81		3,3	0,00	1,72	3,52	3,82	0,00	0,00	9,05	7.457
41-буква	1,62		3,1	0,02	0,30	0,46	2,45	1,40	0,58	5,20	4.280
42-храст	0,04		3,0	0,00	0,00	0,13	0,00	0,00	0,00	0,13	110
43-пл.лишћ.	0,21		3,2	0,00	0,02	0,00	0,43	0,15	0,08	0,69	567
44-ост.лишћ.	0,71		3,1	0,04	0,37	0,43	1,09	0,29	0,07	2,30	1.894
четинари	97,41			5,02	60,39	122,03	101,63	23,76	0,56	313,39	258.096
лишћари	2,59			0,06	0,69	1,02	3,97	1,84	0,73	8,32	6.851
УКУПНО:	100,00	69,72		5,08	61,09	123,06	105,60	25,59	1,29	321,71	264.947

в) Дрвна залиха по класама старости у м³:

Површина: 2. – 71,91 ha

3. – 977,29 ha

Врста дрвећа	Класе старости у годинама				Укупно на цијелој површини
	1-20	21-40	41-60	61-80	
21-јела	-	11,68	3,02	-	7.786
22-смрча	-	239,66	159,30	-	180.441
23-бијели бор	-	56,88	130,23	-	62.412
24-црни бор	-	5,27	19,95	-	7.457
41-буква	-	6,40	1,70	-	4.280
42-храст	-	0,18	0,00	-	110
43-племенити лишћари	-	0,90	0,09	-	567
44-остали лишћари	-	2,19	2,60	-	1.894
четинари	-	313,49	312,50	-	258.096
лишћари	-	9,67	4,39	-	6.851
УКУПНО:	-	323,16	316,89	-	264.947

г) Структура дрвне залихе по квалитетним класама у %:

Врста дрвећа	УЗГОЈНО-ТЕХНИЧКА КЛАСА			ТЕХНИЧКА КЛАСА			
	I	II	III	1.	2.	3.	4.
четинари	10,26	29,66	60,08	23,90	12,80	62,76	0,54
лишћари	16,76	21,85	61,39	18,74	19,15	54,84	7,27

д) Структура запреминског прираста:

Врста дрвећа	ДЕБЉИНСКА КЛАСА (cm)							Свега	
	0-5	6-10	11-20	21-30	31-50	51-80	80+	По ha	На цијелој поршини
	(m³/ha)								
Четинари	-	0,38	2,98	4,80	2,27	0,47	0,00	10,90	9.182
Лишћари	-	0,01	0,04	0,05	0,06	0,02	0,02	0,20	162
УКУПНО:	-	0,39	3,02	4,85	2,33	0,49	0,02	11,10	9.344

ђ) Структура пробне дознаке:

Врста дрвећа	ДЕБЉИНСКА КЛАСА (cm)							Свега	
	0-5	6-10	11-20	21-30	31-50	51-80	80+	По ha	На цијелој површини
	(m³/ha)								
Четинари	-	0,11	3,03	6,70	6,89	10,70	0,07	27,50	23.148
Лишћари	-	0,00	0,00	0,26	0,00	0,92	0,40	1,58	1.326
УКУПНО:	-	0,11	3,03	6,96	6,89	11,62	0,47	29,08	24.474

е) Структура пробне дознаке по квалитетним класама у %:

Врста дрвећа	УЗГОЈНО-ТЕХНИЧКА КЛАСА			ТЕХНИЧКА КЛАСА			
	I	II	III	1.	2.	3.	4.
четинари	0	31	69	5	28	60	7
лишћари	0	7	93	0	7	68	25

КАТЕГОРИЈА 3000М - Шумске културе - минирано

а) Укупна површина минираних шумских култура износи **111,90** ха, од чега је 111,90 ха изнад таксационог прага.

Ширина категорија шума	Ужа категорија шума	Газдинска класа	Површина (ха)
3000М	3100М 3200М	3118М	82,22
		3133М	4,81
		3246М	6,94
		3249М	17,93
СВЕГА:			111,90

б) Структура дрвне залихе у м³:

Врста дрвећа	Омјер смјесе %	Степен склопа	Бонитетни разред	ДЕБЉИНСКА КЛАСА (cm)						Свега	
				6-10	11-20	21-30	31-50	51-80	80+	По ха	На цијелој површини
				(m ³ /ha)							
21-јела	11,60		2,9	0,80	1,72	7,43	16,43	2,00	0,00	28,37	3.175
22-смрча	69,25		2,9	0,00	20,27	56,34	84,27	8,50	0,00	169,37	18.953
23-бијели бор	10,31		2,9	0,00	1,48	8,88	14,86	0,00	0,00	25,23	2.823
41-буква	5,52		2,8	0,00	0,13	2,56	10,81	0,00	0,00	13,50	1.511
44-ост.лишћ.	3,31		3,0	0,00	0,21	3,95	3,94	0,00	0,00	8,11	907
четинари	91,17			0,80	23,47	72,65	115,57	10,50	0,00	222,98	24.951
лишћари	8,83			0,00	0,34	6,51	14,75	0,00	0,00	21,61	2.418
УКУПНО:	100,00	75,54		0,80	23,81	79,16	130,32	10,50	0,00	244,58	27.369

в) Структура запреминског прираста:

Врста дрвећа	ДЕБЉИНСКА КЛАСА (cm)							Свега	
	0-5	6-10	11-20	21-30	31-50	51-80	80+	По ха	На цијелој поршини
	(m ³ /ha)								
Четинари	-	0,00	1,43	2,77	3,49	0,23	0,00	7,92	886
Лишћари	-	0,00	0,04	0,18	0,73	0,00	0,00	0,95	106
УКУПНО:	-	0,00	1,47	2,95	4,22	0,23	0,00	8,87	992

3.3.3. Ши́ра категорија изданачких шума

КАТЕГОРИЈА 4000М - Изданачке шуме - миниране

а) Укупна површина минираног дијела ове категорије шума износи **29,57** ha.

Ши́ра категорија шума	Ужа категорија шума	Газдинска класа	Површина (ha)
4000М	4100М	4232М	29,57
СВЕГА:			29,57

б) Структура дрвне залихе :

Врста дрвећа	Омјер смјесе %	ДЕБЉИНСКА КЛАСА (cm)							Свега	
		0-5	6-10	11-20	21-30	31-50	51-80	80+	По ha	На цијелој површини
		(m ³ /ha)								
44-ост.лишћ.	100,00	0,00	8,85	25,23	35,58	7,74	0,00	0,00	77,38	2.288
четинари	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0
лишћари	100,00	0,00	8,85	25,23	35,58	7,74	0,00	0,00	77,38	2.288
УКУПНО:	100,00	0,00	8,85	25,23	35,58	7,74	0,00	0,00	77,38	2.288

в) Структура запреминског прираста:

Врста дрвећа	Годишњи запремински прираст (m ³)	
	Просјек по хектару	На цијелој површини
четинари	0,00	0
лишћари	5,55	164
УКУПНО:	5,55	164

3.3.4. Површине подесне за пошумљавање и газдовање

КАТЕГОРИЈА 5000 - Површине подесне за пошумљавање и газдовање

Укупна површина ове категорије шума износи 127,53 ha, што је 0,70 % од укупне неспорне површине шумскопривредног подручја.

КАТЕГОРИЈА 5000 М - Површине подесне за пошумљавање и газдовање - минирано

Укупна површина ове категорије шума износи 12,67 ha.

3.3.5. Површине неподесне за пошумљавање газдовање

КАТЕГОРИЈА 6000 - Површине неподесне за пошумљавање и газдовање

Укупна површина ове категорије шума износи 187,43 ha, што износи 1,03 % од укупне неспорне површине шумскопривредног подручја.

КАТЕГОРИЈА 6000М - Површине неподесне за пошумљавање и газдовање - минирано

Укупна површина ове категорије шума износи 1,55 ha.

3.3.6. Узурпације

Укупна површина неминираних узурпација је 466,79 ha.

Укупна површина минираних узурпација је 47,59 ha.

3.5. Дрвна залиха, запремински прираст и остали основни таксациони елементи по општинама

Општина Хан Пијесак

Категорија 1000 - Високе шуме са природном обновом

Укупна површина високих шума са природном обновом у Општини Хан Пијесак износи 16.571,45 ha.

а) Структура дрвне залихе:

Врста дрвећа	Омјер смјесе %	Степен склопа	Бонитетни разред	ДЕБЉИНСКА КЛАСА (cm)						Свега	
				6-10	11-20	21-30	31-50	51-80	80+	По ha	На цијелој Површини
				(m ³ /ha)							
21-јела	48,36		1,8	3,17	14,58	32,14	122,60	85,41	0,92	258,82	4.288.970
22-смрча	32,77		2,0	1,16	7,35	18,59	88,92	58,73	0,64	175,39	2.906.429
23-бијели бор	2,01		2,1	0,01	0,45	1,13	6,68	2,50	0,01	10,78	178.617
24-црни бор	0,04		2,6	0,00	0,00	0,02	0,17	0,02	0,00	0,21	3.535
25-ост. чет.	0,00		2,0	0,00	0,00	0,00	0,00	0,03	0,00	0,03	441
41-буква	15,17		2,3	0,92	3,43	7,11	31,18	37,48	1,05	81,18	1.345.207
43-пл. лишћ.	1,25		2,6	0,13	0,78	0,64	1,94	2,81	0,41	6,70	111.056
44-ост. лишћ.	0,39		2,7	0,04	0,26	0,28	1,10	0,34	0,05	2,07	34.329
Четинари	83,19			4,33	22,38	51,88	218,37	146,68	1,56	445,22	7.377.992
Лишћари	16,81			1,10	4,46	8,03	34,23	40,62	1,50	89,95	1.490.592
УКУПНО	100,00	73,26		5,43	26,84	59,92	252,60	187,31	3,07	535,17	8.868.584

б) Структура дрвне залихе по квалитетним класама у %:

Врста дрвећа	УЗГОЈНО-ТЕХНИЧКА КЛАСА			ТЕХНИЧКА КЛАСА			
	I	II	III	1.	2.	3.	4.
Четинари	41,26	38,38	20,36	58,00	24,51	17,24	0,25
Лишћари	22,61	35,24	42,15	32,84	32,25	31,28	3,63

в) Структура запреминског прираста:

Врста дрвећа	ДЕБЉИНСКА КЛАСА (cm)							Свега	
	0-5	6-10	11-20	21-30	31-50	51-80	80+	По ha	На цијелој поршини
	(m ³ /ha)								
Четинари	-	0,19	0,92	1,71	5,06	2,70	0,02	10,60	175.626
Лишћари	-	0,05	0,16	0,21	0,70	0,58	0,01	1,71	28.355
УКУПНО:	-	0,24	1,08	1,92	5,77	3,28	0,03	12,31	230.981

г) Структура пробне дознаке:

Врста дрвећа	ДЕБЉИНСКА КЛАСА (cm)							Свега	
	0-5	6-10	11-20	21-30	31-50	51-80	80+	По ha	На цијелој поршини
	(m ³ /ha)								
Четинари	-	0,23	1,39	3,19	14,50	29,39	0,97	49,67	82.012
Лишћари	-	0,09	0,37	0,65	4,70	12,48	0,70	18,99	314.720
УКУПНО:	-	0,32	1,76	3,84	19,20	41,87	1,67	68,66	1.137.732

д) Структура пробне дознаке по квалитетним класама у %:

Врста дрвећа	УЗГОЈНО-ТЕХНИЧКА КЛАСА			ТЕХНИЧКА КЛАСА			
	I	II	III	1.	2.	3.	4.
Четинари	13	47	40	45	32	22	1
Лишћари	5	31	64	21	37	30	12

ђ) Стање подмлатка у доба уређивања:

Врста дрвећа	Број биљака подмлатка по 1 ha			
	Висина (cm)		Прсни Пречник	УКУПНО
	10-50	50-130	1-5 (cm)	
21-јела	3.077	542	203	3.822
22-смрча	1.272	316	73	1.661
23-бијели бор	0	0	1	1
41- буква	1.408	698	398	2.504
42-храст	5	0	0	5
43-пл.лишћари	980	115	28	1.123
44-ост.лишћари	203	44	12	259
Четинари	4.349	858	277	5.484
Лишћари	2.596	857	438	3.891
УКУПНО	6.945	1.715	715	9.375

Категорија 1000 М - Високе шуме са природном обновом-минирано

Укупна површина минираних високих шума са природном обновом у Општини Хан Пијесак износи 2.055,11 ха.

а) Структура дрвне залихе:

Врста дрвећа	Омјер смјесе %	Степен склопа	Бонитетни разред	ДЕБЉИНСКА КЛАСА (cm)						Свега	
				6-10	11-20	21-30	31-50	51-80	80+	По ха	На цијелој Површини
				(m ³ /ha)							
21-јела	35,13		2,0	1,19	5,53	19,53	62,64	68,50	2,69	160,08	328.983
22-смрча	27,14		2,1	0,99	5,99	18,91	47,12	50,68	0,00	123,69	254.201
23-бијели бор	2,68		2,2	0,00	1,36	2,23	4,96	3,68	0,00	12,23	25.132
24-црни бор	0,02		3,0	0,00	0,11	0,00	0,00	0,00	0,00	0,11	230
25-ост. чет.	0,04		3,0	0,00	0,00	0,00	0,00	0,17	0,00	0,17	356
41-буква	32,01		2,2	1,83	5,40	16,30	58,43	63,27	0,64	145,87	299.775
43-пл. лишћ.	0,88		2,1	0,00	1,99	0,46	0,10	1,45	0,00	4,00	8.221
44-ост. лишћ.	2,10		2,5	0,14	2,46	2,42	3,79	0,74	0,00	9,55	19.633
Четинари	65,02			2,17	12,99	40,67	114,72	123,04	2,69	296,29	608.902
Лишћари	34,98			1,97	9,85	19,19	62,32	65,45	0,64	159,42	327.629
УКУПНО	100,00	79,86		4,14	22,84	59,86	177,04	188,49	3,33	455,71	936.531

б) Структура запреминског прираста:

Врста дрвећа	ДЕБЉИНСКА КЛАСА (cm)							Свега	
	0-5	6-10	11-20	21-30	31-50	51-80	80+	По ха	На цијелој поршини
	(m ³ /ha)								
Четинари	-	0,03	0,24	1,45	2,96	2,49	0,01	7,18	14.759
Лишћари	-	0,03	0,35	0,50	1,54	1,18	0,00	3,63	7.461
УКУПНО:	-	0,06	0,59	1,95	4,50	3,67	0,01	10,81	22.220

Категорија 3000 - Шумске културе

Укупна површина шумских култура са процјењеном дрвном масом у Општини Хан Пијесак износи 797,20 ха. Површина шумских култура без процјењене дрвне масе у овој општини износи 16,82 ха.

а) Структура дрвне залихе:

Врста дрвећа	Омјер смјесе %	Степен склопа	Бонитетни разред	ДЕБЉИНСКА КЛАСА (cm)						Свега	
				6-10	11-20	21-30	31-50	51-80	80+	По ха	На цијелој Површини
				(m ³ /ha)							
21-јела	2,85		2,6	0,12	0,64	2,66	2,64	3,00	0,04	9,11	7.262
22-смрча	67,44		2,9	4,56	43,89	73,04	74,70	19,08	0,48	215,75	171.998
23-бијели бор	24,37		3,0	0,48	14,75	41,12	19,55	2,07	0,00	77,98	62.166
24-црни бор	2,82		3,2	0,00	1,75	3,63	3,64	0,00	0,00	9,02	7.187
41-буква	1,56		3,1	0,02	0,31	0,45	2,40	1,24	0,59	5,01	3.990
42-храст	0,04		3,0	0,00	0,00	0,14	0,00	0,00	0,00	0,14	110
43-пл. лишћ.	0,20		3,3	0,00	0,00	0,00	0,45	0,15	0,05	0,65	515
44-ост. лишћ.	0,71		3,1	0,05	0,39	0,45	1,03	0,30	0,07	2,28	1.815
Четинари	97,48			5,16	61,03	120,46	100,53	24,15	0,52	311,86	248.613
Лишћари	2,52			0,06	0,69	1,03	3,88	1,69	0,72	8,07	6.430
УКУПНО:	100,00	69,77		5,22	61,73	121,50	104,41	25,84	1,24	319,92	255.043

б) Дрвна залиха по класама старости у m³:

Површина класа старости: 2. – 589,03 ха

3. – 208,17 ха

	Класе старости у годинама				У к у п н о на цијелој површини
	1-20	21-40	41-60	61-80	
21-јела	-	11,81	1,47	-	7.262
22-смрча	-	236,54	156,93	-	171.998
23-бијели бор	-	58,99	131,73	-	62.166
24-црни бор	-	5,02	20,32	-	7.187
41-буква	-	6,16	1,73	-	3.990
42-храст	-	0,19	0,00	-	110
43-пл. лишћари	-	0,87	0,00	-	515
44-ост. лишћари	-	2,14	2,65	-	1.815
четинари	-	312,36	310,45	-	248.613
лишћари	-	9,36	4,38	-	6.430
УКУПНО:	-	321,72	314,83	-	255.043

в) Структура дрвне залихе по квалитетним класама у %:

Врста дрвећа	УЗГОЈНО-ТЕХНИЧКА КЛАСА			ТЕХНИЧКА КЛАСА			
	I	II	III	1.	2.	3.	4.
Четинари	10,12	29,23	60,65	24,55	11,96	62,92	0,57
Лишћари	18,96	24,73	56,31	21,21	21,67	57,12	0,00

г) Структура запреминског прираста:

Врста дрвећа	ДЕБЉИНСКА КЛАСА (cm)							Свега	
	0-5	6-10	11-20	21-30	31-50	51-80	80+	По ha	На цијелој поршини
	(m ³ /ha)								
Четинари	-	0,39	3,00	4,71	2,26	0,49	0,00	10,85	8.836
Лишћари	-	0,01	0,04	0,05	0,06	0,02	0,02	0,20	157
УКУПНО:	-	0,40	3,04	4,76	2,32	0,51	0,02	11,05	8.993

д) Структура пробне дознаке:

Врста дрвећа	ДЕБЉИНСКА КЛАСА (cm)							Свега	
	0-5	6-10	11-20	21-30	31-50	51-80	80+	По ha	На цијелој поршини
	(m ³ /ha)								
Четинари	-	0,11	2,91	6,93	6,34	11,07	0,07	27,43	22.327
Лишћари	-	0,00	0,00	0,27	0,00	0,26	0,41	0,94	767
УКУПНО:	-	0,11	2,91	7,20	6,34	11,33	0,48	28,37	23.094

ђ) Структура пробне дознаке по квалитетним класама у %:

Врста дрвећа	УЗГОЈНО-ТЕХНИЧКА КЛАСА			ТЕХНИЧКА КЛАСА			
	I	II	III	1.	2.	3.	4.
Четинари	1	31	68	5	29	60	6
Лишћари	0	12	88	0	12	88	0

Категорија 3000М - Шумске културе - минирано

Укупна површина минираних шумских култура са процјењеном дрвном масом у Општини Хан Пијесак износи 106,09 ха. Површина шумских култура без процјењене дрвне масе у овој општини износи 0 ха.

а) Структура дрвне залихе:

Врста дрвећа	Омјер смјесе %	Степен склопа	Бонитетни разред	ДЕБЉИНСКА КЛАСА (cm)						Свега	
				6-10	11-20	21-30	31-50	51-80	80+	По ха	На цијелој Површини
				(m ³ /ha)							
21-јела	9,82		2,8	0,84	1,16	6,37	13,77	2,11	0,00	24,25	2.573
22-смрча	71,04		2,9	0,00	21,11	58,20	87,19	8,96	0,00	175,46	18.615
23-бијели бор	9,92		2,9	0,00	1,16	8,43	14,91	0,00	0,00	24,50	2.599
41-буква	5,77		2,8	0,00	0,13	2,71	11,41	0,00	0,00	14,24	1.511
44-ост. лишћ.	3,46		3,0	0,00	0,23	4,17	4,16	0,00	0,00	8,55	907
Четинари	90,77			0,84	23,43	72,99	115,87	11,08	0,00	224,22	23.787
Лишћари	9,23			0,00	0,36	6,87	15,56	0,00	0,00	22,79	2.418
УКУПНО:	100,00	75,82		0,84	23,79	79,87	131,44	11,08	0,00	247,01	26.205

б) Дрвна залиха по класама старости у m³:

Површина класа старости: 2. – 98,68 ха

3. – 7,41 ха

	Класе старости у годинама				У к у п н о на цијелој површини
	1-20	21-40	41-60	61-80	
21-јела	-	17,83	109,85	-	2.573
22-смрча	-	175,46	175,57	-	18.615
23-бијели бор	-	26,34	0,00	-	2.599
41-буква	-	13,03	30,36	-	1.511
44-ост. лишћари	-	9,19	0,00	-	907
четинари	-	219,62	285,43	-	23.787
лишћари	-	22,22	30,36	-	2.418
УКУПНО:	-	241,84	315,79	-	26.205

г) Структура запреминског прираста:

Врста дрвећа	ДЕБЉИНСКА КЛАСА (cm)							Свега	
	0-5	6-10	11-20	21-30	31-50	51-80	80+	По ха	На цијелој поршини
	(m ³ /ha)								
Четинари	-	0,00	1,47	2,78	3,49	0,25	0,00	7,98	847
Лишћари	-	0,00	0,05	0,19	0,76	0,00	0,00	1,00	106
УКУПНО:	-	0,00	1,52	2,97	4,25	0,25	0,00	8,98	953

Категорија 4000М - Издавачке шуме - миниране

Укупна површина издавачких шума у Општини Хан Пијесак износи 29,57 ха.

а) Структура дрвне залихе:

Врста дрвећа	Омјер смјесе %	ДЕБЉИНСКА КЛАСА (cm)							Свега	
		0-5	6-10	11-20	21-30	31-50	51-80	80+	По ха	На цијелој површини
		(m ³ /ha)								
44-ост. лишћ.	100,00	0,00	8,83	25,23	35,58	7,74	0,00	0,00	7,38	2.288
четинари	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0
лишћари	100,00	0,00	8,83	25,23	35,58	7,74	0,00	0,00	7,38	2.288
УКУПНО:	100,00	0,00	8,83	25,23	35,58	7,74	0,00	0,00	7,38	2.288

б) Структура запреминског прираста:

Врста дрвећа	Годишњи запремински прираст (m ³)	
	Просјек по хектару	На цијелој површини
четинари	0,00	0
лишћари	5,55	164
УКУПНО:	5,55	164

Категорија 5000 - Површине подесне за пошумљавање и газдовање

Укупна површина ове категорије шума у Општини Хан Пијесак износи 126,56 ха.

Категорија 5000М - Површине подесне за пошумљавање и газдовање - минирано

Укупна површина ове категорије шума у Општини Хан Пијесак износи 10,93 ха.

Категорија 6000 - Шуме неподесне за газдовање

Укупна површина шума неподесних за газдовање у Општини Хан Пијесак износи 184,18 ха.

Категорија 6000М - Шуме неподесне за газдовање - минирано

Укупна површина шума неподесних за газдовање у Општини Хан Пијесак износи 1,55 ха.

ШИФРА 7000 – Узурпације

Укупна површина узурпација у Општини Хан Пијесак износи 466,79 ха.

ШИФРА 7000М – Узурпације - минирано

Укупна површина минираних узурпација у Општини Хан Пијесак износи 47,57 ха.

Општина Соколац

Категорија 1000 - Високе шуме са природном обновом

Укупна површина високих шума са природном обновом у Општини Соколац износи 293,15 ha.

а) Структура дрвне залихе:

Врста дрвећа	Омјер смјесе %	Степен склопа	Бонитетни разред	ДЕБЉИНСКА КЛАСА (cm)						Свега	
				6-10	11-20	21-30	31-50	51-80	80+	По ha	На цијелој Површини
				(m ³ /ha)							
21-јела	40,34		1,8	6,36	21,87	30,27	104,87	55,64	0,16	219,18	64.253
22-смрча	38,90		2,0	1,43	5,92	23,18	90,28	90,20	0,32	211,31	61.946
23-бијели бор	1,58		2,0	0,00	0,22	0,98	5,18	2,19	0,00	8,58	2.514
41-буква	17,86		2,2	1,11	4,80	15,27	46,17	29,66	0,00	97,00	28.437
43-пл. лишћ.	1,30		2,8	0,63	1,31	0,55	3,30	1,28	0,00	7,07	2.072
44-ост. лишћ.	0,03		3,0	0,06	0,08	0,00	0,00	0,00	0,00	0,14	41
Четинари	80,82			7,78	28,01	54,43	200,33	148,03	0,48	439,07	128.713
Лишћари	19,18			1,80	6,18	15,82	49,48	30,94	0,00	104,21	30.550
УКУПНО	100,00	76,31		9,58	34,19	70,25	249,81	178,97	0,48	543,28	159.263

б) Структура дрвне залихе по квалитетним класама у %:

Врста дрвећа	УЗГОЈНО-ТЕХНИЧКА КЛАСА			ТЕХНИЧКА КЛАСА			
	I	II	III	1.	2.	3.	4.
Четинари	23,33	53,82	22,85	48,83	34,78	16,39	0,00
Лишћари	10,45	24,87	64,68	19,40	29,61	44,49	6,50

в) Структура запреминског прираста:

Врста дрвећа	ДЕБЉИНСКА КЛАСА (cm)							Свега	
	0-5	6-10	11-20	21-30	31-50	51-80	80+	По ha	На цијелој поршини
	(m ³ /ha)								
Четинари	-	0,61	1,29	2,28	4,55	2,41	0,00	11,14	3.266
Лишћари	-	0,03	0,22	0,50	1,24	0,48	0,00	2,47	724
УКУПНО:	-	0,64	1,51	2,78	5,79	2,89	0,00	13,61	3.990

г) Структура пробне дознаке:

Врста дрвећа	ДЕБЉИНСКА КЛАСА (cm)							Свега	
	0-5	6-10	11-20	21-30	31-50	51-80	80+	По ha	На цијелој поршини
	(m ³ /ha)								
Четинари	-	0,47	1,79	4,42	18,70	16,29	0,00	41,67	12.215
Лишћари	-	0,35	0,87	2,05	8,45	5,34	0,00	17,06	5.002
УКУПНО:	-	0,82	2,66	6,47	27,15	21,63	0,00	58,73	17.217

д) Структура пробне дознаке по квалитетним класама у %:

Врста дрвећа	УЗГОЈНО-ТЕХНИЧКА КЛАСА			ТЕХНИЧКА КЛАСА			
	I	II	III	1.	2.	3.	4.
Четинари	0	38	62	20	48	32	0
Лишћари	0	16	84	16	21	26	37

ђ) Стање подмлатка у доба уређивања:

Врста дрвећа	Број биљака подмлатка по 1 ha			
	Висина (cm)		Прени Пречник	УКУПНО
	10-50	50-130	1-5 (cm)	
21-јела	1.036	228	228	1.552
22-смрча	1.224	114	96	1.434
41- буква	753	456	192	1.401
43-пл.лишћари	188	114	0	302
Четинари	2.260	342	384	2.986
Лишћари	941	570	192	1.703
УКУПНО	3.201	912	576	4.689

Категорија 3000 - Шумске културе

Укупна површина шумских култура са процјењеном дрвном масом у Општини Соколац износи 6,08 ха. Површина шумских култура без процјењене дрвне масе у овој општини износи 0 ха.

а) Структура дрвне залихе:

Врста дрвећа	Омјер смјесе %	Степен склопа	Бонитетни разред	ДЕБЉИНСКА КЛАСА (cm)						Свега	
				6-10	11-20	21-30	31-50	51-80	80+	По ха	На цијелој Површини
				(m ³ /ха)							
21-јела	16,94		2,5	0,00	5,76	13,32	32,73	22,04	0,00	73,85	449
22-смрча	73,07		2,5	0,00	24,84	178,62	115,13	0,00	0,00	318,59	1.937
23-бијели бор	9,28		2,5	0,00	0,00	15,46	25,00	0,00	0,00	40,59	246
43-пл. лишћ.	0,72		3,0	0,00	3,13	0,00	0,00	0,00	0,00	3,13	19
Четинари	99,28			0,00	30,59	207,40	172,86	22,04	0,00	432,89	2.632
Лишћари	0,72			0,00	3,13	0,00	0,00	0,00	0,00	3,13	19
УКУПНО:	100,00	77,33		0,00	33,72	207,40	172,86	22,04	0,00	436,02	2.651

б) Дрвна залиха по класама старости у m³:

Површина класа старости: 2. – 2,31 ха

3. – 3,77 ха

	Класе старости у годинама				У к у п н о на цијелој површини
	1-20	21-40	41-60	61-80	
21-јела	-	50,22	88,33	-	449
22-смрча	-	365,37	289,92	-	1.937
23-бијели бор	-	29,00	47,48	-	246
43-племенити лишћари	-	0,00	5,04	-	19
четинари	-	444,59	425,73	-	2.632
лишћари	-	0,00	5,04	-	19
УКУПНО:	-	444,59	430,77	-	2.651

в) Структура дрвне залихе по квалитетним класама у %:

Врста дрвећа	УЗГОЈНО-ТЕХНИЧКА КЛАСА			ТЕХНИЧКА КЛАСА			
	I	II	III	1.	2.	3.	4.
четинари	0,00	56,31	43,69	0,00	41,50	58,50	0,00
лишћари	0,00	0,00	100,00	0,00	0,00	0,00	100,00

г) Структура запреминског прираста:

Врста дрвећа	ДЕБЉИНСКА КЛАСА (cm)							Свега	
	0-5	6-10	11-20	21-30	31-50	51-80	80+	По ha	На цијелој поршини
	(m ³ /ha)								
Четинари	-	0,00	1,65	9,70	4,28	0,00	0,00	15,63	95
Лишћари	-	0,00	0,16	0,00	0,00	0,00	0,00	0,16	1
УКУПНО:	-	0,00	1,81	9,70	4,28	0,00	0,00	15,79	96

д) Структура пробне дознаке:

Врста дрвећа	ДЕБЉИНСКА КЛАСА (cm)							Свега	
	0-5	6-10	11-20	21-30	31-50	51-80	80+	По ha	На цијелој поршини
	(m ³ /ha)								
Четинари	-	0,00	30,43	0,00	17,27	0,00	0,00	47,70	290
Лишћари	-	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0
УКУПНО:	-	0,00	30,43	0,00	17,27	0,00	0,00	47,70	290

ђ) Структура пробне дознаке по квалитетним класама у %:

Врста дрвећа	УЗГОЈНО-ТЕХНИЧКА КЛАСА			ТЕХНИЧКА КЛАСА			
	I	II	III	1.	2.	3.	4.
Четинари	0	0	100	0	0	100	0
Лишћари	0	0	0	0	0	0	0

Категорија 6000 - Шуме неподесне за газдовање

Укупна површина шума неподесних за газдовање у Општини Соколац износи 1,02 ha.

Општина Милићи

Категорија 1000 М - Високе шуме са природном обновом - минирано

Укупна површина минираних високих шума са природном обновом у Општини Милићи износи 266,22 ха.

а) Структура дрвне залихе:

Врста дрвећа	Омјер смјесе %	Степен склопа	Бонитетни разред	ДЕБЉИНСКА КЛАСА (cm)						Свега	
				6-10	11-20	21-30	31-50	51-80	80+	По ха	На цијелој Површини
				(m ³ /ha)							
21-јела	33,21		2,0	3,52	5,48	28,65	67,30	62,26	0,00	167,20	44.512
22-смрча	5,77		2,1	0,05	2,18	1,88	10,15	14,80	0,00	29,07	7.738
41-буква	59,72		2,0	5,13	9,72	44,43	122,73	118,64	0,00	300,65	80.038
43-пл. лишћ.	1,30		2,0	0,00	3,79	2,24	0,00	0,50	0,00	6,54	1.740
Четинари	38,98			3,56	7,66	30,52	77,45	77,07	0,00	196,27	52.250
Лишћари	61,02			5,13	13,51	46,68	122,73	119,14	0,00	307,18	81.778
УКУПНО	100,00	83,11		8,69	21,17	77,20	200,18	196,21	0,00	503,45	134.028

б) Структура запреминског прираста:

Врста дрвећа	ДЕБЉИНСКА КЛАСА (cm)							Свега	
	0-5	6-10	11-20	21-30	31-50	51-80	80+	По ха	На цијелој поршини
	(m ³ /ha)								
Четинари	-	0,00	0,06	0,70	1,58	3,12	0,00	5,46	1.453
Лишћари	-	0,07	0,36	1,74	3,23	2,28	0,00	7,68	2.045
УКУПНО:	-	0,07	0,42	2,44	4,81	5,40	0,00	13,14	3.498

Категорија 3000М - Шумске културе - минирано

Укупна површина минираних шумских култура са процјењеном дрвном масом у Општини Милићи износи 5,81 ха. Површина минираних шумских култура без процјењене дрвне масе у овој општини износи 0 ха.

а) Структура дрвне залихе:

Врста дрвећа	Омјер смјесе %	Степен склопа	Бонитетни разред	ДЕБЉИНСКА КЛАСА (cm)						Свега	
				6-10	11-20	21-30	31-50	51-80	80+	По ха	На цијелој Површини
				(m ³ /ha)							
21-јела	51,72		3,0	0,00	11,88	26,68	65,06	0,00	0,00	103,61	602
22-смрча	29,04		3,0	0,00	4,82	22,38	30,98	0,00	0,00	58,18	338
23-бијели бор	19,24		3,0	0,00	7,40	17,21	13,94	0,00	0,00	38,55	224
Четинари	100,00			0,00	24,10	66,27	109,98	0,00	0,00	200,34	1.164
Лишћари	0,00			0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0
УКУПНО:	100,00	74,00		0,00	24,10	66,27	109,98	0,00	0,00	200,34	1.164

б) Дрвна залиха по класама старости у m³:

Површина класа старости: 2. – 5,81 ха

	Класе старости у годинама				Укупно на цијелој површини
	1-20	21-40	41-60	61-80	
21-јела	-	103,61	-	-	602
22-смрча	-	58,18	-	-	338
23-бијели бор	-	38,55	-	-	224
четинари	-	200,34	-	-	1.164
лишћари	-	0,00	-	-	0
УКУПНО:	-	200,34	-	-	1.164

в) Структура запреминског прираста:

Врста дрвећа	ДЕБЉИНСКА КЛАСА (cm)							Свега	
	0-5	6-10	11-20	21-30	31-50	51-80	80+	По ха	На цијелој поршини
	(m ³ /ha)								
Четинари	-	0,00	0,52	2,58	3,61	0,00	0,00	6,71	39
Лишћари	-	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0
УКУПНО:	-	0,00	0,52	2,58	3,61	0,00	0,00	6,71	39

Категорија 5000М - Површине подесне за пошумљавање и газдовање - минирано

Укупно минираних површина ове категорије земљишта у Општини Милићи износи 1,74 ха.

Категорија 6000 - Шуме неподесне за газдовање

Укупна површина шума неподесних за газдовање у Општини Милићи износи 0,22 ха.

Општина Власеница

Категорија 1000 - Високе шуме са природном обновом

Укупна површина високих шума са природном обновом у Општини Власеница износи 204,18 ha.

а) Структура дрвне залихе:

Врста дрвећа	Омјер смјесе %	Степен склопа	Бонитетни разред	ДЕБЉИНСКА КЛАСА (cm)						Свега	
				6-10	11-20	21-30	31-50	51-80	80+	По ha	На цијелој Површини
				(m ³ /ha)							
21-јела	29,28		3,2	0,65	9,16	20,00	52,27	33,24	0,50	115,81	23.646
22-смрча	26,89		3,2	0,70	3,62	8,53	45,36	56,93	1,22	106,35	21.715
23-бијели бор	0,06		4,0	0,00	0,00	0,00	0,23	0,00	0,00	0,23	47
41-буква	32,63		3,2	1,94	8,12	12,08	47,19	55,64	4,11	129,07	26.354
43-пл.лишћ.	10,35		3,7	0,14	0,89	4,56	8,26	21,74	5,38	40,96	8.363
44-ост. лишћ.	0,79		3,3	0,10	0,67	0,29	1,91	0,16	0,00	3,14	642
Четинари	56,22			1,34	12,78	28,52	97,85	80,17	1,72	222,39	45.408
Лишћари	43,78			2,18	9,67	16,93	57,36	77,53	9,49	173,18	35.359
УКУПНО	100,00	71,97		3,53	22,45	45,45	155,22	157,70	11,22	395,57	80.767

б) Структура дрвне залихе по квалитетним класама у %:

Врста дрвећа	УЗГОЈНО-ТЕХНИЧКА КЛАСА			ТЕХНИЧКА КЛАСА			
	I	II	III	1.	2.	3.	4.
Четинари	11,20	57,82	30,98	17,06	52,77	30,17	0,00
Лишћари	9,52	25,35	65,13	11,44	24,27	56,86	7,43

в) Структура запреминског прираста:

Врста дрвећа	ДЕБЉИНСКА КЛАСА (cm)							Свега	
	0-5	6-10	11-20	21-30	31-50	51-80	80+	По ha	На цијелој поршини
	(m ³ /ha)								
Четинари	-	0,03	0,48	0,70	1,90	1,69	0,01	4,81	982
Лишћари	-	0,04	0,22	0,37	0,97	0,85	0,10	2,55	521
УКУПНО:	-	0,07	0,70	1,07	2,87	2,54	0,11	7,36	1.503

г) Структура пробне дознаке:

Врста дрвећа	ДЕБЉИНСКА КЛАСА (cm)							Свега	
	0-5	6-10	11-20	21-30	31-50	51-80	80+	По ha	На цијелој поршини
	(m ³ /ha)								
Четинари	-	0,00	0,00	0,00	11,61	19,24	0,94	31,79	6.492
Лишћари	-	0,42	0,00	0,00	14,40	20,67	10,28	45,77	9.343
УКУПНО:	-	0,42	0,00	0,00	26,01	39,91	11,22	77,56	15.835

д) Структура пробне дознаке по квалитетним класама у %:

Врста дрвећа	УЗГОЈНО-ТЕХНИЧКА КЛАСА			ТЕХНИЧКА КЛАСА			
	I	II	III	1.	2.	3.	4.
Четинари	0	39	61	5	33	62	0
Лишћари	0	9	91	0	9	63	28

ђ) Стање подмлатка у доба уређивања:

Врста дрвећа	Број биљака подмлатка по 1 ha			
	Висина (cm)		Прени Пречник	УКУПНО
	10-50	50-130	1-5 (cm)	
21-јела	663	962	0	1.625
41-буква	0	722	45	767
43-пл. лишћари	265	160	0	425
Четинари	663	962	0	1.625
Лишћари	265	882	45	1.192
УКУПНО	928	1.844	45	2.817

Категорија 3000 - Шумске културе

Укупна површина шумских култура са процјеђеном дрвном масом у Општини Власеница износи 20,29 ха. Површина шумских култура без процјеђене дрвне масе у овој општини износи 1,31 ха.

а) Структура дрвне залихе:

Врста дрвећа	Омјер смјесе %	Степен склопа	Бонитетни разред	ДЕБЉИНСКА КЛАСА (cm)						Свега	
				6-10	11-20	21-30	31-50	51-80	80+	По ха	На цијелој Површини
				(m ³ /ha)							
21-јела	1,03		2,0	0,00	0,00	3,70	0,00	0,00	0,00	3,70	75
22-смрча	89,70		2,6	0,84	42,93	154,36	111,58	8,77	2,17	320,65	6.506
24-црни бор	3,72		4,0	0,00	1,28	0,00	12,03	0,00	0,00	13,31	270
41-буква	4,00		3,5	0,00	0,00	0,94	5,08	8,28	0,00	14,29	290
43-пл. лишћ.	0,45		3,0	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	1,63	1,63	33
44-ост. лишћ.	1,09		4,0	0,00	0,00	0,00	3,89	0,00	0,00	3,89	79
Четинари	94,46			0,84	44,21	158,06	123,61	8,77	2,17	337,65	6.851
Лишћари	5,54			0,00	0,00	0,94	8,97	8,28	1,63	19,81	402
УКУПНО:	100,00	67,04		0,84	44,21	158,99	132,58	17,05	3,79	357,47	7.253

б) Дрвна залиха по класама старости у m³:

Површина класа старости: 2. – 20,69 ха

	Класе старости у годинама				Укупно на цијелој површини
	1-20	21-40	41-60	61-80	
21-јела	-	3,62	-	-	75
22-смрча	-	314,45	-	-	6.506
24-црни бор	-	13,05	-	-	270
41-буква	-	14,02	-	-	290
43-пл. лишћари	-	1,59	-	-	33
44-ост. лишћари	-	3,82	-	-	79
четинари	-	331,13	-	-	6.851
лишћари	-	19,43	-	-	402
УКУПНО:	-	350,56	-	-	7.253

в) Структура дрвне залихе по квалитетним класама у %:

Врста дрвећа	УЗГОЈНО-ТЕХНИЧКА КЛАСА			ТЕХНИЧКА КЛАСА			
	I	II	III	1.	2.	3.	4.
четинари	21,72	23,23	55,05	21,72	17,21	61,07	0,00
лишћари	0,00	0,00	100,00	0,00	0,00	40,40	59,60

г) Структура запреминског прираста:

Врста дрвећа	ДЕБЉИНСКА КЛАСА (cm)							Свега	
	0-5	6-10	11-20	21-30	31-50	51-80	80+	По ha	На цијелој поршини
	(m ³ /ha)								
Четинари	-	0,24	2,64	6,60	2,36	0,00	0,00	11,84	251
Лишћари	-	0,00	0,00	0,00	0,00	0,19	0,00	0,19	4
УКУПНО:	-	0,24	2,64	6,60	2,36	0,19	0,00	12,03	255

д) Структура пробне дознаке:

Врста дрвећа	ДЕБЉИНСКА КЛАСА (cm)							Свега	
	0-5	6-10	11-20	21-30	31-50	51-80	80+	По ha	На цијелој поршини
	(m ³ /ha)								
Четинари	-	0,00	0,00	0,00	24,58	0,00	0,00	24,58	531
Лишћари	-	0,00	0,00	0,00	0,00	25,88	0,00	25,88	559
УКУПНО:	-	0,00	0,00	0,00	24,58	25,88	0,00	50,46	1.090

ђ) Структура пробне дознаке по квалитетним класама у %:

Врста дрвећа	УЗГОЈНО-ТЕХНИЧКА КЛАСА			ТЕХНИЧКА КЛАСА			
	I	II	III	1.	2.	3.	4.
Четинари	0	16	84	0	0	100	0
Лишћари	0	0	100	0	0	40	60

Категорија 5000 - Површине подесне за пошумљавање и газдовање

Укупна површина ове категорије земљишта у Општини Власеница износи 0,97 ha.

Категорија 6000 - Шуме неподесне за газдовање

Укупна површина ове категорије шума у Општини Власеница износи 2,01 ha.

3.7. Стање шумских комуникација и степен отворености шумскопривредног подручја

Отвореност шума чланом 26. Правилника о елементима и садржају шумскопривредних основа, приказује се дужином јавних и шумских камионских путева који пролазе кроз шуме и шумска земљишта или их тангирају и степеном отворености шумскопривредног подручја и привредних јединица, а посебно степеном отворености свих категорија шума. Степен отворености приказује се бројем километара саобраћајница на 1000 хектара, односно бројем метара саобраћајница по једном хектару.

На основу података посљедњег уређивања шума извршена је инвентура свих постојећих саобраћајница на шумскопривредном подручју и преглед стања је приказан по категоријама шума.

Степен отворености шума по привредним јединицама и за шумскопривредно подручје

Господарска јединица	Дужина путева у км			Путеви који отварају (км)							Отвореност m/ha						
	Јавни пут	Шумски путеви	Укупно	Високе шуме са природном обновом	Високе деградиране шуме	Шумске културе	Изданачке шуме	Површине подесне за пошумљавање и газдовање	Површине неподесне за пошумљавање и газдовање	Укупно	Високе шуме са природном обновом	Високе деградиране шуме	Шумске културе	Изданачке шуме	Површине подесне за пошумљавање и газдовање	Површине неподесне за пошумљавање и газдовање	Укупно
01 “Јавор”	42,59	148,02	190,61	116,54	-	19,28	-	2,28	1,96	140,06	11,68	-	25,24	-	24,58	16,47	12,78
02 “Горња Ступчаница”	11,81	35,45	107,26	73,16	-	4,02	-	0,94	0,25	78,37	13,75	-	22,81	-	50,95	5,00	13,20
03 “Ратак-Деветак”	10,99	54,06	65,05	43,74	-	0,81	-	1,25	0,20	46,00	10,69	-	86,07	-	43,12	9,99	10,67
УКУПНО ШПП	65,39	297,53	362,92	233,44	-	24,11	-	4,47	2,41	264,43	12,04	-	25,39	-	31,88	12,75	12,47

**IV ПЛАНОВИ ГАЗДОВАЊА ШУМАМА
ЗА НАРЕДНИ УРЕЂАЈНИ ПЕРИОД**

2.2.3. План сјеча по ширим категоријама шума

На основу предходно приказаног стања, циљева газдовања и критеријума за утврђивање обима сјеча, за овај уређајни период планиран је сљедећи обим сјеча за шумскопривредно подручје.

Шира категорија шума	Површина (ha)	Врста дрвећа	Обим сјеча (егат) у m ³					
			Свеукупна дрвна маса			Маса крупног дрвета		
			За 10 година		Просјек годишње	За 10 година		Просјек годишње
			На цијелој површ.	По хектару		На цијелој површ.	По хектару	
1000	17.068,78	Четин.	1.510.000	88,47	151.000	1.268.400	74,31	126.840
		Лишћ.	255.000	14,94	25.500	206.550	12,10	20.655
		Свега	1.765.000	103,41	176.500	1.474.950	86,41	147.495
3000	841,70 823,57	Четин.	40.000	48,57	4.000	33.600	40,80	3.360
		Лишћ.	3.100	3,76	310	2.511	3,05	251
		Свега	43.100	52,33	4.310	36.111	43,85	3.611
Укупно	17.892,35	Четин.	1.550.000	86,63	155.000	1.302.000	72,77	130.200
		Лишћ.	258.100	14,43	25.810	209.061	11,68	20.906
		Свега	1.808.100	101,05	180.810	1.511.061	84,45	151.106

2.2.4. Обим сјеча по врстама дрвећа, дебљинској структури и квалитету

Обим сјеча у високим шумама са природном обновом по врстама дрвећа, дебљинској структури и квалитету

Површина високих шума са природном обновом: 17.068,78 ha

Врста дрвећа	Обим сјеча у m ³ свеукупне дрвне масе							Укупно на цијелој површини	Маса крупног дрвета	
	Просјечно по хектару								На цијелој површини	Просјечно по хектару
	Дебљинска класа (cm)									
	6-10	11-20	21-30	31-50	51-80	80+	Свега			
Јела	0,64	2,93	6,39	24,28	16,85	0,18	51,27	875.114	735.096	43,07
Смрча	0,23	1,46	3,71	17,68	11,82	0,13	35,03	597.891	502.228	29,42
Бијели бор	0,00	0,09	0,22	1,31	0,49	0,00	2,12	36.176	30.388	1,78
Црни бор	0,00	0,00	0,00	0,03	0,00	0,00	0,04	717	602	0,04
Остали четинари	0,00	0,00	0,00	0,00	0,01	0,00	0,01	102	86	0,01
Буква	0,15	0,57	1,20	5,18	6,15	0,18	13,44	229.329	185.757	10,88
Пл. лишћари	0,02	0,13	0,11	0,33	0,49	0,08	1,17	19.910	16.127	0,94
Остали лишћари	0,01	0,04	0,05	0,18	0,05	0,01	0,34	5.761	4.666	0,27
Четинари	0,87	4,47	10,33	43,31	29,18	0,31	88,47	1.510.000	1.268.400	74,31
Лишћари	0,18	0,75	1,35	5,70	6,70	0,26	14,94	255.000	206.550	12,10
Укупно	1,06	5,22	11,68	49,01	35,88	0,57	103,41	1.765.000	1.474.950	86,41

Квалитетна структура обима сјеча:

Врста дрвећа	Техничке класе у %			
	1.	2.	3.	4.
Четинари	57,60	24,85	17,31	0,24
Лишћари	31,96	31,98	32,26	3,80

Обим сјеча у шумским културама по врстама дрвећа, дебљинској структури и квалитету

Површина шумских култура са процјењеном дрвном запремином: 823,57 ха

Врста дрвећа	Обим сјеча у m ³ свеукупне дрвне масе							Укупно на цијелој површини	Маса крупног дрвета	
	Просјечно по хектару								На цијелој површини	Просјечно по хектару
	Дебљинска класа (cm)									
	6-10	11-20	21-30	31-50	51-80	80+	Свега			
Јела	0,02	0,10	0,43	0,43	0,47	0,01	1,47	1.207	1.014	1,23
Смрча	0,69	6,78	11,75	11,76	2,90	0,08	33,96	27.965	23.491	28,52
Бијели бор	0,07	2,21	6,19	2,96	0,31	0,00	11,74	9.673	8.125	9,87
Црни бор	0,00	0,27	0,55	0,59	0,00	0,00	1,40	1.156	971	1,18
Буква	0,01	0,14	0,21	1,11	0,63	0,26	2,35	1.937	1.569	1,90
Храст китњ.	0,00	0,00	0,06	0,00	0,00	0,00	0,06	50	40	0,05
Пл.лишћари	0,00	0,01	0,00	0,20	0,07	0,04	0,31	257	208	0,25
Ост.лишћари	0,02	0,17	0,20	0,50	0,13	0,03	1,04	857	694	0,84
Четинари	0,78	9,36	18,91	15,75	3,68	0,09	48,57	40.000	33.600	40,80
Лишћари	0,03	0,31	0,46	1,80	0,83	0,33	3,76	3.100	2.511	3,05
Укупно	0,81	9,67	19,37	17,55	4,51	0,42	52,33	43.100	36.111	43,85

Квалитетна структура обима сјеча:

Врста дрвећа	Техничке класе у %			
	1.	2.	3.	4.
Четинари	23,90	12,80	62,76	0,54
Лишћари	18,74	19,15	54,84	7,27

2.2.6. План сјеча по општинама

На основу предходно утврђеног обима сјеча за шумскопривредно подручје по газдинским класама и категоријама шума, разрађен је план обима сјеча по општинама.

Општина ХАН ПИЈЕСАК

Категорија шума	Површина (ha)	Врста дрвећа	План сјеча у m ³					
			Свеукупне дрвне масе			Масе крупног дрвета		
			За 10 година		Просјечно годишње	За 10 година		Просјечно годишње
			На цијелој површини	По хектару		На цијелој површини	По хектару	
Високе шуме са природном обновом	16.571,45	Четинари	1.475.186	89,02	147.519	1.239.156	74,78	123.916
		Лишћари	244.202	14,74	24.420	197.804	11,94	19.780
		Укупно	1.719.388	103,76	171.939	1.436.960	86,71	143.696
Шумске културе	797,20	Четинари	38.530	48,33	3.853	32.365	40,60	3.237
		Лишћари	2.910	3,65	291	2.357	2,96	236
		Укупно	41.440	51,98	4.144	34.722	43,56	3.472
Укупно	17.368,65	Четинари	1.513.716	87,15	151.372	1.271.521	73,21	127.152
		Лишћари	247.112	14,23	24.711	200.160	11,52	20.016
		Укупно	1.760.828	101,38	176.083	1.471.682	84,73	147.168

Општина СОКОЛАЦ

Категорија шума	Површина (ha)	Врста дрвећа	План сјеча у m ³					
			Свеукупне дрвне масе			Масе крупног дрвета		
			За 10 година		Просјечно годишње	За 10 година		Просјечно годишње
			На цијелој површини	По хектару		На цијелој површини	По хектару	
Високе деградиране шуме	293,15	Четинари	25.735	87,79	2.574	21.618	73,74	2.162
		Лишћари	5.005	17,07	500	4.054	13,83	405
		Укупно	30.740	104,86	3.074	25.672	87,57	2.567
Шумске културе	6,08	Четинари	408	67,09	41	343	56,36	34
		Лишћари	9	1,41	1	7	1,15	1
		Укупно	417	68,50	42	350	57,50	35
Укупно	299,23	Четинари	26.143	87,37	2.614	21.960	73,39	2.196
		Лишћари	5.014	16,75	501	4.061	13,57	406
		Укупно	31.157	104,12	3.116	26.021	86,96	2.602

Општина ВЛАСЕНИЦА

Категорија шума	Површина (ha)	Врста дрвећа	План сјеча у m ³					
			Свеукупне дрвне масе			Масе крупног дрвета		
			За 10 година		Просјечно годишње	За 10 година		Просјечно годишње
			На цијелој површини	По хектару		На цијелој површини	По хектару	
Високе шуме са природном обновом	204,18	Четинари	9.079	44,47	908	7.626	37,35	763
		Лишћари	5.793	28,37	579	4.692	22,98	469
		Укупно	14.872	72,84	1.487	12.319	60,33	1.232
Шумске културе	20,29	Четинари	1.062	52,33	106	892	43,96	89
		Лишћари	182	8,97	18	147	7,26	15
		Укупно	1.244	61,30	124	1.039	51,22	104
Укупно	224,47	Четинари	10.141	45,18	1.014	8.518	37,95	852
		Лишћари	5.975	26,62	597	4.840	21,56	484
		Укупно	16.116	71,79	1.612	13.358	59,51	1.336

Општина Милићи је заступљена на овом шумскопривредном подручју, али је комплетна површина минирана те се етат за ове површине не планира.

3. ПЛАН ИСКОРИШЋАВАЊА ШУМА

3.1.1. Производња шумских дрвних сортимената по категоријама шума за шумскопривредно подручје

Структура етата по сортиментима за високе шуме са природном обновом

НАЗИВ СОРТИМЕНАТА	ВРСТА ДРВЕЋА				
	Четинари		Лишћари		Укупно
	%	м ³	%	м ³	м ³
Ф	1,02	15.393	1,31	3.341	18.734
Л	0,00	0	1,31	3.341	3.341
ПТ ₁	21,47	324.197	7,02	17.893	342.090
ПТ ₂	20,22	305.322	11,13	28.379	333.701
ПТ ₃	12,70	191.770	13,23	33.727	225.497
ТТ	2,98	44.998	0,00	0	44.998
Јамско дрво	3,37	50.887	0,00	0	50.887
Ситно техничко дрво	0,63	9.461	0,00	0	9.461
Целулозно дрво	9,20	138.920	16,25	41.442	180.362
Огревно дрво	0,00	0	26,05	66.428	66.428
УКУПНО СОРТИМЕНТИ	71,59	1.080.948	76,29	194.550	1.275.498
Отпадак	28,41	429.052	23,71	60.450	489.502
СВЕУКУПНА ДРВНА МАСА	100,00	1.510.000	100,00	255.000	1.765.000

Структура етата по сортиментима за шумске културе

НАЗИВ СОРТИМЕНАТА	ВРСТА ДРВЕЋА				
	Четинари		Лишћари		Укупно
	%	м ³	%	м ³	м ³
ПТ ₁	4,71	1.884	4,40	136	2.020
ПТ ₂	18,39	7.356	8,86	275	7.631
ПТ ₃	11,16	4.464	15,23	472	4.936
ТТ стубови	9,06	3.624	0,00	0	3.624
Јамско дрво	14,80	5.920	0,00	0	5.920
Ситно техничко дрво	1,88	751	0,00	0	751
Целулозно дрво	9,63	3.852	17,87	554	4.406
Огревно	0,00	0	28,01	868	868
УКУПНО СОРТИМЕНТИ	69,63	27.851	74,38	2.306	30.157
Отпадак	30,37	12.149	25,62	794	12.943
СВЕУКУПНА ДРВНА МАСА	100,00	40.000	100,00	3.100	43.100

Структура дрвних сортимената свих категорија шума на шумскопривредном подручју

НАЗИВ СОРТИМЕНАТА	ВРСТА ДРВЕЋА				
	Четинари		Лишћари		Укупно
	%	m ³	%	m ³	m ³
Ф	0,99	15.393	1,29	3.341	18.734
Л	0,00	0	1,29	3.341	3.341
ПТ ₁	21,04	326.081	6,99	18.029	344.110
ПТ ₂	20,17	312.678	11,10	28.654	341.332
ПТ ₃	12,66	196.234	13,25	34.200	230.434
ТТ	3,14	48.622	0,00	0	48.622
Јамско дрво	3,66	56.807	0,00	0	56.807
Ситно техничко дрво	0,66	10.212	0,00	0	10.212
Целулозно дрво	9,21	142.772	16,27	41.996	184.768
Огревно дрво	0,00	0	26,07	67.296	67.296
УКУПНО СОРТИМЕНТИ	71,54	1.108.800	76,27	196.855	1.305.655
Отпадак	28,46	441.200	23,73	61.245	502.445
СВЕУКУПНА ДРВНА МАСА	100,00	1.550.000	100,00	258.100	1.808.100

3.1.3. Производња шумских дрвних сортимената по категоријама шума за општине

Општина: ХАН ПИЈЕСАК

Структура етата по сортиментима за високе шуме са природном обновом

НАЗИВ СОРТИМЕНАТА	ВРСТА ДРВЕЋА				
	Четинари		Лишћари		Укупно
	%	m ³	%	m ³	m ³
Ф	1,02	15.038	1,31	3.199	18.237
Л	0,00	0	1,31	3.199	3.199
ПТ ₁	21,47	316.722	7,02	17.135	333.858
ПТ ₂	20,22	298.283	11,13	27.177	325.460
ПТ ₃	12,70	187.349	13,23	32.299	219.648
ТТ	2,98	43.961	0,00	0	43.961
Јамско дрво	3,37	49.714	0,00	0	49.714
Ситно техничко дрво	0,63	9.243	0,00	0	9.243
Целулозно дрво	9,20	135.717	16,25	39.687	175.404
Огревно дрво	0,00	0	26,05	63.615	63.615
УКУПНО СОРТИМЕНТИ	71,59	1.056.026	76,29	186.311	1.242.338
Отпадак	28,41	419.160	23,71	57.891	477.050
СВЕУКУПНА ДРВНА МАСА	100,00	1.475.186	100,00	244.202	1.719.388

Структура етата по сортиментима за шумске културе

НАЗИВ СОРТИМЕНАТА	ВРСТА ДРВЕЋА				
	Четинари		Лишћари		Укупно
	%	m ³	%	m ³	m ³
ПТ ₁	4,71	1.815	4,40	128	1.943
ПТ ₂	18,39	7.086	8,86	258	7.344
ПТ ₃	11,16	4.300	15,23	443	4.743
ТТ стубови	9,06	3.491		0	3.491
Јамско	14,80	5.703		0	5.703
Ситно техничко дрво	1,88	723		0	723
Целулозно дрво	9,63	3.710	17,87	520	4.231
Огревно	0,00	0	28,01	815	815
УКУПНО СОРТИМЕНТИ	69,63	26.828	74,38	2.164	28.992
Отпадак	30,37	11.702	25,62	746	12.448
СВЕУКУПНА ДРВНА МАСА	100,00	38.530	100,00	2.910	41.440

Општина: СОКОЛАЦ

Структура етата по сортиментима за високе шуме са природном обновом

НАЗИВ СОРТИМЕНАТА	ВРСТА ДРВЕЋА				
	Четинари		Лишћари		Укупно
	%	m ³	%	m ³	m ³
Ф	1,02	262	1,31	66	328
Л	0,00	0	1,31	66	66
ПТ ₁	21,47	5.525	7,02	351	5.876
ПТ ₂	20,22	5.204	11,13	557	5.761
ПТ ₃	12,70	3.268	13,23	662	3.930
ТТ	2,98	767	0,00	0	767
Јамско дрво	3,37	867	0,00	0	867
Ситно техничко дрво	0,63	161	0,00	0	161
Целулозно дрво	9,20	2.368	16,25	813	3.181
Огревно дрво	0,00	0	26,05	1.304	1.304
УКУПНО СОРТИМЕНТИ	71,59	18.423	76,29	3.819	22.241
Отпадак	28,41	7.312	23,71	1.186	8.499
СВЕУКУПНА ДРВНА МАСА	100,00	25.735	100,00	5.005	30.740

Структура етата по сортиментима за шумске културе

НАЗИВ СОРТИМЕНАТА	ВРСТА ДРВЕЋА				
	Четинари		Лишћари		Укупно
	%	m ³	%	m ³	m ³
ПТ ₁	4,71	19	4,40	0	20
ПТ ₂	18,39	75	8,86	1	76
ПТ ₃	11,16	46	15,23	1	47
ТТ стубови	9,06	37	0,00	0	37
Јамско	14,80	60	0,00	0	60
Ситно техничко дрво	1,88	8	0,00	0	8
Целулозно дрво	9,63	39	17,87	2	41
Огревно	0,00	0	28,01	3	3
УКУПНО СОРТИМЕНТИ	69,63	284	74,38	7	291
Отпадак	30,37	124	25,62	2	126
СВЕУКУПНА ДРВНА МАСА	100,00	408	100,00	9	417

Општина: ВЛАСЕНИЦА

Структура етата по сортиментима за високе шуме са природном обновом

НАЗИВ СОРТИМЕНАТА	ВРСТА ДРВЕЋА				
	Четинари		Лишћари		Укупно
	%	m ³	%	m ³	m ³
Ф	1,02	93	1,31	76	168
Л	0,00	0	1,31	76	76
ПТ ₁	21,47	1.949	7,02	406	2.356
ПТ ₂	20,22	1.836	11,13	645	2.480
ПТ ₃	12,70	1.153	13,23	766	1.919
ТТ	2,98	271	0,00	0	271
Јамско дрво	3,37	306	0,00	0	306
Ситно техничко дрво	0,63	57	0,00	0	57
Целулозно дрво	9,20	835	16,25	941	1.777
Огревно дрво	0,00	0	26,05	1.509	1.509
УКУПНО СОРТИМЕНТИ	71,59	6.499	76,29	4.420	10.919
Отпадак	28,41	2.580	23,71	1.373	3.953
СВЕУКУПНА ДРВНА МАСА	100,00	9.079	100,00	5.793	14.872

Структура етата по сортиментима за шумске културе

НАЗИВ СОРТИМЕНАТА	ВРСТА ДРВЕЋА				
	Четинари		Лишћари		Укупно
	%	m ³	%	m ³	m ³
ПТ ₁	4,71	50	4,40	8	58
ПТ ₂	18,39	195	8,86	16	211
ПТ ₃	11,16	119	15,23	28	146
ТТ стубови	9,06	96	0,00	0	96
Јамско	14,80	157	0,00	0	157
Ситно техничко дрво	1,88	20	0,00	0	20
Целулозно дрво	9,63	102	17,87	33	135
Огревно	0,00	0	28,01	51	51
УКУПНО СОРТИМЕНТИ	69,63	739	74,38	135	875
Отпадак	30,37	323	25,62	47	369
СВЕУКУПНА ДРВНА МАСА	100,00	1.062	100,00	182	1.244

3.1.4. Приказ основне технологије и средстава рада

Разумљиво је, да је избор технологије рада у шумарству веома сложен проблем и да не зависи само од једног, него од низа фактора, а највише од начина обнове шума и купираниости терена. Прије него што се приступи избору технологије која долази у обзир за примјену у нашој шумарској пракси, потребно је размотрити нека питања од општег значаја. Основни задатак при газдовању шумама, је да се уведе таква технологија, која одговара природним и радним условима, да се примјеном науке и праксе постигне максимална продукција дрвета уз што је могуће мање производне трошкове. Да би се тај циљ остварио потребно је постићи оптималну отвореност шума путевима, а самим тим обезбједити економично и безбједно сакупљање дрвета и привлачење до извозног пута. Подјелом састојина на радна поља, омогућава се повећана прегледност узгојно-техничких мјера и безштетно сакупљање дрвета са појединих мјеста у састојини.

Газдовање главним дијелом шума тј. природним економским шумама, задржало је дуго карактер класичног шумарства, чија је технологија почивала на анималној сточној вучи, извлачењу и транспорту дрвета. Због недостатка мануелне радне снаге, код нас и у свијету, неминовно се приступило механизацији технолошких процеса у свим фазама рада у шумарству. Циљ механизације радова је да се постепено све фазе механизују, рад шумарских радника хуманизује и створе услови за безбједан рад у свим фазама при производњи дрвних сортимената.

План потребних средстава рада за реализацију планиране производње произилази из количине и структуре сортимената, те потребног времена реализације на основу техничких норми рада у искоришћавању шума. За наредни уређајни период да би се остварила планирана производња дрвних сортимената потребна су сљедећа средства рада:

ПЛАН ПОТРЕБНИХ СРЕДСТАВА РАДА				
Врста рада	Сортимената годишње	Средства рада	Годишњи учинак	Потребно средстава
	m ³	Ознака	m ³	Годишње ком.
Сјеча и израда	130.565	Моторна пила	1.470	89
Извоз обловине	104.337	Зглобни трактор	6.100	17
Износ простор. дрвета	26.228	Анимал	1.260	21

У циљу заштите стабала при сјечи и изради сортимената предлаже се сортиментна метода рада у организацији један сјечак плус један помоћник. Извоз дрвних сортимената по унапријед пројектованим тракторским влакама потребно је обавити уз примјену зглобних трактора. За износ дрвних сортимената (просторног дрвета) потребно је ангажовати самарицу или трактор гдје постоје услови за његову примјену.

3.1.5. План коришћења осталих шумских производа

У наредном уређајном периоду потребно је истражити могућности сакупљања и производње осталих шумских производа, те у оквиру извођачких пројеката покушати плански организовати ову производњу.

Откупне цијене осталих шумских производа омогућавају (уз добру организацију, рационално сакупљање, сушење, дистрибуцију) додатну зараду у шумарству. Свакако да се бављење пословима на сакупљању, сушењу, доради и дистрибуцији љековитог биља, шумских плодова, гљива и осталог, захтјева озбиљан стручан и организован рад, па у том смислу треба сачинити посебан програм који би углавном обухватио:

- избор комерцијалних врста љековитог биља, гљива и осталих шумских производа са којима располаже шумскопривредно подручје,
- избор локације за откуп и ускладиштење и
- израда организације и систематизације радних мјеста.

Искоришћавањем осталих шумских производа, пружа се могућност упошљавања инвалида рада и радника са преосталом радном способношћу, којих у свим организационим дијеловима предузећа има релативно доста.

У складу са законском регулативом на овом шумскопривредном подручју може се вршити:

- сакупљање разних шумских плодова,
- сакупљање љековитог биља и
- сакупљање јестивих гљива.

Економска вриједност која се би се остварила производњом осталих шумских производа није безначајна. Посебан значај ова дјелатност има по питању рјешавања технолошких вишкова, као и запошљавање нове радне снаге у оквиру шумског газдинства.

3.1.5.1. Потенцијалне могућности коришћења љековитог биља

Основ животне средине на овом шумскопривредном подручју чине природни ресурси шумског дрвећа, грмља и приземне вегетације. Они заједно као шумски екосистем представљају значајну природну, а у исто вријеме и производну категорију која је од општег и посебног интереса за привредни развој овог подручја.

У складу са законском регулативом за наредних 10 година потребно је предвидјети динамику коришћења ових природних ресурса. План коришћења љековитог и ароматичног биља углавном ће зависити од слjedeћих фактора:

- распрострањеност, бројност и учесталост љековитог и ароматичног биља,
- способност репродукције, односно степен учесталости и обнове и
- бројност функција и непосредна корист од љековитог и ароматичног биља.

При последњем уређивању шума није вршено утврђивање бројности љековитог биља на репрезентативним узорцима, али је евидентирана учесталост и распрострањеност на основу окуларног запажања. На основу ових података запажена је и дјелимично утврђена појава слjedeћих врста љековитог и ароматичног биља, приказана у наредној табели:

Латински назив	Народни назив	Употреба дијелова
<i>Hypericum perforatum L.</i>	Кантарион	Стабло и цвијет
<i>Allium ursinum L.</i>	Дивљи лук	Стабо и гомољ
<i>Achillea millefolium</i>	Хајдучка трава	Стабло и цвијет
<i>Thymus serpyllum L.</i>	Мајчина душица	Стабло и цвијет
<i>Asperula odorata</i>	Лазаркиња	Стабло и цвијет
<i>Rubus hirtus w.et.k.</i>	Купина	Корјен, стабло и плод
<i>Juniperus communis</i>	Смрека, вења	Плод
<i>Crataegus monogyna L.</i>	Глог	Плод
<i>Erythraea centaurium</i>	Кичица	Стабло и цвијет
<i>Corylus avellana L.</i>	Љеска	Плод
<i>Atropa belladonna</i>	Велебиље, буника	Стабло и лист
<i>Urtica dioica</i>	Коприва	Коријен и лист
<i>Valeriana officinalis</i>	Одољен	Коријен
<i>Sambucus nigra</i>	Базга	Цвијет и лист
<i>Vaccinium myrtillus</i>	Боровница	Плод и лист

Поред ових врста постоје и многе друге, али овдје смо издвојили само оне које су запажене као чешће. Наведене биљне врсте налазе се на њиховим природним стаништима и јављају се појединачно или у већим групама. Познато је да биљке у току године не садрже исте количине љеко-

витих материја, већ се њихов садржај у току њиховог раста и развоја мјења. Тако се лист сабира у току цвјетања, дакле у вријеме када садрже највише активних материја. Подземни дијелови биљака, а посебно коријен вади се у јесен, на крају вегетационог периода, када је садржај активних материја највећи.

Без детаљне хемијске анализе и лабораторијског испитивања љековитих својстава љековитог биља, не могу се правилно утврдити вриједности и љековита својства наведеног биља. Односно, прије него што се приступи сакупљању љековитог биља потребно је урадити припремне радове као што су:

- избор комерцијалних врста љековитог биља,
- избор локације за откуп и ускладиштење,
- избор локације за подизање сушаре и
- начин транспорта до прерађивача.

3.1.5.2. Корисне врсте гљива и њихове производне могућности

Потенцијалне могућности сакупљања и производње јестивих гљива на овом шумскопривредном подручју, научно нису довољно истражене. Међутим, заступљеност јестивих гљива на овом подручју је значајна, што је уочено приликом последњег уређивања шума.

Користећи научне радове и објављену стручну литературу, утврђено је дјелимично потенцијал јестивих гљива на овом шумскопривредном подручју, те у зависности од категорије шума приказане се највредније врсте у сљедећој табели:

Преглед јестивих гљива на шумскопривредном подручју	
Латински назив	Народни назив
<i>Boletus edulis</i> Bull.	Прави, јесенски вргањ
<i>Boletus aestivalis</i> Poul.	Прољетни, мрежаста вргањ,
<i>Cantharellus cibarius</i> Fr.	Лисичарка,
<i>Lactarius piperatus</i> L.	Мљечница, Папрена мљечница
<i>Amanita caesarea</i>	Благва
<i>Macrolepiota prominens</i>	Бијела сунчаница
<i>Morchella conica</i>	Смрчак

Прије него што се приступи сакупљању јестивих гљива, треба да упознамо отровне гљиве, као што су зелена пупавка (*Amanita phalloides*), која се јавља најчешће у храстовим и буковим шумама. Поред ње на овом подручју постоји могућност присуства отровног вргања, *Boletus satanus* (лудара, бљутавка), који се најчешће јавља у буковим и храстовим шумама. Њено природно станиште су најчешће приморски крајеви, али може се јављати и у континенталном подручју.

Зелена пупавка узрокује око 95 % свих тровања од стране гљива са смртоносним исходом. Први знаци тровања уочавају се касно, зато је љубитељима гљива потребно организовати стручна и научна предавања, о начину сакупљања и детерминацији јестивих гљива.

Материјална корист од организованог сакупљања гљива је велика и позната, па је зато потребно урадити квалитетне програме у циљу коришћења ових природних потенцијала.

4. ПЛАН ШУМСКОУЗГОЈНИХ РАДОВА

План шумскоузгојних радова, као и сви други планови газдовања, по врсти и обиму за Ханпијесачко шумскопривредно подручје у наредном уређајном периоду од 01.01.2017. до 31.12.2026. године је производ стања шума и шумског земљишта, циљева газдовања по газдинским класама, утврђеног обима сјеча и важећих законских прописа.

На основу предњих поставки утврђен је и у наредном излагању приказан план шумскоузгојних радова за шумскопривредно подручје, газдинске класе, привредне јединице и подручје општина.

4.1. Врста и обим шумскоузгојних радова

4.1.1. Врста шумскоузгојних радова

Полазећи од стања шума и циљева газдовања шумама на овом шумскопривредном подручју предвиђене су слjedeће врсте шумскоузгојних радова:

- **Пошумљавање садњом садница**

- ✓ у високим шумама са природном обновом у циљу комплетирања природне обнове и
- ✓ у шибљацима и голетима подесним за пошумљавање.

- **Њега шумских култура**

Њега шумских култура обухвата све активности на њези култура које ће бити подигнуте у наредном уређајном периоду, као и у класама старости шумских култура испод 1/5 опходње.

- **Попуњавање шумских култура**

Врше се ако је неуспјех пошумљавања послије прве године од оснивања већи од 20% или ако су се посушиле саднице у већој групи на некој површини у култури, а попуњавање шумских култура планира се до 10 % пошумљених површина. Стварне површине за попуњавање утврдиће се према записницима Комисије за колаудацију.

- **Њега природних састојина**

Њега природних састојина обухвата све прореде у развојним фазама од летвењака до зрелих састојина за сјечу по принципу позитивне селекције. Њега природних састојина проводи се редовним сјечама у оквиру предвиђеног система газдовања.

- **Природно обнављање састојина**

Узгојне мјере које се изводе у фази процеса природног обнављања шума са циљем да се на сјечини обезбједе повољни услови за клијање сјемена и развој подмлатка.

- **Њега природног подмлатка**

Њега природног подмлатка проводи се освјетљавањем у циљу разређивања прегустог склопа и регулисања састава састојине и уклањањем приземне флоре и жбуња и сјечом фенотипски лоших и оштећених јединки.

4.1.2. Обим шумскоузгојних радова

Обим шумскоузгојних радова планиран је на основу сљедећих елемената:

- У високим шумама са природном обновом у циљу комплетирања природне обнове на укупној површини од 17,35 хектара потребно је извршити пошумљавање садњом одговарајућих садница. Попуњавање се планира на 10 % површине што износи 1,74 хектара, а њега садница након пошумљавања на 17,35 хектара.
- Обим радова на њези шумских култура обухвата површину постојећих шумских култура испод таксационог прага на укупној површини од 18,13 хектара, и шумске културе које се планирају подићи средствима проширене репродукције у наредном уређајном периоду на укупној површини од 20,00 хектара.
- Радови у проширеној репродукцији шума обухватају пошумљавање површина подесних за пошумљавање и газдовање на 20,00 хектара.

У складу са предњим констатацијама планиране су сљедеће врсте и обим шумскоузгојних радова за шумскопривредно подручје, за газдинске класе и привредне јединице:

4.1.3. План шумскоузгојних радова за шумскопривредно подручје

Врста рада	Планирано (ha)	
	За 10 година	Просјечно годишње
Пошумљавање садњом садница	37,35	3,74
Попуњавање пошумљених површина	3,74	0,37
Њега новоподигнутих шумских култура	37,35	3,74
Њега постојећих култура испод таксационог прага	18,13	1,81
Природна обнова	1.705,14	170,51
Њега природног подмлатка	1.705,14	170,51

4.1.6. План шумскоузгојних радова по општинама

А. Проста репродукција шума

План шумскоузгојних радова у високим шумама са природном обновом по општинама							
ОПШТИНА	Површина	Природна обнова састојина	Комплектирање природне обнове				Њега природног подмлатка
			Припрема земљишта за природно подмлађивање	Вјештачко обнављање (пошумљавање)	Попуњавање	Њега садница након садње	
хектара							
Хан Пијесак	16.571,45	1.655,41	14.916,04	17,35	1,74	17,35	1655,41
Соколац	293,15	29,32	263,84	0,00	0,00	0,00	29,32
Власеница	204,18	20,42	183,76	0,00	0,00	0,00	20,42
СВЕГА:	17.068,78	1.705,14	15.363,64	17,35	1,74	17,35	1705,14

План шумскоузгојних радова у шумским културама испод таксационог прага по општинама						
ОПШТИНА (ШИФРА)	Површина култура	Природна обнова састојина	Припрема земљишта за природно подмлађ.	Пошумљавање	Попуњавање	Њега култура
хектара						
Хан Пијесак	814,02	-	-	-	-	16,82
Соколац	6,08	-	-	-	-	0,00
Власеница	21,60	-	-	-	-	1,31
СВЕГА:	841,70	-	-	-	-	18,13

Б. Проширена репродукција шума

План шумскоузгојних радова на површинама подесним за пошумљавање и газдовање						
ОПШТИНА (ШИФРА)	Површина	Природна обнова састојина	Мелиорација деградираних шума	Пошумљавање	Попуњавање	Њега садница након садње
хектара						
Хан Пијесак	126,56	-	-	19,85	1,99	19,85
Соколац	0,00	-	-	0,00	0,00	0,00
Власеница	0,97	-	-	0,15	0,01	0,15
СВЕГА:	127,53	-	-	20,00	2,00	20,00

5. ПЛАН ЗАШТИТЕ ШУМА

Шуме као најважнији природни екосистем, стално су изложене утицају штетних биотских и абиотских утицаја. Ако желимо сачувати основне вриједности шума на шумскопривредном подручју, треба обратити велику пажњу на заштиту и чување шума, јер су оне подложне опасностима од пожара, биљних болести, напада штетних инсеката и др. Појава ових штетних фактора у протеклом уређајном периоду значајно је утицала на здравствено стање шума на овом подручју.

Дакле, потребно је благовремено проводити прореди, санитарне сјече, успостављање шумског реда, стално постављање контролних стабала и клопки.

Поред наведеног важно је напоменути штете изазване од стране човјека, гдје се примјеном тешких трактора јављају оштећења на стаблима и шумском земљишту. Али, примјеном оптималних средстава рада при извлачењу дрвних сортимената, те кретањем машина само по пројектованим тракторским влакама, ове штетне последице се свде на разумну мјеру.

Глобална заштита шума и шумског земљишта у складу са законском регулативом је приоритетна и обавезујућа мјера при управљању и газдовању са природним ресурсима и осталим потенцијалима на подручју. У наредном уређајном периоду проводиће се како превентивне тако и репресивне мјере с основним циљем очувања шумских и других екосистема у што бољем здравственом и природнијем стању.

5.1. Врсте шумских штета и мјере заштите

Шуме на овом подручју представљају објекте од посебног друштвеног значаја и интереса, те њихова заштита и чување су приоритетне мјере у наредном уређајном периоду. Успјешна заштита шума и шумског земљишта може остварити примјеном научних, у пракси провјерених метода заштите шума и шумског земљишта.

План заштите и чувања шума утврђен је за шумскопривредно подручје као цјелину. План обухвата обим мјера и радова на превентивној и репресивној заштити од бројних и у дјеловању удружених штетних фактора. Полазећи од досадашњих причињених штета и оних које се могу очекивати у наредном периоду, приказани су сљедећи планови заштите шума и шумског земљишта:

- заштита шума од штетног дјеловања човјека,
- заштита шума од стоке и дивљачи,
- заштита шума од биљних болести, инсеката и других штеточина,
- заштита шума од елементарних непогода и
- заштита шума од пожара.

Планом су утврђени организациони, материјални и кадровски услови који ће се обезбједити за извршење плана заштите и чувања шума на овом шумскопривредном подручју.

5.1.1. Заштита шума од штетног дјеловања човјека

Чување шума потребно је организовати као превентивну мјеру, да би се сачувала национална добра од отуђивања. Да би се спријечиле бесправне сјече и отуђивање дрвних сортимената, у складу са законском регулативом (Закон о шумама) потребно је урадити програм заштите и чувања шума, те у том смислу оформити чуварску службу. Ово Шумско газдинство, као и сва газдинства у оквиру Јавног предузећа има већ организовану чуварску службу.

Чуварска служба неопходна је у смислу наведеног закона, да се спријечи пустошење шума, сјеча шума која није одобрена као редован вид обнављања шума, крчење шума, забрани пашарење, жирење, брст, кресање грана, ако шумскопривредном основом није другачије одређено.

Грађани и правна лица која нанесу штету шумама дужни су кориснику шума надокнадити штету према оштетном цјеновнику.

Штете настале дјеловањем човјека у претходном уређајном периоду су износиле 86.266,90 КМ, и то је један од разлога квалитетније организације и контроле рада чуварске службе на овом подручју.

5.1.2. Заштита шума од стоке и дивљачи

Чланом 62. став 1. Закона о шумама прописано је: „Паша у шумама у својини Републике није дозвољена“. Став 2. истог члана закона каже: „Ако не постоји опасност од угрожавања функција шуме, укључујући биодиверзитет, корисник шума и шумског земљишта у својини Републике може издати дозволу за пашу, односно жирење, осим за пашу и брст коза, у случајевима:

- када је висина дрвећа таква да им стока не може наносити штету,
- гдје се не врше мелиорациони радови у шумама,
- у којима није у току вјештачко или природно подмлађивање шума,
- гдје се шуме не налазе на земљишту подложном развијавању вјетром, клизању,
- да шуме нису оштећене од пожара и
- да шуме нису издвојене као сјеменски објекти или резервати природе“.

Став 5. истог члана закона каже: „Корисник шуме и шумског земљишта у својини Републике има право наплате пашарине по цјеновнику“

Приступ стоке на пашу, односно жирење и појила кроз дијелове шума у којима није одобрена паша, дозвољен је само за то одређеним путем. Путеве за приступ и прогон стоке на пашу, односно жирење и појило, одређује и обиљежава управљач шума. Међутим, штете од стоке су све мање, а то је последица све мањег броја становника у руралним подручјима, тако да овај проблем и није посебно изражен.

Узгајањем, заштитом, ловљењем и коришћењем дивљачи у шумама у својини Републике Српске, у складу са ловнопривредним основама бави се корисник ловишта, коме је ловиште дато на коришћење. У шуми се могу узгајати само оне врсте дивљачи и у оном броју који не смета правилном газдовању шумама. Повећањем и побољшањем исхране и здравственог стања дивљач у шуми чини незнатне штете, а у супротном причињава велике штете на једногодишњим избојцима младих биљака које користи за исхрану.

5.1.3. Заштита шума од инсеката и биљних болести

Биљне болести могу бити проузроковане различитим штетним факторима. Према њиховој природи болести се дијеле у двије категорије:

- Болести које изазивају абиотички фактори (физичке, хемијске и механичке природе). То су непаразитске и неинфективне болести.
- Болести које узрокују биотички фактори (гљиве, биљни и животињски организми). Ово су паразитске или инфективне болести.

У непаразитске или неинфективне болести убрајају се сви поремећаји који настају утицајем климатских и едафских фактора (температура, свјетлост, влага, отровни гасови, храниве материје и др.). Паразитске или инфективне болести већином изазивају: гљиве, бактерије, вируси, нематодe, паразитске цвјетнице и неке биљке. Најчешће болести паразитског поријекла јесу оне које проузрокују гљиве. Ове болести се називају микозе. Затим по значају долазе болести које проузрокују бактерије (бактериозе) и најзад болести које изазивају вируси (вирозе). Постоји још категорија болести које проузрокују разне паразитне цвјетнице, ове болести се називају фанерогамне болести.

Мјере борбе против биљних болести могу бити превентивне и репресивне. Превентивним мјерама или мјерама профилаксе спречава се појава неке болести.

Репресивне мјере могу бити ерадикативне и куративне, а примјењују се послије појаве болести.

Ерадикативним мјерама уклањају се заражене биљке или њихови дијелови у циљу редукције

инокулума. Оне имају широку примјену у пракси због своје једноставности. Куративним мјерама врши се лијечење обољелих биљака.

Мјере борбе могу бити директне и индиректне. Директне мјере су усмјерене непосредно према патогену, док индиректне нису у непосредној вези са узрочником болести.

Методе борбе против болести шумског дрвећа садрже сљедеће мјере: административне, узгојно-техничке, механичке, физичке, хемијске, биолошке и интегралне. Административне мјере односе се на примјену законске регулативе у области заштите биља коју утврђују поједине земље и међународна заједница у циљу заштите биљака од опасних болести. Узгојно-техничке мјере су избор локалитета за гајење одређене врсте дрвећа, избор система газдовања и начина обнове шума, гајење отпорних врста дрвећа, трајање опходње и хигијена објеката. Механичке мјере обухватају одсјецање и уништавање обољелих биљних дијелова или заражених биљака, уништавање биљних органа у којима презимљује паразит, уништавање спороносних органа паразита, уклањање паразита и уништавање прелазних хранитељки. Хемијска средства имају велику примјену и обезбјеђују врло ефикасну превентивну заштиту многобројним врстама биљака од најопаснијих болести.

Најзначајније ентомолошке штеточине на букви су:

Phyllaphis fagi - буквина лисна ваш. При јаком нападу, сисањем сокова долази до сушења младих избојака, карактеристичног повијања листова и обилног лучења медне росе. Нарочито може да буде штетна на сјечинама које се обнављају, као и у расадницима гдје може изазвати и сушење нападнутих биљака.

Cryptococcus fagisuga - буквин штиташ. Насељава одрасла стабла букве. Врло често се јавља у високој бројности, када је стабло букве потпуно прекривено бијелом скрамом, те са дистанце изгледа као да је окречено.

Најзначајније ентомолошке штеточине на смрчи су:

Ips typographus - осмозуби смрчин поткорњак. Типична је секундарна штеточина, јер се при нормалној бројности гнијезди искључиво у физиолошки јако ослабљеним, умирућим стаблима, свјеже посјеченим стаблима или неогуљеној сложеној обловини. Када се пренамножи, постаје типична примарна штеточина и тада напада сва стабла.

Pityogenes chalcographus - шестозуби смрчин поткорњак. Секундарна је штеточина и насељава физиолошки ослабљена стабла и свјежу лежавину. Склон је масовним намножењима и тада се убушје у потпуно здрава стабла. Насељава горње партије са тањом кором и дебље гране.

Најзначајније ентомолошке штеточине на јели су:

Pityokteines curvidens - кривокуби јелин поткорњак. За размножавање женке бирају стабла са дебелом кором. Напада стара стабла. Насељава их од врха ка основи. Бира ивична стабла или стабла на чистинама. Секундаран је, али када се пренамножи напада и потпуно здрава стабла из којих се јавља обилно истицање смоле.

Cryphalus piceae - мали јелин поткорњак. За размножавање тражи материјал са тањом кором. Његов напад на старијим стаблима започиње од врха и иде ка основи. Ако је његова бројност у шуми ниска, насељаваће физиолошки ослабљена стабла, најчешће она која су заражена имелом, а ако је бројност висока населиће и потпуно здрава стабла, односно понашаће се као примарна штеточина. Најопаснија је врста поткорњака за стабла у доба летвењака.

Велики значај као проузроковачи оштећења имају штетни биотички чиниоци међу којима велики значај имају болести проузроковане паразитским гљивама.

Најзначајније и најчешће патогене гљиве на букви су:

Nectria galligena - проузрокује вишегодишње, отворене рак ране са концентричним наборима који су по периферији ограничени уздигнутом кором. Плодоносна тијела могу да се констатују у току цијеле године. Масовно расејавање репродуктивних органа је за вријеме влажног прољећа и јесени.

Fomes fomentarius - развија се као паразит или сапрофит. Развија се на дубећим, живим стаблима, а наставља такође деструкцију на обореном дрвету, али само док је у шуми и

влажно. Представља проблем за природне састојине букве. Дрво на којем су се појавиле карпофоре може се једино користити као огрев.

Trametes gibbosa - развија се на мртвом дрвету лишћара, нарочито на пањевима. Изазива бијелу активну трулеж.

Најзначајније и најчешће патогене гљиве на јели су:

Melampsorella caryophyllacearum - спермагоније и ецидије се јављају на четинама вјештичних метли образованих на стаблима јеле. Вишегодишња мицелија се налази у дрвету стабала јеле и изазива појаву вјештичних метли и тумора. Крајња посљедица развоја гљиве је сушење стабала. Велике штете причињава у природним састојинама јеле.

Viscum album - паразитна цвјетница карактерише се гранама дихотомно разгранатим и дуготрајним лишћем. Жбунови се обично формирају у вршним дијеловима круне и маскирани су околним четинама. Имела смањује физиолошку снагу домаћина, смањује капацитет плодоношења, смањује механичку отпорност стабала, а нападнута стабла имају умањен прираст. Штете су најизраженије на сувим теренима и јужним топлим експозицијама.

Најзначајније и најчешће патогене гљиве на смрчи су:

Heterobasidion annosum - Ова гљива је свакако најопаснија патогена гљива која се јавља на четинарима и наноси велике економске штете. Осим на четинарима забиљежена је и на неким лишћарским врстама дрвећа (буква, бреза,...).

Armillaria ostoyae - Ова гљива се развија као паразит или сапрофит на четинарским врстама дрвећа, а посебно је честа на смрчи и јели. Ова гљива узрокује меку, бијелу трулеж корјена, а после неког времена и бијелу трулеж дрвета у основи стабла.

Број паразитних гљива које могу изазивати болест шумског дрвећа на овом подручју је знатно већи, али овдје су наведене најчешће и најопасније врсте које причињавају економске штете или угрожавају опстанак шумског дрвећа. Заштита стабала против већине од наведених паразитних гљива је могућа, али би морала да се врши под строгим надзором стручних лица.

5.1.4. Заштита шума од елементарне неогоде

На овом подручју у току зимског периода могу да се јављају повремено јачи олујни вјетрови који у виду извала и прелома стабала проузрокују велике материјалне штете. Заштита шума од штетног дјеловања вјетра и олује треба обезбједити кроз провођење превентивних мјера у циљу одржавања и побољшања виталности стабала у састојинама и здравственог стања шума. Сва евентуално поломљена и изваљена стабла потребно је што прије из састојине уклонити, јер ова стабла су идеална подлога за насељавање штетних инсеката.

У одраслим шумама снијег не причињава значајне штете, док у младим састојинама са густим склопом и шумским културама снијег и ледена киша проузрокују штете у виду савијања, ломљења и пуцања младих стабалаца. Ове штете се могу спречити благовременим провођењем шумскоузгојних радова у виду чишћења и проређивања младих природних састојина и вјештачки подигнутих шумских култура.

Предузимање заштитних мјера од елементарних непогода углавном се своди на примјену превентивних мјера које се проводе у циљу стварања отпорности састојина на абиотичке штетне утицаје (вјетар, снијег). Стабилност састојина зависи од коефицијента виткости стабала, односно ако стабла имају већу виткост, састојина је нестабилна и угроженија од вјетроизвала и сњегоизвала, па је потребна већа опрезност код извођења сјеча. Коефицијент виткости представља однос између висине и прсног пречника средњег састојинског стабла и може се изразити нумерички.

5.1.5. Заштита шума од шумских пожара

План заштите шума од шумских пожара утврђен је за шумскопривредно подручје као цјелину. План заштите шума од пожара регулисан је Правилником о садржају и поступку израде плана заштите шума од пожара. Правилником су прописане и утврђене мјере и радње у вези са

спровођењем и унапређивањем заштите од пожара, а одговорна лица која су задужена да се брину о спречавању ових штетних појава сходно правилнику треба да ураде следеће предрадне:

- организовати противпожарну службу,
- поставити потребан број осматрачница или обезбедити извиђање из ваздуха,
- набавити основна противпожарна средства,
- оспособити противпожарне екипе и снабдети их са опремом и алатом и
- поставити и одржавати противпожарне просјеке у четинарским културама.

Чување односно заштиту шума од пожара, потребно је организовати као превентивну мјеру која се спроводи од стране задужених одговорних лица у шумском газдинству. Да би се успјешно проводиле потребне радње и подузимале потребне мјере у вези са спровођењем и унапређивањем заштите шума потребно је организовати адекватну противпожарну службу. У противпожарној служби потребно је према правилнику задужити одговорна лица да се старају о спровођењу плана заштите од пожара.

Чување шума, односно заштиту шума од пожара треба да обављају чувари шума и друга стручна лица која зато овласти корисник шума. Да би чување било успјешно, у зависности од купираниости терена, на подручју се постављају осматрачнице које се постављају на узвишењима и које се међусобно догледају.

Чувари шума треба да спријече ложење ватре како у шуми тако и на приватним имањима на удаљености мањој од 100 метара од ивице шуме, затим паљење траве, отпадака и осталог материјала. Изузетно се ватра може ложити у шумама само на мјестима одређеним и обиљеженим од стране корисника шума, придржавајући се прописаних услова и мјера сигурности.

Поред чувара шума противпожарна служба, треба да има оспособљене противпожарне екипе, које су снадбјевене противпожарним алатом и справама за брзу интервенцију у случају појаве пожара на шумскопривредном подручју.

Да би се купила потребна опрема за гашење шумских пожара потребно је улагање одређених финансијских средстава од стране шумског газдинства. При томе велика финансијска улагања за куповину специјалне и скупе опреме, те изградњу специјалних торњева за осматрање и дојавну везу, шумско газдинство у наредном уређајном периоду неће моћи остварити. Међутим, добро организована и планирана противпожарна служба и на основу класичне опреме и алата, може успјешно да извршава задатке који се пред њу постављају.

На овом подручју није било евидентираних пожара у претходном уређајном периоду.

На основу досадашњег праћења појава пожара на овом шумскопривредном подручју, потребно је да ШГ „Височник“ Хан Пијесак посједује следећу опрему и објекте у циљу заштите шума од пожара:

Утврђени радови и потребна противпожарна опрема				
Врста рада	Површина (ha)	Врста опреме	Количина опреме	Вриједност (KM)
1. Дојава и осматрање		Осматрачнице	3	27.000
		Дурбин	3	450
		Мобилни телефон	9	900
2. Опрема за гашење пожара		Ватрогасна лопата	30	300
		Ватрогасне метле,	20	300
		Крампови	30	300
		Леђне прскалице,	20	3.000
		Теренско возило,	2	40.000
		Моторне пиле	10	10.000
		Грабљице	30	300
УКУПНО:	9.781,97	-		82.550

Напомена: Шумско газдинство располаже са одређеном количином противпожарне опреме, а набавка опреме из претходне табеле треба да се усклади са потребама у току наредног уређајног периода. Количина и вриједност опреме су одређени према површини и просјечним тренутним цијенама на тржишту, односно наведене вриједности могу се мијењати у зависности од потреба.

ШГ „Височник“ Хан Пијесак у складу са горе наведеним правилником ради сваке године „**План заштите шума од пожара**“. Према томе овдје нећемо дубље улазити у детаље тога плана, него ћемо се само позвати на обавезно придржавање истог.

Поред горе наведеног на овом подручју у последње вријеме се јавља и проблем ерозије земљишта. Ерозија земљишта представља испирање и одношење најситнијих и најплоднијих честица из растресите подлоге. Ерозија земљишта је природан процес који се може убрзати неконтролисаним сјечом шума и погрешним коришћењем земљишта. Услјед оваквих поступака долази до убрзане ерозије, која је веома озбиљан и неповратаан процес.

Ерозија помјерања маса дешава се када дође до великог изливања кише или приликом земљотреса и тада долази до одроњавања земљишта. Сва брдовита подручја под нагибом већим од 15° су подложна овој врсти ерозије. Ово је најчешћи облик ерозије на брдовитим подручјима и у будућности је потребно актуелизовати и овај проблем.

6. ПЛАН ИНВЕСТИЦИЈА

План инвестиција односи се на шумскопривредно подручје као цјелину и обухвата:

- План изградње нових и реконструкцију постојећих шумских камионских путева.
- План изградње осталих објеката потребних за реализацију планова шумскопривредне основе.
- План набавке механизације и друге опреме инвестиционог карактера.
- План осталих инвестиционих улагања.

6.1. План изградње нових и реконструкцију постојећих шумских камионских путева

Према подацима последњег уређивања шума на овом шумскопривредном подручју постигнута је отвореност камионским путевима од 12,47 km/1000 ha. Да би се у наредном периоду могла рационалније користити примјена савремених машина, поред изградње камионских тврдих путева сходно финансијским средствима шумског газдинства потребно је да се изгради оптимална мре-жа тракторских влака. На тај начин постигла би се већа отвореност и рационалност рада при примјени савремене технологије и механизације у шумарству. Оптимална отвореност шума и шумског земљишта је предуслов за квалитетно остваривање свих зацртаних планова газдовања, а прије свих планова сјече, који се морају проводити на читавом подручју, а не само на отвореним дијеловима подручја.

У циљу повећања отворености подручја камионским тврдим путевима у наредних десет година сходно финансијским могућностима планирана је изградња сљедећих камионских путева:

Привредна јединица	Назив пута	Преглед одјељења које конкретна комуникација отвара	Дужина /km/
(01) „Јавор“	Даутовац-Касарна	107,108,109	1,00
	Беглуци-одјел 105	105/1,105/2	1,00
(02) „Горња Ступчаница“	Пјеновац-Рубинска коса, наставак	104,105,106,107,108,109,117,118,120	5,00
(03) „Ратак Деветак“	Јеловци-Хорозлија-Стоборани	106/2,109,110/1,110/2,111	3,00
	Цимрије-Цвијетићи-Чаирак	48/1,48/2	1,00
СВЕГА:			11,00

Просјечна цијена изградње шумских камионских путева на подручју Републике Српске износи око 80 000 КМ по километру шумског камионског пута и узета је као просјек цијене остварене у претходном периоду. Укупно цијена коштања изградње 11,0 километара путева према горе наведеном просјеку износи око 880.000 КМ, односно просјечно годишње око 88.000 КМ.

Поред предвиђених 11 километара изградње нових камионских путева утврђен је и План реконструкције постојећих шумских камионских путева за наредни уређајни период који је дат у наредној табели:

Привредна јединица	Назив пута	Преглед одјељења које конкретна комуникација отвара	Дужина /km/
„Јавор“	Викенд насеље-Беглуци, наставак	105/1,97,98,96,99,88	3,00
„Јавор“	Крам-Станага	81,82,83/1,83/2,84/1,84/2,124,125	8,00
„Јавор“	Ријеке-Стијене, наставак	32.33/1,33/2	1,00
„Горња Ступчаница“	Радојевац-Речице	50,51,22,23,17,18,19,20	3,50
„Горња Ступчаница“	Пјеновац-Рубинићи	81,86,87,88,89,89,92,93,96,102,110,111,114,115,116,117,119,126,127	15,00
„Горња Ступчаница“	Подкозловача-Нерићи	58,59,63,69	8,00
„Горња Ступчаница“	Пјеновац-Бабине, наставак	103,104,109,110	1,00
„Ратак Деветак“	Џимрије-Студена гора	40,41,42,43,44,45	3,60
СВЕГА:			43,10

6.2. План изградње осталих објеката потребних за реализацију планова шумскопривредне основе

У оквиру ових планова за наредни уређајни период нису предвиђене никакве инвестиције.

6.3. План набавке механизације и друге опреме инвестиционог карактера

Према члану 37. Закона о шумама, "Послове извођења радова у шумарству могу обављати предузећа и друга правна лица која су регистрована за послове искоришћавања шума и услужне дјелатности у шумарству и која посједују лиценцу издату од надлежног Министарства".

Редни број	Назив инвестиције	Годишњи износ (КМ)
1.	Набавка опреме за противпожарну заштиту шума	8 255
2.	Набавка опреме за шумскоузгојне радове и трошкови пошумљавања	1 780
3.	Набавка опреме за заштиту шума	43.000
4.	Инвестирање у информациони систем	-
СВЕГА:		53. 035

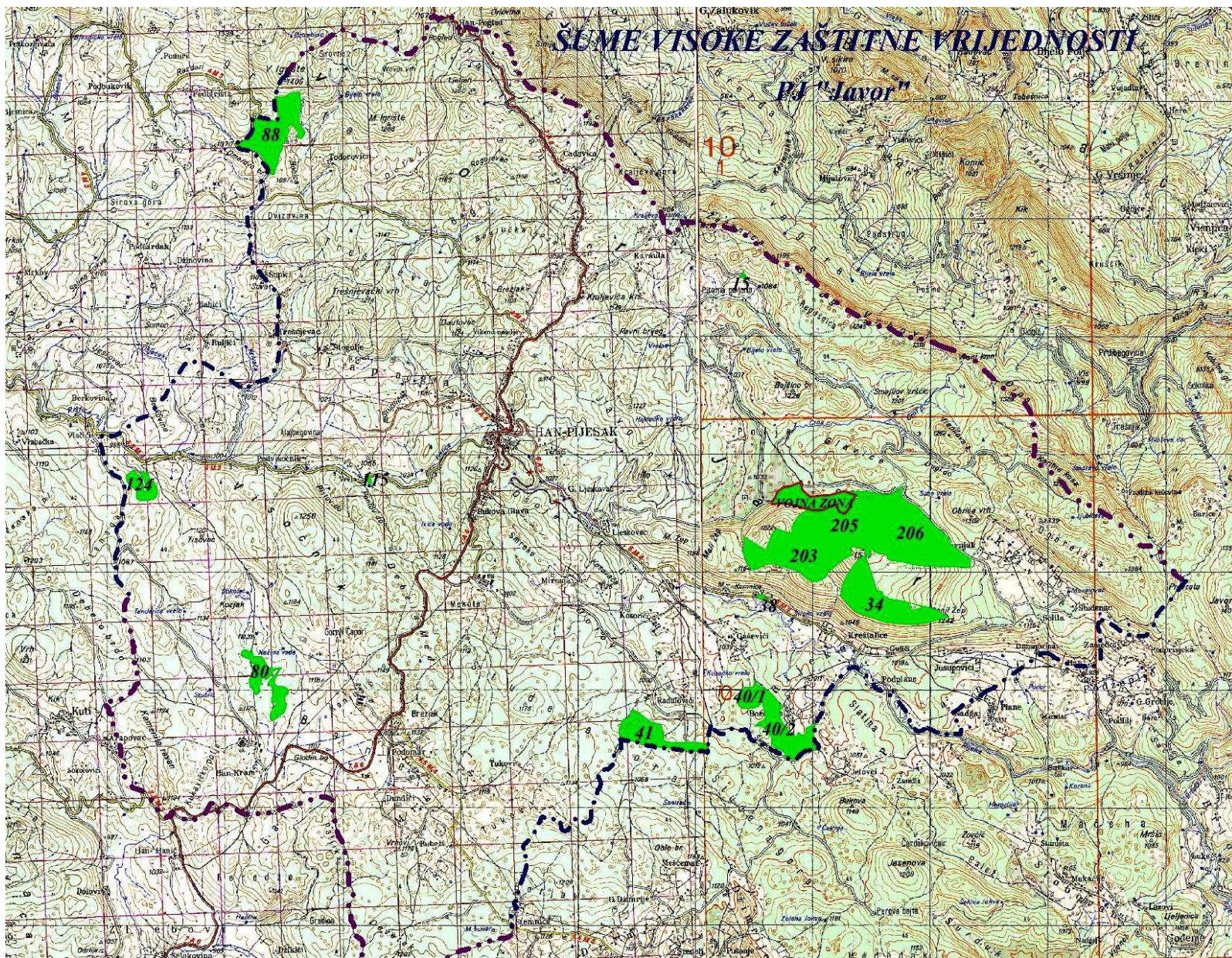
Структура и просјечне цијене опреме за заштиту шума дате су у претходним табелама. Опрема за шумскоузгојне радове и трошкови пошумљавања обухватају: пошумљавање садњом садница, попуњавање шумских култура, њега култура испод таксационог прага и потребна средства рада за ове радове. Све цијене наведених радова су узете као просјек цијена из претходног периода.

6.4. План осталих инвестиционих улагања

У оквиру ових планова за наредни уређајни период нису предвиђене никакве инвестиције.

ПРИЛОЗИ

SUME VISOKE ZAŠTITNE VRIJEDNOSTI

PJ "Gorja Stupčanica"

